

*Program Ochrony Środowiska
i Plan Gospodarki Odpadami
dla
Powiatu Szydłowieckiego
na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat
2013-2016*

opracowany przez:

PPUH „BaSz”

przy współpracy

*Starostwa Powiatowego
w Szydłowcu*

Szydłowiec 2009

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I	6
Powiatowy Program Ochrony Środowiska	6
Podstawy prawne Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	6
Podstawy i cel opracowania	7
I POWIAT SZYDŁOWIECKI	8
1.1. Ogólna charakterystyka Powiatu Szydłowieckiego	8
1.1.1. Informacje ogólne	8
1.1.2. Charakterystyka gmin	8
Miasto i Gmina Szydłowiec	8
Gmina Chlewiska	8
Gmina Jastrząb	9
Gmina Mirów	9
Gmina Orońsko	9
1.2. Warunki geofizyczne	9
1.2.1. Położenie i rzeźba terenu	9
1.2.2. Warunki klimatyczne	10
1.2.3. Hydrografia	10
1.2.4. Obszary leśne i chronione	10
1.3. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze Powiatu Szydłowieckiego	11
1.3.1. Demografia	11
1.3.2. Mieszkalnictwo	12
1.3.3. Sfera społeczna	13
1.3.4. Infrastruktura techniczna	15
1.4. Działalność Samorządu Powiatu w latach 2004-2007	18
1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska	19
II DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA	19
2.1. Powietrze atmosferyczne	19
2.1.1. Pomiary zanieczyszczenia powietrza	19
2.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza	21
2.1.3. Stan infrastruktury mającej wpływ na jakość powietrza	21
2.1.4. Wnioski	23
2.2. Hałas	23
2.2.1. Źródła hałasu	25
2.2.2. Pomiary hałasu	26
2.2.3. Wnioski	26
2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno - ściekowa	27
2.3.1. Wody powierzchniowe	27
2.3.1.1. Pomiary jakości wód powierzchniowych	28
2.3.1.2. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych	29
2.3.2. Wody podziemne	29
2.3.2.1. Pomiary jakości wód podziemnych	31
2.3.2.1. Główne źródła zanieczyszczeń wód podziemnych	32
2.3.3. Gospodarka wodno – ściekowa	32
2.3.3.1. Sieć wodociągowa	32
2.3.3.2. System melioracyjny	35
2.3.3.3. Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków	36
2.3.4. Wnioski	38
2.4. Odpady	38
2.4.1. Odpady niebezpieczne	39
2.4.2. Odpady z sektora gospodarczego	40
2.4.3. Odpady komunalne	40
2.4.5. Wnioski	40
2.5. Gleby	41

2.5.1. Charakterystyka gleb	41
2.5.2. Monitoring gleb	42
2.5.3. Zagrożenia gleb	44
2.5.4. Wnioski.....	44
2.6. Surowce mineralne.....	44
2.6.1. Zasoby surowców	44
2.6.2. Wydobycie surowców	47
2.6.3. Wnioski.....	50
2.7. Pola elektromagnetyczne	50
2.8. Energia odnawialna.....	51
2.8.1. Energia słoneczna	53
2.8.2. Energia wodna	53
2.8.3. Energia wiatru.....	53
2.8.4. Biomasa	54
2.8.5. Energia geotermalna	54
2.8.6. Wnioski.....	54
2.9. Przyroda	54
2.9.1. Stan zasobów przyrody.....	54
2.9.2. Obszary chronione	57
2.9.3. Wnioski.....	62
2.10. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.....	63
III. CELE I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POWIECIE	63
3.1. Cele polityki ekologicznej	63
3.1.1. Cele polityki państwa	63
3.1.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej.....	63
3.2. Analiza SWOT dla środowiska w powiecie	64
3.3. Założenia Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego	65
3.4. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla powiatu szydłowieckiego.....	65
IV PLAN DZIAŁAŃ NA LATA 2009 - 2012	75
4.1. Założenia planu działań na lata 2009-2012.....	75
4.2. Poprawa jakości środowiska	75
V ZARYS PLANU DZIAŁAŃ NA LATA 2013 - 2016	77
5.1. Założenia planu działań na lata 2013-2016.....	77
Zestawienie zadań priorytetowych na lata 2009-2012 i zadań na lata 2013-2016 w układzie celów strategicznych i celów operacyjnych.....	77
VI. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA	95
6.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska	95
W realizacji programu uczestniczą:.....	95
6.2. Instrumenty zarządzania środowiskiem	96
VII . WDRAŻANIE PROGRAMU.....	96
7.1. Środki finansowe na realizację programu	96
7.2. Koszty realizacji przedsięwzięć	98
VIII. MONITORING	100
IX. WYTYCZNE DLA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	102
CZEŚĆ II.....	103
Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami.....	103
I Analiza stanu obecnej gospodarki odpadami w powiecie.....	103
1.1. Zakres i metodyka prac rozpoznawczych	103
1.2. Opis istniejącej infrastruktury oraz systemów zbierania odpadów	103
1.3. Charakterystyka wytwarzanych odpadów.....	106
1.3.1. Odpady komunalne	106
1.3.2. Osady ściekowe	107
1.3.3. Odpady wielkogabarytowe	108
1.3.4. Odpady budowlane i odpady z infrastruktury drogowej.....	109

1.3.5. Odpady niebezpieczne	109
1.3.6. Odpady medyczne i weterynaryjne.....	110
1.3.7. Baterie i akumulatory	111
1.3.8. Odpady zawierające azbest.....	111
1.3.9. Pesticyny	112
1.3.10. Odpady zawierające PCB	113
1.3.11. Zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny	113
1.3.12. Wraki samochodowe i opony	114
1.3.13. Oleje odpadowe	115
1.3.14. Odpady z sektora gospodarczego	115
1.3.15. Odpady poddawane procesom odzysku i unieszkodliwiania.....	115
1.4. Instalacje oraz podmioty gospodarcze zajmujące się gospodarką odpadami	116
1.5. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami.....	119
II Plan Gospodarki Odpadami	120
2.1. Prognozowane zmiany wpływające na gospodarkę odpadami	120
2.1.1. Demografia	120
2.1.2. Rozwój gospodarczy.....	120
2.1.3. Mieszkalnictwo.....	120
2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów	121
2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów	122
2.3. Możliwości wykorzystania i utylizacji odpadów	123
2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami.....	124
2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie powiatu.....	125
2.5. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami.....	126
Odpady komunalne.....	127
Odpady komunalne ulegające biodegradacji	127
Odpady niebezpieczne	128
Odpady z sektora gospodarczego	130
Osady ściekowe	130
Odpady z rozbiórki obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej.....	130
Odpady opakowaniowe	131
Odpady wielkogabarytowe	131
2.6. Zdania strategiczne obejmujące lata 2009-2016.....	131
2.7. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2009 – 2012).....	133
2.8. Cele gospodarki odpadami na lata 2013 – 2016	135
2.9. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska.....	136
2.10. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko	139
2.11. Edukacja.....	140
2.12. System monitoringu i oceny realizacji programu	141
2.13. Streszczenie.....	143
2.14. Wykaz materiałów źródłowych.....	144
Wykaz tabel	146

LEGENDA:

Skróty używane w niniejszym opracowaniu:

WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
POS	Program Ochrony Środowiska
PGO	Plan Gospodarki Odpadami
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
RZGW	Regionalny Zakład Gospodarki Wodnej
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
NPPDL	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
RPO WM	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
RZGO	Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami
PSP	Powiatowa Straż Pożarna
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PEC	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
GPZ	Główny Punkt Zasilania
UE	Unia Europejska
ZPOW	Zakłady Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego
GPZON	Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych
ZUOK	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

CZEŚĆ I

Powiatowy Program Ochrony Środowiska

Podstawy prawne Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

Powiatowy Program Ochrony Środowiska opracowywany jest w oparciu o szereg przepisów prawnych, z których najważniejsze to:

- ustawa o samorządzie powiatowym
- ustawa „Prawo ochrony środowiska”
- ustawa o ochronie przyrody
- ustawa o odpadach
- ustawa o wprowadzeniu ustawy – prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw
- ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych
- ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków
- ustawa „Prawo wodne”
- ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym
- ustawa „Prawo budowlane”
- ustawa „Prawo geologiczne i górnicze”
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- ustawa o lasach
- i przepisy wykonawcze wydane na podstawie tych ustaw

oraz w oparciu o dokumenty:

- II Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010 – Ministerstwo Środowiska, 2006 r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
- Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) 2007-2013
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010
- Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011-2014
- Natura 2000 – Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002
- Polityka energetyczna Polski do 2025 roku
- Polityka Leśna Państwa
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r. (aktualizacja)
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015 (aktualizacja)
- Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Szydłowieckiego, Szydłowiec 2003
- Dokumenty strategiczne powiatu szydłowieckiego i gmin wchodzących w skład powiatu

Podstawy i cel opracowania

Ustawy „Prawo ochrony środowiska” oraz „Ustawa o odpadach” nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania „Programu Ochrony Środowiska” oraz „Planu Gospodarki Odpadami”. Dla samorządu powiatowego ustawodawca określił termin opracowania w/w dokumentów na 31 grudnia 2003 r. oraz ustalił konieczność aktualizacji dokumentów w cyklu 4-letnim. Program jest opiniowany przez samorząd wojewódzki oraz przez gminy wchodzące w skład powiatu.

Pierwszy Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami Powiatu Szydłowieckiego przygotowany w wyniku realizacji wymogów ustawowych został zatwierdzony przez Radę Powiatu w Szydłowcu w dniu 26 maja 2004 r. uchwałą Nr XV/108/2004 i obejmował cele i zadania przewidziane na okres 2004-2011.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Szydłowieckiego stanowi drugą edycję dokumentu programowego określającego zadania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami na terenie powiatu i jest aktualizacją dokumentu przyjętego w 2004r.

Celem programu jest przeprowadzenie analizy stanu obecnego środowiska naturalnego i stanu gospodarki odpadami w powiecie oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu w zakresie ochrony środowiska.

I POWIAT SZYDŁOWIECKI

1.1. Ogólna charakterystyka Powiatu Szydłowieckiego

1.1.1. Informacje ogólne

Powiat szydłowiecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z powiatami:

- województwa mazowieckiego: przysuskim, radomskim,
- województwa świętokrzyskiego: koneckim, i skarżyskim.

Zajmuje powierzchnię 469 km² i liczy 40.395 mieszkańców (stan na 31.12.2008r.).

Atutem powiatu szydłowieckiego jest korzystna lokalizacja w układzie komunikacyjnym kraju, która umożliwia dogodne połączenie z głównymi ośrodkami metropolitalnymi i centrami administracyjnymi (Warszawa, Kraków, Kielce).

1.1.2. Charakterystyka gmin

Miasto i Gmina Szydłowiec

Gmina miejsko – wiejska Szydłowiec położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie szydłowieckim. Gmina zajmuje powierzchnię 138 km² i podzielona jest na 21 sołectw. Gminę zamieszkuje ogółem 19.333 mieszkańców (według stanu na 31.12.2008r.) w tym w mieście: 12.091 osób. Szydłowiec to miasto powiatowe – jest ośrodkiem administracyjnym, kulturalnym i gospodarczym regionu.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 7 (Gdańsk – Warszawa – Radom – Kraków – Chyżne) będąca częścią drogi międzynarodowej E – 77.

Użytki rolne stanowią ponad 54% (7528 ha), a lasy i grunty leśne 33% (4983 ha) ogólnej powierzchni gminy.

W Szydłowcu zachowały się liczne zabytki architektury (gotycki kościół, późnorenesansowy ratusz, renesansowy zamek).

Gmina Chlewiska

Gmina Chlewiska zajmuje powierzchnię 124 km², zamieszkuje ją 6109 mieszkańców (stan na 31.12.2008r.). Jest to gmina o charakterze rolniczym. Gmina Chlewiska jest drugą co do liczby mieszkańców i powierzchni ogólną gminą powiatu szydłowieckiego.

Gmina Chlewiska jest gminą rolniczą – użytki rolne ogółem zajmują 5678 ha (grunty orne – 3424 ha, sady –101 ha, łąki – 1117 ha, pastwiska –1036 ha). Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 6018 ha (ok. 50% powierzchni gminy). Pod względem ilości obszarów leśnych gmina zajmuje pierwsze miejsce w powiecie szydłowieckim. Gmina posiada liczne zabytki, znaczne walory krajobrazowe i warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Gmina Jastrząb

Powierzchnia ogólna gminy Jastrząb wynosi 55 km² (5479,0 ha) i podzielona jest na 13 sołectw. Gminę zamieszkuje 5180 mieszkańców (stan na 31.12.2008 r.).

Jastrząb jest gminą typowo wiejską, a jej podstawową funkcją jest rolnictwo. Użytki rolne stanowią 62% powierzchni ogólnej. W produkcji roślinnej dominują ziemniaki i żyto, a w produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła. Produkcja rolna prowadzona jest głównie przez gospodarstwa indywidualne, których liczba wynosi 769 o średniej powierzchni 3,75 ha. Na terenie gminy przeważają gleby V i VI klasy.

Udział lasów i gruntów leśnych z powierzchnią 546 ha stanowi jedynie 9,9% powierzchni ogólnej gminy.

Gmina Mirów

Gmina Mirów zajmuje powierzchnię 70 km², zamieszkuje ją 3.926 mieszkańców (stan na 31.12.2008r.). Gmina ma charakter rolniczy - użytki rolne stanowią około 65%, lasy i grunty leśne około 32% powierzchni ogólnej gminy.

Gmina Orońsko

Gmina Orońsko zajmuje powierzchnię 82 km², zamieszkuje ją (stan na 31.12.2008r.) 5847 mieszkańców. Gmina ma charakter rolniczy – użytki rolne stanowią około 72%, lasy i grunty leśne około 19% powierzchni ogólnej gminy.

1.2. Warunki geofizyczne

1.2.1. Położenie i rzeźba terenu

Powiat szydłowiecki leży w przeważającej części na Przedgórzu Iłżeckim, jego południowo-wschodnią część zajmuje Garb Gielniowski. Jednostki te wchodzi w skład Wyżyny Kieleckiej, części Wyżyny Małopolskiej. Niewielkie północne skrawki w gminie Orońsko pokrywa Równina Radomska, będąca częścią Wzniesień Południowomazowieckich, Nizin Środkowopolskich.

Przedgórze Iłżeckie rozciąga się między doliną Kamiennej na południu, a Równiną Radomską na północy. Dolina Kamiennej oddziela je od Wyżyny Sandomierskiej i Gór Świętokrzyskich. Na Przedgórzu występują pasma wzniesień (o wysokości 200-300 m n.p.m.) zbudowanych ze skał kredowych i jurajskich ciągnących się z północnego zachodu na południowy wschód. Przedgórze w większej części porośnięte jest lasami Puszczy Iłżeckiej, brak tu większych cieków wodnych.

Garb Gielniowski zajmuje obszar doliny Kamiennej po wieś Gielniów, graniczy ze Wzgórzami Opoczyńskimi na zachodzie a na południu z Płaskowyżem Suchedniowskim. Zajmuje powierzchnię około 515 km². Zbudowany jest z piaskowców retycko-liasowych. Najwyższym wzniesieniem jest góra Altana o wysokości 408 m n.p.m.. Występują tu rzeki Radomka oraz Drzewiczka.

Równina Radomska rozpościera się na południe od Doliny Białobrzeskiej, pomiędzy Przedgórzem Iłżeckim, Równiną Kozienną i Małopolskim Przełomem Wisły obejmując powierzchnię ok. 3640 km². Jest to równina denudacyjna o zdegradowanej pokrywie utworów

czwartorzędowych (w wyniku procesów peryglacjalnych), pod którą występują warstwy jurajskie i kredowe, zapadające się ku północno-wschodowi. Równina poprzecina jest dolinami rzek: Radomki, Iżanki i Krępianki. Równina Radomska, to głównie tereny rolnicze z małym udziałem lasów.

1.2.2. Warunki klimatyczne

Obszar powiatu szydłowieckiego położony jest w „łódzkiej dzielnicy klimatycznej”, która jest strefą przejściową pomiędzy nizinami, a pasmem wyżyn. Charakteryzuje się:

- średnią roczną temperaturą około $+7,5^{\circ}\text{C}$ (średnia temperatura najzimniejszego miesiąca – styczeń – $-3,5^{\circ}\text{C}$, najcieplejszego – lipiec $+17,5^{\circ}\text{C}$),
- średnią roczną sumą opadów atmosferycznych – 593 mm
- średnią roczną wilgotnością względną – 79%
- zima trwa statystycznie 98 dni, lato 88,
- pokrywa śnieżna zalega średnio 93 dni w roku,
- długość okresu wegetacyjnego wynosi około 210 dni,
- przeważają wiatry z kierunków zachodnich – 16,8% przypadków w skali roku oraz południowo- i północno-wschodniego.

1.2.3. Hydrografia

Główną rzeką powiatu jest uchodząca do Radomki Szabasówka (w dolnym biegu nazywana Sabatówką). Ma długość 22,8 km i powierzchnię zlewni $561,4\text{ km}^2$. Dopływami Szabasówki są Oronka i Korzeniówka. Większość obszaru powiatu leży w zlewni Radomki, południowa część gminy Chlewiska należy do zlewni Pilicy (ma tu swoje źródła Czarna Konecka), południowa część gminy Szydłowiec należy do zlewni Kamiennej. Wody powierzchniowe są uzupełniane przez mniejsze zbiorniki wodne.

Teren powiatu położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Szydłowiec”.

1.2.4. Obszary leśne i chronione

W powiecie szydłowieckim stopień zalesienia wynosi 32,64%, występowanie terenów leśnych jest nierównomierne. Najwięcej lasów znajduje się w gminie Chlewiska (ponad 50% powierzchni gminy), najmniej w gminie Jastrząb (mniej niż 10% powierzchni).

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się obszary podlegające ochronie:

- rezerwaty przyrody o powierzchni 211,6 ha
- obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 18365,4 ha
- 32 pomniki przyrody

Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Przysusko-Szydłowieckie” liczy łącznie ponad 39 tys. ha, z czego 18356,4 ha znajdują się na terenie powiatu szydłowieckiego (gminy Chlewiska i Szydłowiec). Na terenie powiatu znajdują się 2 rezerwaty przyrody:

- Rezerwat „Podlasie” na terenie gminy Chlewiska
- Rezerwaty „Cis A” i „Cis B” na terenie gminy Szydłowiec

Ponadto na terenie powiatu znajdują się obszary planowane do włączenia w Europejską Sieć Ekologiczną „Natura 2000” – Lasy Skarżyskie oraz Dolina Czarnej.

1.3. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze Powiatu Szydłowieckiego

1.3.1. Demografia

Powiat szydłowiecki (wg stanu na 31.12.2008 r.) liczy 40395 mieszkańców.

Według GUS z roku 2008 wskaźniki dla powiatu szydłowieckiego przedstawiają się następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym – 21,4% ogólnej liczby ludności powiatu,
- ludność w wieku produkcyjnym – 62,5%,
- ludność w wieku poprodukcyjnym – 16,1%,
- wskaźnik przyrostu naturalnego – 0,1 ‰,
- ludność na 1 km² wynosi 89 osób,
- wskaźnik kobiety na 100 mężczyzn – 103.

Dane statystyczne dotyczące demografii przedstawiają poniższe zestawienia:

Tabela 1. Liczba ludności powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu w latach 2004 – 2008:

Gmina	2004	2005	2006	2007	2008
Szydłowiec	19560	19572	19474	19389	19333
Chlewiska	6244	6227	6165	6342	6109
Jastrząb	5141	5160	5190	5196	5180
Mirów	3805	3811	3798	3817	3926
Orońsko	5773	5827	5803	5803	5847
Razem powiat szydłowiecki	40523	40597	40430	40547	40395

* dane Urzędów Gmin

Struktura zamieszkania ludności powiatu szydłowieckiego

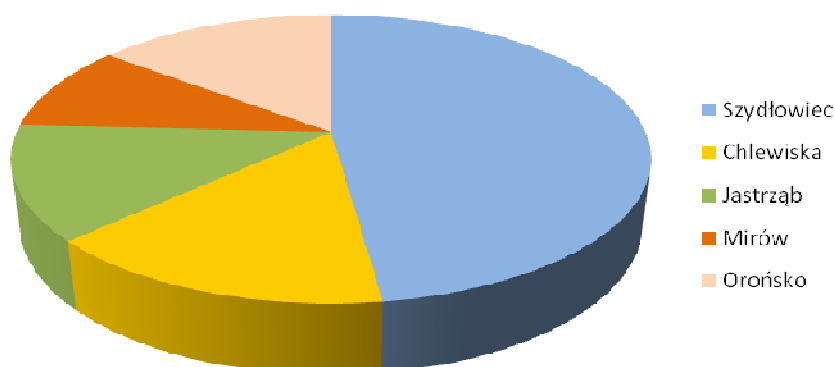

Tabela 2. Szczegółowe dane demograficzne gmin powiatu szydłowieckiego w 2008 roku:

Gmina	Liczba ludności		Ludność na 1km ²	Przyrost naturalny (%)	Ekonomiczne grupy wieku (%)		
	Mężczyźni	Kobiety			Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny
Szydłowiec	9525	9808	139	18 (0,9)	20,5	64,9	14,6
Chlewiska	2971	3138	49	-22 (-3,6)	19,1	58,7	22,2
Jastrząb	2538	2642	95	-2 (-0,4)	23,3	61,1	15,6
Mirów	1964	1874	72	6 (1,6)	24,3	59,4	16,3
Orońsko	2879	2893	70	6 (1,0)	23,6	61,6	15,0

*dane GUS

1.3.2. Mieszkalnictwo

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajduje się 12.158 mieszkań o powierzchni 870.564 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w województwie mazowieckim wynosi 67,9 m², w powiecie 71,6 m², przeciętna powierzchnia na 1 osobę w województwie wynosi 25,2 m², a w powiecie 21,8 m².

Wyposażenie mieszkań (% ogółu mieszkań) na terenie powiatu w instalacje:

- wodociąg: miasto - 96,2%, tereny wiejskie – 81,1%,
- łazienka: miasto - 90,2%, tereny wiejskie – 54,8%,
- centralne ogrzewanie: miasto – 87,4%, tereny wiejskie – 51%,

Tabela 3. Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminach powiatu w 2007 roku:

Gmina	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania (m ²)	Przeciętna powierzchnia na 1 osobę (m ²)
Szydłowiec	5801	409843	70,2	21,0
Chlewiska	2360	159115	67,2	25,6
Jastrząb	1543	113963	73,1	21,7
Mirów	960	68306	71,2	17,9
Orońsko	1494	119337	79,9	20,9

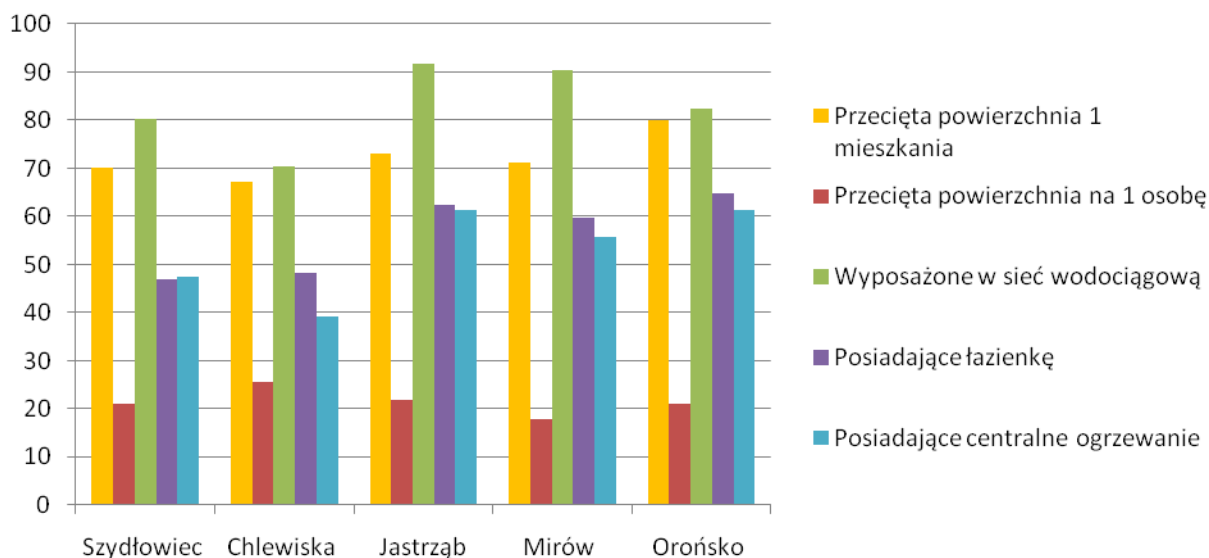
*GUS

Tabela 4. Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w poszczególnych gminach powiatu w 2007 roku (%):

Gmina	Wodociąg	Łazienka	Centralne ogrzewanie
Szydłowiec miasto	96,2	90,2	87,4
Szydłowiec wieś	80,2	46,8	47,5
Chlewiska	70,3	48,3	39,1
Jastrząb	91,8	62,4	61,2
Mirów	90,5	59,8	55,6
Orońsko	82,3	64,9	61,2

*GUS

Wskaźniki wyposażenia mieszkań na terenach wiejskich powiatu szydłowieckiego

1.3.3. Sfera społeczna

Oświata

Poszczególne gminy zapewniają edukację dzieci i młodzieży na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. W powiecie znajdują się szkoły ponadgimnazjalne, zarządzane przez Samorząd Powiatu:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Szydłowcu,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. WOP

Dla wspomagania wszechstronnego rozwoju dzieci w Szydłowcu działa Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna.

Służba zdrowia

W powiecie szydłowieckim w poszczególnych gminach działają następujące placówki ochrony zdrowia:

- Miasto i Gmina Szydłowiec: Przychodnia Rejonowa w Szydłowcu, Ośrodek Lekarza Rodzinnego w Szydłowcu oraz Wiejskie Ośrodki Zdrowia w Majdowie i Wysokiej,
- Gmina Chlewiska: Gminny Ośrodek Zdrowia w Chlewiskach, obsługujący mieszkańców gminy, a także punkty lekarskie w miejscowościach: Ostałówek i Stefanków,
- Gmina Jastrząb: Gminny Ośrodek Zdrowia w Jastrzębiu i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Gąsawach Rządowych,
- Gmina Mirów: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mirowie,
- Gmina Orońsko: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Orońsku.

Pomoc Społeczna

W zakresie pomocy społecznej w poszczególnych gminach działają Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, w powiecie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Ponadto w powiecie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta” w Łaziskach (gm. Orońsko) i rodzinny Dom Dziecka w Wysokiej (gm. Szydłowiec).

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie powiatu w zakresie bezpieczeństwa publicznego działają:

- Komenda Powiatowa Policji oraz Straż Miejska w Szydłowcu,
- Powiatowa Straż Pożarna,
- jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w poszczególnych gminach: Szydłowiec: (Jankowice, Majdów, Wysoka i Wola Korzeniowa), Chlewiska (Chlewiska, Broniów, Pawłów, Budki, Ostałówek, Skłoby), Jastrzęb (Jastrzęb, Nowy Dwór, Wola Lipieniecka), Mirów (Mirów Stary), Orońsko (Orońsko).

Kultura

Funkcje upowszechniania kultury w gminach powiatu pełnią przede wszystkim Domy Kultury oraz Biblioteki Gminne. W Szydłowcu działa Szydłowieckie Centrum Kultury – Zamek z Biblioteką Publiczną, Biblioteka Pedagogiczna oraz Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych. W gminach działają liczne zespoły folklorystyczne, np. „Gąsawianki” w Jastrzębiu. W powiecie organizowane są imprezy cykliczne o zasięgu ponadregionalnym. Do najbardziej rozpowszechnionych należą: w Szydłowcu - Zamkowe Spotkania Teatralne o Laur Złotego Gargulca - Ogólnopolski Przegląd Teatrów Amatorskich, Ogólnopolski Przegląd Kapel i Zespołów Ludowych Stylizowanych im. Jana Derlety i „Biesiada u Szydłowieckich” oraz „Święto żelaza i stali” w zabytkowej hucie w Chlewiskach. Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się liczne zabytki kultury materialnej. Należą do nich cenne zabytki architektoniczne:

Szydłowiec:

- Zamek umiejscowiony na sztucznej wyspie w centrum Szydłowca – renesansowy, ze skrzydłem zachodnim i wieżą wjazdową utrzymaną w stylu gotyckim,
- Rynek wraz z Ratuszem z roku 1602,
- Kościół farny położony na skarpie, wzniesiony na przełomie XV i XVI wieku w stylu gotyckim, z kamienia i cegły (ufundowany przez braci Jakuba i Sławka Szydłowieckich) z jednym z najwspanialszych renesansowych nagrobków Mikołaja Szydłowieckiego, prawdopodobnie jest to dzieło z warsztatu Bartłomieja Berecciego,
- Kirkut – cmentarz mozaistów z ok. 3100 zabytkowych nagrobków, głównie macew z okresu międzywojennego (ok. 70 %) i z pierwszej połowy XIX w.,
- Pręgierz przed Ratuszem z XVII w.

Chlewiska

- Kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława Bp M. w Chlewiskach,
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Chlewiskach,
- Huta Żelaza w Chlewiskach.

Jastrzęb

- Kościół parafialny w Jastrzębiu.

Orońsko

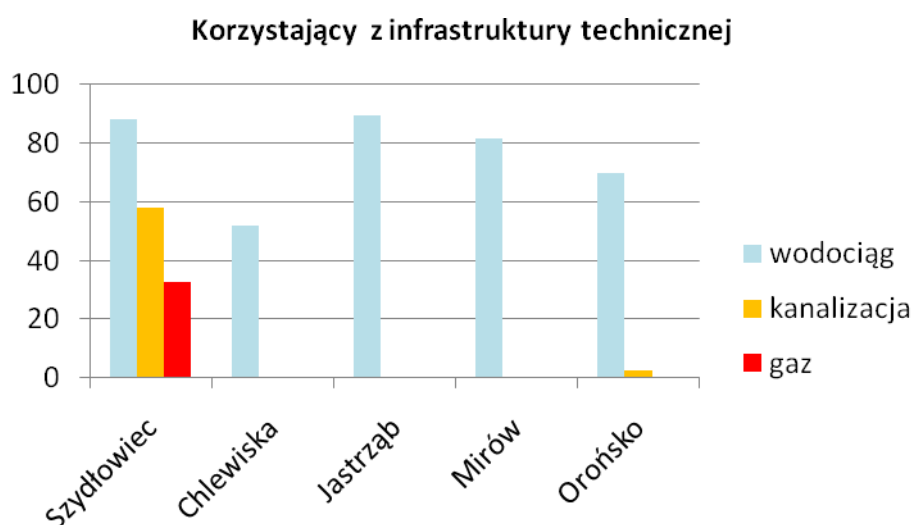
- Zespół pałacowy Józefa Brandta w Orońsku - zespół pałacowo-parkowy z XIXw. w Orońsku – obecnie Centrum Rzeźby Współczesnej,
- Kapliczka w Orońsku,
- Dróżniczówka w Orońsku,
- Zespół pałacowy i folwarczny w Łaziskach,
- Stanowisko archeologiczne w Łaziskach.

1.3.4. Infrastruktura techniczna

Tabela 5. Korzystający z instalacji infrastruktury technicznej w gminach powiatu szydłowieckiego (% ludności):

Gmina	Wodociąg	Kanalizacja	Gaz
Szydłowiec	88,1	57,8	32,5
miasto	93,3	87,0	52,0
Chlewiska	52,0	0	0
Jastrząb	89,4	0,1	0
Mirów	81,5	0	0
Orońsko	69,9	2,4	0

*dane GUS, 2007

Zaopatrzenie w wodę i gospodarka ściekowa

Tabela 6. Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz stan gospodarki ściekowej w gminach powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Długość sieci wodociągowej (km)*	Wskaźnik zwodociągowania **	Długość sieci kanalizacyjnej (km)*
Szydłowiec	109,5	79,2	29,8
miasto		180,7	
wieś		59,7	
Chlewiska	123,7	70,2	-
Jastrząb	51,4	94,3	-
Mirów	33,50	63,1	-
Orońsko	86,6	105,7	2,6

*dane Urzędów Gmin

** dane GUS, 2007

Na terenie powiatu funkcjonują 4 oczyszczalnie ścieków: miejska oczyszczalnia w Szydłowcu oraz przyobiektowa oczyszczalnia w gminie Orońsko i gminie Mirów oraz oczyszczalnia przyzakładowa w gminie Orońsko. W gminie Mirów działają 63 oczyszczalnie przydomowe.

Wskaźniki zwodociągowania na terenie gmin powiatu są różne, ale zaznacza się wyraźna dysproporcja w długości sieci wodociągowej w stosunku do długości sieci kanalizacyjnej. W gminach wiejskich nie ma praktycznie sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków.

Zaopatrzenie w ciepło

Gminy wiejskie na terenie powiatu nie posiadają sieci ciepłowniczej. W zabudowie mieszkaniowej głównie korzysta się z własnych kotłowni i instalacji c.o. opalanych głównie paliwem stałym. Większe źródła ciepła działają w większych obiektach usługowych i obiektach użyteczności publicznej.

Na terenie miasta Szydłowiec funkcjonuje kilka większych ciepłowni, które zaopatrują w ciepło zakłady przemysłowe, budynki mieszkalne i usługowe. Największą kotłownią jest ciepłownia miejska (ogrzewająca około 160 budynków) wyposażona w 3 kotły typu WR-10 o mocy wykorzystywanej 19,5 MW (moc zainstalowana – 34,9 MW). Poza ciepłownią miejską na terenie miasta istnieje 6 większych kotłowni węglowych.

Zaopatrzenie w gaz

W powiecie szydłowieckim zgazyfikowane jest jedynie miasto Szydłowiec. Do celów bytowych mieszkańcy używają gazu w butlach. Dostępność i liczba punktów wymiany butli gazowych zaspokaja lokalne potrzeby w tym zakresie.

Elektroenergetyka

Zasilanie w energię elektryczną odbywa się poprzez sieci przesyłowe najwyższych napięć (NN) 400 i 220 kV, którymi energia elektryczna z elektrowni zawodowych przesyłana jest do stacji systemowych, gdzie po zredukowaniu poziomu napięcia, przesyłana jest dalej liniami wysokich napięć (WN) 110 kV. Układ sieci rozdzielczych w powiecie tworzą linie 15 kV — napięcie średnie i 0,4 kV — napięcie niskie.

Telekomunikacja

Gminy powiatu są strefonizowane siecią naziemną, mają dostęp do Internetu różnego typu. Ponadto na terenie powiatu zlokalizowane są stacje telefonii komórkowej.

System komunikacyjny

Przez teren powiatu szydłowieckiego przebiegają następujące odcinki dróg:

krajowych:

- droga krajowa nr 7 (Gdańsk – Warszawa – Radom – Kraków – Chyżne)

wojewódzkich:

- droga wojewódzka nr 727 (Klów – Przysucha – Szydłowiec – Wierzbica);

powiatowych: ogólna długość 212,077 km

Tabela 7. Wykaz dróg powiatowych:

Lp.	Numer drogi		Nazwa drogi	Długość (w km)	w tym o nawierzchni twardej (w km)
	Stary	Nowy			
1	34301	3338W	Jabłonica- Smogów- Pawłów	3,805	3,805
2	34305	3339W	Smogów – Krzcięcin	5,458	5,458
3	34306	3340W	Dł. Brzezina – Bryzgów - Stefanków	2,966	2,966
4	34308	3341W	Chustki – Pogroszyn	10,091	10,091
5	34310	3342W	N. Jabłonica –Zawonia-Ostałów	3,697	3,697
6	34311	4001W	Korzeniec - Chlewiska	8,933	8,933
7	34312	4002W	Ostaówek – Krawara- Pawłów	4,817	3,275
8	34313	4003W	Szydłowiec – Antoniów – gr. woj.	13,842	13,842
9	34314	4004W	Chlewiska- Aleksandrów	3,538	3,538
10	34315	4005W	Huta- Borki	3,961	3,961
11	34316	4006W	Stefanków- Skłoby - gr. woj.	7,458	4,940
12	34371	4007W	Hucisko- Budki II	4,189	4,189
13	34401	4008W	Chronów – Wawrzyszów	3,790	1,000
14	34411	4009W	Szydłówek – do drogi kr. nr 7	2,649	2,649
15	34467	3556W	Wierzbica – Zbijów – gr. woj.	7,175	7,175
16	34471	4010W	Orońsko- Dąbrówka Zabł. – Ruda M.	1,363	1,363
17	34472	4011W	Orońsko – Ruda Wlk.	3,100	3,100
18	34474	4012W	Dobrut- Śniadków – Lipienice	7,020	7,020
19	34475	4013W	Wąsłów- Jastrząb	4,205	4,205
20	34476	4014W	Jastrząb – Gąsowy Rządowe	4,512	4,512
21	34477	4015W	Szydłowiec – Mirów – Osiny	16,485	16,485
22	34478	4016W	Szydłowiec – Sadek - Zbijów M. - gr. woj.	10,825	8,186
23	34479	4017W	Barak – St. PKP Szydłowiec	4,605	4,605
24	34481	4018W	Szydłowiec – Majdów - gr. woj.	9,935	9,935
25	34482	4019W	Ciehostowice - Łazy	2,011	2,011
26	34483	3561W	Mniszek – Omięcín- Szydłowiec	14,355	11,305
27	34484	4020W	Zaborowie - Omięcín- Koryciska	4,657	4,657
28	34485	4021W	Łaziska- Zaborowie - Zastronie	4,538	4,538
29	34486	4022W	Łaziska – Zdziechów- Szydłowiec	11,897	11,897
30	34487	4023W	Ciepła – Bąków – Wąsłów	4,838	4,838
31	34488	3562W	Mniszek- Łaziska- Orońsko	9,348	9,348
32	34489	4024W	Łaziska- Guzów	4,420	4,420
33	34490	3563W	Wolanów- Chronów - Guzów	3,150	3,150
34	34491	4025W	Wolanów- Guzów- Orońsko	4,444	4,444
Razem				212,077	198,538

Drogi gminne znajdują się pod zarządem samorządów poszczególnych gmin. Ich stan techniczny jest rozmaity.

Tabela 8. Stan sieci dróg gminnych na terenie powiatu:

Gmina	Długość dróg gminnych (km)
Szydłowiec	63,56 oraz 35,4 km ulic miejskich
Chlewiska	ok.65
Jastrząb	69,7
Mirów	24,4
Orońsko	59,20

*dane Urzędów Gmin

Przez teren powiatu przebiega również linia kolejowa I rzędna zelektryfikowana Warszawa – Radom – Kielce – Kraków.

1.4. Działalność Samorządu Powiatu w latach 2004-2007

Tabela 9. Dochody budżetu powiatu szydłowieckiego w latach 2004-2007:

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Dochody ogółem	17888905	14662255,00	19380434,03	22049414,75
Wydatki ogółem	18116648	17503565,00	20259646,12	21383808,33

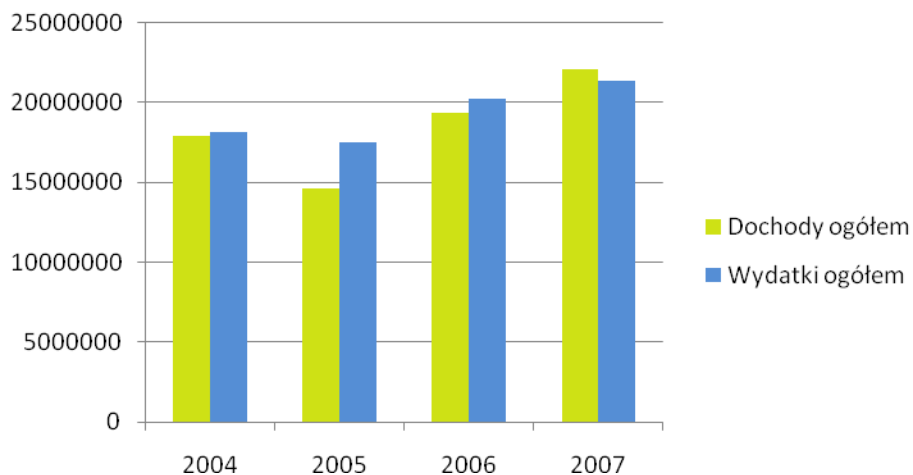
*dane GUS

Tabela 10. Dochody i wydatki budżetu powiatu szydłowieckiego na 1 mieszkańca w latach 2004-2007:

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Dochody	443,99	439,32	483,51	550,92
Wydatki	449,65	435,37	505,44	543,29

*dane GUS, 2007

Dochody i wydatki budżetu powiatu

1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska

Tabela 11. Wydatki budżetu powiatu szydłowieckiego na inwestycje służące ochronie środowiska w roku 2007:

Nakłady na środki trwałe	Wartość w tys.zł
Ujęcia i doprowadzenia wody	2863,3
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	1362,0
Gospodarka ściekowa i ochrona wód ogółem	574,5
w tym:	
- sieć kanalizacyjna i odprowadzanie ścieków	298,5
- oczyszczanie ścieków komunalnych	55,0
Gospodarka odpadami	11,0
Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleby, wód podziemnych i powierzchniowych	98,0
Działalność związana z oszczędzaniem energii	238,0

* GUS, 2007

II DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

2.1. Powietrze atmosferyczne

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska na mocy ustawy „Prawo ochrony środowiska” (tekst jednolity z 2008r. Dz. U. z Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) dokonuje corocznej oceny poziomów substancji w powietrzu we wszystkich strefach województwa. Klasyfikacja stref jest dokonywana w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. (Dz. U. Nr 47, poz. 281) w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji. Klasyfikacji stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin, wydzielając strefy, dla których poziom:

- *choć jedna substancji przekracza poziom powiększony o margines tolerancji – klasa C*
- *choć jedna substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji – klasa B*
- *poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego – klasa A.*

2.1.1. Pomiary zanieczyszczenia powietrza

Roczna ocena jakości powietrza za 2008 r. została wykonana w oparciu o nowy układ stref określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008r. w sprawie stref. Według zapisów ww. rozporządzenia w województwie mazowieckim klasyfikacje wykonuje się w 18 strefach: 4 powiatach grodzkich (miasto Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka), 5 powiatach ziemskich (legionowski, nowodworski, otwocki, piaseczyński, wołomiński), 8 obszarach łączonych z kilku powiatów (strefa ciechanowsko-mławska, kozienicko-grójecka, ostrołęcko-ostrowska, płocko-płońska, pruszkowsko-żyrardowska, radomsko-zwoleńska, siedlecko-mińska, warszawsko-sochaczewska oraz w Aglomeracji Warszawskiej. Cały powiat szydłowiecki ze względu na podział stref dla SO₂, NO₂, PM₁₀, CO, benzenu, ołowiu, As, Ni,

Cd i B/a/P przydzielony został do strefy radomsko-zwoleńskiej. Natomiast ze względu na podział stref dla O3 należy do strefy mazowieckiej.

W 2007r. zakres oceny jakości powietrza w strefach został poszerzony o arsen, nikiel, kadm, i benzo/a/piren, czyli zanieczyszczenia objęte dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu.

Tabela 12. Klasyfikacja strefy radomsko-zwoleńskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia:

Nazwa strefy: radomsko- zwoleńska	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy									
	SO2	NO2	PM10	Pb	C6H6	CO	Ni	As	Cd	B/a/P
Rok 2007	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C

*wg WIOŚ w Warszawie „Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za 2008 rok”

Klasyfikacja strefy mazowieckiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia dla substancji ozon troposferyczny O₃: C.

Tabela 13. Klasyfikacja strefy radomsko-zwoleńskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin:

Nazwa strefy: radomsko- zwoleńska	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy									
	SO2	NO2	PM10	Pb	C6H6	CO	Ni	As	Cd	B/a/P
Rok 2007	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C

*wg WIOŚ w Warszawie „Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za 2007 rok”

Klasyfikacja strefy mazowieckiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla substancji ozon troposferyczny O₃: A.

Tabela 14. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie szydłowieckim w roku 2007:

Wyszczególnienie	Ilość w Mg/rok
Emisja zanieczyszczeń pyłowych ogółem	18
- ze spalania paliw	15
- węglowo-grafitowe, sadza	1
Emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem	17566
- ogółem (bez dwutlenku węgla)	206
- dwutlenek siarki	82
- tlenki azotu	32
- tlenki węgla	89
- dwutlenek węgla	17360
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zredukowane w urządzeniach do redukcji	
- pyłowe	313

*dane GUS, 2007

2.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Decydujący wpływ na jakość powietrza na obszarach zurbanizowanych mają emisje z pojazdów samochodowych oraz z komunalnych i przemysłowych źródeł stacjonarnych, w tym głównie zakładów energetycznych oraz sieciowych i lokalnych źródeł ciepła. Największą presję na stan powietrza na obszarze większych aglomeracji wywiera energetyczne spalanie paliw. Można tu wyodrębnić emitory wysokie, oddziałujące w większych odległościach (emitory punktowe - duże obiekty przemysłowe) oraz emitory niskie, mające wpływ na bezpośrednie ich sąsiedztwo (emitory punktowe lub powierzchniowe - małe zakłady i lokalne kotłownie oraz indywidualne systemy grzewcze mieszkańców). Energetyczne spalanie paliw jest źródłem emisji podstawowej: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu. Stężenia tych substancji w powietrzu wykazują zmienność w ciągu roku – rosną w sezonie grzewczym i maleją latem. Występuje też wyraźna różnica pomiędzy wielkością emisji tych substancji na obszarach miast i poza nimi.

Substancje wprowadzane do powietrza przez ruch samochodowy (emisja ze źródeł liniowych) to: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, sadza, pyły zawierające metale ciężkie, m.in. ołów (emisja ze spalania w silnikach) oraz pyły gumowe (emisja na skutek tarcia opon o nawierzchnię drogi).

Duży udział w zanieczyszczeniu powietrza atmosferycznego zwłaszcza w obrębie zwartej, istniejącej zabudowy mają związki siarki pochodzące ze spalania węgla, emitowane z obiektów przemysłowych, energetyki komunalnej i palenisk domowych. Ponadto zanieczyszczenie może pochodzić z:

- emisji komunikacyjnej (ze względu na natężenie ruchu pojazdy przemieszczające się drogą krajową nr 7 oraz drogami powiatowymi i gminnymi). Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze,
- emisja niska (indywidualne gospodarstwa domowe nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza, wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (związaną z okresem grzewczym),
- emisje uciążliwych zapachów (składowisko odpadów, oczyszczalnia ścieków).

Obiekty mogące pogorszyć stan powietrza atmosferycznego w powiecie szydłowieckim to głównie: szkoły gminne, ośrodki zdrowia, stacje obsługi samochodów, składowiska odpadów i stacje paliw płynnych.

2.1.3. Stan infrastruktury mającej wpływ na jakość powietrza

Znaczące dla stanu powietrza atmosferycznego jest stan infrastruktury ciepłowniczej (korzystanie ze zbiorczych systemów ciepłowniczych) oraz wykorzystywanie paliw ekologicznych do ogrzewania (np. paliwa gazowe) i stan sieci gazowej.

Sieć ciepłownicza

Siecią ciepłowniczą objęte jest tylko miasto Szydłowiec. Siecią zarządza Ciepłownia Miejska Sp. z o.o. w Szydłowcu. Wyposażona jest w 3 kotły typu WR-10 o mocy wykorzystanej 19,5 MW (moc zainstalowana 34,9 MW).

Pozostałe gminy na terenie powiatu nie posiadają sieci ciepłowniczej. W zabudowie mieszkaniowej głównie korzysta się z własnych kotłowni i instalacji c.o. opalanych paliwem stałym lub gazowym (coraz częściej). Większe źródła ciepła działają w większych obiektach usługowych i obiektach użyteczności publicznej.

Tabela 15. Lokalne kotłownie w gminach powiatu:

Rodzaj obiektu	Rodzaj paliwa	Moc kotłowni/kotła kW
Szydłowiec		
Majdów	opałowy	1 MW – mniejsza
Zdziechów	węgiel	5 kW – mniejsza
Wysocko	opałowy	1 MW - mniejsza
Wysoka	węgiel	5 kW - mniejsza
Sadek	opałowy	1 MW – mniejsza
Chlewiska		
Urząd Gminy w Chlewiskach	węgiel	32
Gimnazjum w Chlewiskach	miał, ekogroszek	700
Publiczna Szkoła Podstawowa w Pawłowie	węgiel	92
Publiczna Szkoła Podstawowa w Budkach	węgiel	75
Publiczna Szkoła Podstawowa w Cukrówce	miał	142
Publiczna Szkoła Podstawowa w Skłobach	miał	132
Budynek „Agrowetki”	węgiel	11
Gminny Ośrodek Kultury w Chlewiskach	gaz	140
Jastrząb		
Urząd Gminy w Jastrząb	węgiel	360
Gimnazjum w Jastrzębiu	olej opałowy	b.d.
Publiczna Szkoła Podstawowa Jastrząb	olej opałowy	174
Publiczna Szkoła Podstawowa Nowy Dwór	olej opałowy	174
Publiczna Szkoła Podstawowa Wola Lipieniecka	olej opałowy	109
Publiczna Szkoła Podstawowa Gąsawy Rządowe	węgiel	174
Publiczna Szkoła Podstawowa Śmiłów	gaz propan-butan	20
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jastrząb	węgiel	55
Komisariat Policji w Jastrzębiu	węgiel	29
Bloki mieszkalne w Jastrzębiu	węgiel	174
Mirów		
Publiczna Szkoła Podstawowa w Mirowie (ogrzewa ponadto Urząd Gminy i Gminną Bibliotekę Publiczną)	olej lekki	110 szt. 2
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bieszkowie Dolnym	olej lekki	130
Publiczna Szkoła Podstawowa w Zbijowie Małym	olej lekki	105 szt. 2
Publiczne Gimnazjum w Mirowie	olej lekki	120
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mirowie	olej lekki	40
Publiczna Szkoła Podstawowa w Mirówku	miał węglowy	20
Orońsko		
Urząd Gminy w Orońsku (Publiczna Szkoła Podstawowa w Orońsku, Publiczne Gimnazjum w Orońsku, Gminne Centrum Informacji w Orońsku, Remiza OSP)	olej opałowy	460
Publiczna Szkoła Podstawowa w Ciepłej	gaz (LPG)	60
Publiczna Szkoła Podstawowa w Guzowie	olej opałowy	139
Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku	gaz (LPG)	2 x 345 1 x 45
Dom Pomocy Społecznej "Dom Kombatanta" w Łaziskach	gaz (LPG)	2 x 350 1 x 240
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Orońsku	olej opałowy	33
Świetlica Wiejska w Łaziskach	gaz (LPG)	15

*dane Urzędów Gmin

Sieć gazowa

W powiecie szydłowieckim zgazyfikowane jest jedynie miasto Szydłowiec i okoliczne wsie. Gaz doprowadzany jest gazociągiem wysokiego ciśnienia z magistrali Lubienia – Piotrków. Długość sieci rozdzielczej średniego ciśnienia wynosi 13 km (301 przyłączy) w mieście Szydłowiec i 16,79 km (20 przyłączy) w gminie wiejskiej. Stacja redukcyjna w Szydłowcu o maksymalnej przepustowości 300 m³/h wykorzystana jest w 48%.

Tabela 16. Charakterystyka sieci gazowej w gminie Szydłowiec:

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Dane
długość czynnej sieci ogółem	m	26.031
czynne połączenia do budynków	szt	353
odbiorcy gazu	szt	2.045
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	szt	136
odbiorcy gazu w miastach	szt	2.026
zużycie gazu w tys. m ³	tys.m ³	715,20
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m ³	456,5
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoby	6247

*GUS, 2007

Z instalacji gazowej korzysta 52,1% mieszkańców miasta, w skali gminy – 32,5% mieszkańców. Ogółem zużycie gazu z sieci wynosi 37,2 m³ na mieszkańca, w tym: w miastach 58,5 m³, a na wsi 2 m³.

Wskaźnik długości sieci gazowej rozdzielczej na 100 km w powiecie wynosi 5,8 km.

2.1.4. Wnioski

Największy wpływ na stan powietrza atmosferycznego w powiecie szydłowieckim mają: komunikacja samochodowa oraz spalanie paliw w paleniskach domowych. Dodatkowym minusem jest bardzo słabe zaopatrzenie powiatu w sieć gazową i ciepłowniczą (posiada je praktycznie samo miasto Szydłowiec). Na terenie powiatu znajduje kilka zakładów uciążliwych dla stanu atmosfery, nie wpływają one jednak znacząco na ogólne zanieczyszczenie powietrza.

2.2. Hałas

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085), regulują przepisy dotyczące klimatu akustycznego. Przepisy tych ustaw są wyrazem nowej, spójnej z ustawodawstwem Unii Europejskiej, polityki w zakresie ochrony środowiska.

W odniesieniu do zagadnień akustycznych, wspomniane akty prawne dostosowują przepisy polskie do regulacji UE, w szczególności znajdującej podstawę prawną w regulacjach zawartych w Dyrektywie w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku (2002/49/EC). Podstawę prawną określenia wymogów w zakresie emisji hałasu maszyn i urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń stanowi rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 lipca 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U.

Z dnia 7 sierpnia 2003 r., nr 138, poz. 1316) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. z dnia 27 lutego 2006 r., nr 32, poz. 223). Ponadto przepisy określają również dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku w zależności od przeznaczenia danego terenu podlegającego ochronie m.in. dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego czy też dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielu innych, co zostało określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r., nr 120, poz. 826). Metody pomiarów mocy akustycznej określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. 2008, nr 283, poz. 2842).

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w dB. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826) określa: Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku:

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
	Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia a równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia a równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast	65	55	55	45

powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾				
--	--	--	--	--

Objaśnienia:

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

2.2.1. Źródła hałasu

Najbardziej uciążliwym hałasem dla człowieka jest hałas komunikacyjny oraz przemysłowy.

Hałas komunikacyjny

Źródłem hałasu na terenie powiatu szydłowieckiego jest przede wszystkim transport drogowy i transport kolejowy.

Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Na wzrost hałasu drogowego wpływają przede wszystkim problemy komunikacyjne, nieprzystosowanie nawierzchni do występującego obecnie natężenia ruchu i obciążenia (duży udział pojazdów ciężarowych powoduje szybkie niszczenie nawierzchni), a tempo modernizacji i budowy nowych dróg nie może nadążyć za wzrostem liczby pojazdów.

Z układu dróg tworzących ciągi komunikacyjne na obszarze powiatu, największą uciążliwość hałasową stanowią drogi krajowe, które przenoszą znaczny ruch tranzytowy, z dużym udziałem pojazdów ciężkich, oraz drogi wojewódzkie i drogi powiatowe o dużym natężeniu ruchu.

Hałas drogowy jest zjawiskiem o tendencjach wzrostowych, uzależnionym od takich czynników jak: wskaźnik presji motoryzacji, gęstość sieci dróg i odległość terenów stale zamieszkiwanych od dróg o dużym natężeniu. Środki transportu są ruchomymi źródłami hałasu decydującymi o parametrach klimatu akustycznego przede wszystkim na terenach zurbanizowanych.

Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu można przyjąć, że na terenie powiatu utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Należy jednak podkreślić, że wzrost natężenia hałasu nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu natężenia ruchu samochodowego i rośnie wolniej. Wynika to głównie z poprawy jakości użytkowanych samochodów.

Hałas związany z komunikacją i transportem kolejowym jest mniej uciążliwy, ponieważ dotyczy tylko terenów w pobliżu trakcji kolejowej (zasięg uciążliwości hałasu wynosi do ok. 300 m) i jest związany z częstotliwością ruchu pociągów i ich rodzajów (pasażerskie czy towarowe).

Na hałas komunikacyjny na terenie powiatu szydłowieckiego najbardziej narażone są tereny położone wzdłuż drogi krajowej nr 7, drogi wojewódzkiej 727 oraz linii kolejowej.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych oraz instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Taki hałas ma charakter lokalny. Największe natężenie takiego rodzaju hałasu dotyczy części Szydłowca, gdzie znajduje się najwięcej zakładów przemysłowych

Dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją różne możliwości techniczne ograniczenia emisji hałasu (np. stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas).

Źródłem hałasu są także linie przesyłowe wysokiego napięcia. Hałas powstaje również na terenie stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprzężarek do napędu łączników i transformatorów.

Ze względu na niewielkie rozmiary źródeł hałasu przemysłowego nie stwarza on większych problemów mieszkańcom powiatu.

2.2.2. Pomiary hałasu

Na terenie powiatu nie dokonywano w ostatnich latach pomiaru hałasu komunikacyjnego. Badania monitoringowe hałasu przeprowadzone w 2008 r. na terenie województwa mazowieckiego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wykazały, że hałas komunikacyjny jest jednym z największych zagrożeń i uciążliwości. Prawie wszystkie pomiary wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu dla pory dnia i nocy. Na podstawie pomiarów wykonanych w 2008 r. oraz w latach poprzednich można stwierdzić, że największe zagrożenie hałasem występuje w większych miastach (np. w Warszawie, Radomiu, Płocku, Siedlcach i Ciechanowie) i poza miastami przy drogach, na których odbywa się ruch tranzytowy. Odnotowane wartości poziomu hałasu według monitoringu w województwie wynosiły:

- najmniejsze: w porze dziennej 53,9 dB, nocnej 48,8 dB,
- największe: w porze dziennej 70,8 dB, nocnej 68,8 dB.

2.2.3. Wnioski

Na stan akustyczny środowiska ma wpływ wiele czynników, wśród których należy wyróżnić uwarunkowania wynikające z położenia powiatu: wielkość zajmowanego obszaru, zaludnienie, stopień urbanizacji i uprzemysłowienia oraz rozwoju szlaków komunikacyjnych.

W powiecie największe potencjalne zagrożenie hałasem występuje wzdłuż drogi krajowej i wojewódzkiej, obsługujących ruch ponadregionalny i regionalny. Znaczna część tych dróg przebiega przez tereny zabudowane, z których większość, to tereny o funkcji mieszkaniowej, wymagającej zapewnienia komfortu akustycznego. Sąsiedztwo wymienionych arterii komunikacji drogowej z obszarami wymagającymi zapewnienia właściwych standardów jakości stanu akustycznego środowiska powoduje, że obszary te należy sklasyfikować jako miejsca potencjalnego zagrożenia hałasem komunikacyjnym drogowym - głównie Szydłowiec i centra gmin, gdzie krzyżują się drogi o znaczeniu tranzytowym w obrębie zwartej zabudowy.

Przeprowadzane modernizacje nawierzchni przyczyniły się do znacznego polepszenia klimatu akustycznego w obszarze gęstej zabudowy mieszkaniowej. Dalsze działania wyciszania

hałasu komunikacyjnego powinny przebiegać w kierunku poprawy stanu technicznego dróg oraz oddzielania hałasu do siedzib ludzkich poprzez budowę ekranów dźwiękochłonnych lub nasadzenia pasów zieleni.

Hałas emitowany przez przemysł, nie stanowi na terenie powiatu dużej uciążliwości dla środowiska i ludzi. Możliwości izolowania oraz ograniczania tego typu hałasu powinno przyczynić się do poprawy klimatu akustycznego terenów przemysłowych.

2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno - ściekowa

Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (t.j. Dz. U. z 2005 r. nr 239, poz. 2019) określa cele służące zapewnieniu ochrony wód, poprzez zapobieganie dalszej ich degradacji, ochronę przed zanieczyszczeniem, poprawę stanu ekosystemów wodnych i ekosystemów lądowych zależnych od wody oraz promocje zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych.

Ocenę jakości badanych wód powierzchniowych i podziemnych przeprowadzono w oparciu o kryteria określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentowania stanu wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284). W/w rozporządzenie straciło moc z dniem 31.12.2004r., ale nadal jest zalecane do stosowania przez Ministra Środowiska do czasu opublikowania nowego rozporządzenia - zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 14 grudnia 2007 roku.

2.3.1. Wody powierzchniowe

Największa część powiatu należy do zlewni Radomki, wody z terenu zlewni Radomki odprowadzane są rzeką Szabasówką i jej dopływami. Gmina Mirów należy do zlewni rzeki Iłzanki, która przepływa przez jej centrum.

Przez powiat szydłowiecki przepływają rzeki: Korzeniówka, Szabasówka Lewa, Szabasówka Prawa, Smagowianka, Wilczanka, Smiłówka, Kobyłka, Oronka, Garlica i Iłzanka.

Korzeniówka jest dopływem Szabasówki (rzeki od długości 21 km, będącej prawym dopływem rzeki Radomki). Korzeniówka ma swe źródła w okolicach Woli Korzeniowej. Rzeka przepływa przez Szydłowiec, jej wody zasilają szydłowiecki zalew oraz fosę otaczającą Zamek Radziwiłłów. Korzeniówka była niegdyś dość szeroką rzeką, na skutek uregulowania uległa znacznemu zwężeniu, a w wyniku zbyt bliskiego ujściu wykopania zalewu obniżył się jej poziom oraz dno uległo zamuleniu.

Inne rzeki mają pomniejsze znaczenie na terenie powiatu szydłowieckiego.

Występujące zbiorniki retencyjne pełnią funkcje zaopatrzenia w wodę, służą do hodowli ryb, jako wodopoje dla zwierząt, wykorzystywane są do nawadniania terenów rolnych oraz pełnią funkcje rekreacyjne.

Zbiorniki wodne na terenie powiatu szydłowieckiego to:

- gmina Szydłowiec: Zalew w Szydłowcu, Zalew w Chustkach, Zalew w Długoszu, Zbiornik w kamieniołomie „Pikiel” w Szydłowcu, Zbiornik w kamieniołomie „Podkowiński” w Szydłowcu, Zbiornik w wyrobisku „Wysoka” w Wysokiej,
- gmina Chlewiska: Staw rybno-rekreacyjny w Chlewiskach (powierzchnia 1,5 ha), Zalew w Chlewiskach (1,5 ha), Zalew w Koszorowie (4 ha), Zbiornik retencyjny w Aleksandrowie (6,5 ha),

- gmina Jastrząb: 3 zbiorniki w Śmiłowie (łącznie powierzchnia 2,60 ha), 2 zbiornik w Orłowie (2,40 ha), 3 zbiornik w Jastrzębiu (łącznie 5,44 ha, w tym największy 4,50 ha), zbiornik w Kuźni Koloni (0,10 ha),
- gmina Orońsko: stawy rybne w Orońsku (powierzchnia ogólna 122,14 ha), stawy rybne w Wałsnowie (41,91 ha), zbiornik retencyjny w Chałupkach Łaziskich (ok. 9,0 ha) – ogółem 15 o łącznej powierzchni 180,63 ha.

2.3.1.1. Pomiary jakości wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe dodatkowo oceniane są na podstawie projektu rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, przygotowanego na podstawie art. 38a ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.).

Klasyfikacja dla prezentowania stanu wód obejmuje pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody o bardzo dobrej jakości (spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia po prostym uzdatnieniu fizycznym, nie wykazujące żadnego oddziaływania antropogenicznego)
- klasa II – wody dobrej jakości (spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia po typowym uzdatnieniu fizycznym, wykazujące niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych)
- klasa III – wody zadowalającej jakości (spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia po typowym uzdatnieniu fizycznym, wykazujące umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych)
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości (spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia po wysokosprawnym uzdatnieniu fizycznym, wykazujące zmiany ilościowe i jakościowe w populacjach biologicznych na skutek oddziaływań antropogenicznych)
- klasa V – wody złej jakości (nie spełniające wymagań dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia, wykazujące zanik występowania znacznej części populacji biologicznych na skutek oddziaływań antropogenicznych).

W granicach powiatu szydłowieckiego badania wód powierzchniowych prowadzone były w 1 punkcie pomiarowo-kontrolnym.

Tabela 18. Wyniki klasyfikacji ogólnej w badanych ppk rzek powiatu szydłowieckiego w 2007r.

Rzeka	Punkt pomiarowy	km	Klasa jakości	Wskaźnik decydujący o klasie jakości	Wyniki pomiarów		
					Minimum	Średnia	Maksimum
Kobyłka	ujście do Szabasówki	1,50	IV	Amoniak	0,605	2,717	0,219
				Azot Kjeldahla	1,058	3,83	0,52
				Lb. b. coli fek.	541,2	2400	4

*wg WIOŚ Warszawa „Wyniki pomiarów wód powierzchniowych w województwie mazowieckim w roku 2007”

W latach wcześniejszych na terenie powiatu szydłowieckiego monitorowana była rzeka Korzeniówka w punktach powyżej (16,0 km) i poniżej (12,0 km) miasta Szydłowiec.

Tabela 19. Wyniki badań rzeki Korzeniówki:

Rok	Punkt kontrolno pomiarowy na rzece Korzeniówce	
	powyżej Szydłowca	poniżej Szydłowca
2003	II klasa czystości (BZT ₅ , ChZT-Mn, indeks saprobowości sestonu, miano Coli fekalne)	non (azot azotanowy, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli fekalne)
2005	IV klasa czystości (Barwa, ChZT-Cr, Zasadowość ogólna, Glin, Lb. b. coli fek., Og. lb. b. coli)	V klasa czystości (Barwa, BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, Ogólny węgl.org., Azot ogólny, Selen, Ind. sap. fitopl. Ind. sap. per., Amoniak Azot Kjeldahla, Azotyny Fosforany, Fosfor ogólny Lb. b. coli fek. Og. lb. b. coli)

*wg danych WIOŚ w Warszawie Delegatura w Radomiu

Badania rzeki Korzeniówki, przeprowadzone w 2005 roku wykazały niezadowalający stan wody powyżej miasta Szydłowiec (o przynależności do IV klasy czystości zdecydowały: barwa, ChZT-Mn, zasadowość ogólna, miano Coli fekalne). Zdecydowane pogorszenie stanu wody (na V klasę) występuje poniżej miasta Szydłowiec.

2.3.1.2. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Do głównych źródeł zanieczyszczeń rzek na terenie powiatu szydłowieckiego należą:

- niewłaściwe odprowadzanie ścieków komunalnych i ścieków przemysłowych,
- brak sieci kanalizacyjnej na znacznym obszarze powiatu - duża dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze powiatu,
- stosowanie nawozów chemicznych w rolnictwie,
- ścieki garbarskie z zakładów przy rzece Korzeniówce wnoszące do rzeki duże ilości soli, chromu, substancji nieorganicznych i zawiesin..

Składowiska odpadów znajdujące się w Szydłowcu i Guzowie (gm. Orońsko) oraz zamknięte składowiska w Broniowie (gm. Chlewiska) oraz Jastrzębiu – ze względu na swoją lokalizację – nie wpływają bezpośrednio na stan wód powierzchniowych.

2.3.2. Wody podziemne

Na terenie powiatu występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP nr. 412, 413 Goszczewice – Szydłowiec. W rejonie zbiornika występują wody szczelinowo - porowe w piaskowcach środkowojurajskich i wody szczelinowo-krasowe w osadach węglanowych jury górnej. Teren gminy Mirów leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 420 o nazwie Wierzbica – Ostrowiec z poziomem wodonośnym Ji rodzajem wodonośca określanym jako szczelinowo – krasowy.

Tabela 20. Charakterystyka GZWP nr 413 Zbiornik Szydłowiec w jednostkach i piętrach hydrogeologicznych:

Nazwa i numer zbiornika	Powierzchnia				Wiek utworów w wodonośnych	Typ zbiornika	Średnia głębokość [m]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne	
	GWZ P [km ²]	ONO [km ²]	OW O [km ²]	ONO+OW O [km ²]				zasoby [tys. m ³ /d]	moduł [l/s/km ²]
Zbiornik Szydłowiec –nr 413	1188	70	0	70	J1,2	szczel-por.	< 100	130.00	2.44

*GZWP

Na terenie powiatu szydłowieckiego występują następujące poziomy wodonośne: górnourajski, kredowy, czwartorzędowy. Poziom górnej kredy występujący w utworach górnej kredy wykształcony jest jako wapienie i margle. Od powierzchni terenu jest izolowany utworami słabo przepuszczalnymi. Poziom wodonośny w utworach kredy dolnej charakteryzują niskie parametry hydrogeologiczne. Poziom ten od powierzchni terenu jest izolowany utworami gliniastymi. Poziom wodonośny w utworach czwartorzędowych wykazuje brak ciągłości. Wody występują w piaskach zalegających lokalnie na glinach lub przewarstwieniach piaszczystych występujących w glinach zwałowych.

Tabela 21. Charakterystyka ujęć wody na terenie powiatu:

Gmina	Lokalizacja	Piętro wodonośne	Wydajność (m ³ /h)
Szydłowiec	Sadek 35	Jura dolna	5,0
	Wysoka	Czwartorzęd	6,9
	Wola Korzeniowa	Jura dolna	4,5
	Zdziechów Kolonia	Jura środkowa	24,5
	ul. Kolejowa 36	Jura dolna	31,0
	Sadek	Jura dolna	47,3 75,0
	Hucisko	Jura dolna	22,75
	ul. Wschodnia ul. Wschodnia ul. Sowińskiego	-	Wodociągi Wodociągi GS-SCh
Chlewiska	Cukrówka	Jura dolna	21,0
	Huta	Jura dolna	93,55
	Pawłów	Jura dolna	52,8
	Chlewiska	Jura dolna	28,2
	Chlewiska	Jura dolna	42,0
	Skłoby	Jura dolna	19,0
	Ostałów	Jura dolna	25,5
Jastrząb	Jastrząb	Czwartorzęd	35,0
	Śmiłów	Czwartorzęd	12,8
	Wola Lipieniecka	Czwartorzęd	15,4
	Lipienice	Czwartorzęd	25,3
Mirów	Zbijów Duży	Jura dolna	26,0

			40,0
	Mirówek	Jura górna	80,0
			65,0
Orońsko	Chronów Wieś	-	176
	Dobrut	-	20,3
	Orońsko	-	58,40

*dane Urzędów Gmin

2.3.2.1. Pomiary jakości wód podziemnych

Jakość wód podziemnych w poszczególnych punktach monitoringu sieci krajowej jest określana według nowej klasyfikacji podanej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896). Klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- *klasa I – wody bardzo dobrej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są kształtowane wyłącznie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych i nie wskazują na wpływ działalności człowieka,*
- *klasa II – wody dobrej jakości, w których wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych i nie wskazują na wpływ działalności człowieka albo jest to wpływ bardzo słaby,*
- *klasa III – wody zadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych lub słabego wpływu działalności człowieka,*
- *klasa IV – wody niezadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych oraz wyraźnego wpływu działalności człowieka,*
- *klasa V – wody złej jakości, w których wartości elementów.*

Rozporządzenie definiuje dobry i słaby stan chemiczny wód podziemnych.

Dobrym stanem chemicznym określa się taki skład chemiczny wód podziemnych, gdy stężenia substancji zanieczyszczających nie wykazują efektów dopływu wód słonych ani innych wód o jakości zagrażającej zanieczyszczeniem wód podziemnych. Ponadto poziom stężenia substancji zanieczyszczających nie może prowadzić do: nieosiągnięcia przez powiązane z nimi wody powierzchniowe celów środowiskowych, obniżenia jakości chemicznej lub ekologicznej tych części wód, powodowania znaczących szkód w ekosystemach lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych.

Słabym stanem chemicznym wód podziemnych jest taki stan chemiczny wód podziemnych, w którym nie jest spełniony co najmniej jeden z w/w warunków. Klasy jakości wód podziemnych I, II, III oznaczają dobry stan chemiczny, a klasy jakości wód podziemnych IV, V oznaczają słaby stan chemiczny.

W ramach monitoringu wód podziemnych w 2008 roku prowadzone były przez PSSE w Szydłowcu badania jakości wody podziemnej w miejscowościach Skłoby, Stefanków, Broniów, Huta i Majdanki oraz na terenie gimnazjum oraz urzędu gminy. Badania próbki wody pod względem wskaźników fizyko-chemicznych (mętność, barwa, zapach, odczyn, twardość, utlenialność, amoniak, azotyny, azotany, chlorki, żelazo, mangan, chlor wodny, fluorki i przewodność elektrolityczna) wykazały dobrą jakość wody, spełniającą wymogi jakimi powinny odpowiadać wody do spożycia przez ludzi. Wcześniejsze badania w gminie

Szydłowiec robione były miejscowości Guzów w 2007 i 2006 roku i wykazywały III klasę czystości.

2.3.2.1. Główne źródła zanieczyszczeń wód podziemnych

Do głównych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych na terenie powiatu szydłowieckiego należą:

- dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze powiatu,
- nieszczelne szamba,
- niewłaściwe odprowadzanie ścieków: odprowadzanie ścieków do rowów przydrożnych, cieków wodnych, na pola itp.,
- stosowanie nawozów chemicznych, w miejscach gdzie wody gruntowe zalegają płytko pod powierzchnią,
- niekorzystny wpływ ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych,
- odprowadzanie do wód i do ziemi ścieków z obiektów prowadzących działalność produkcyjną, zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

2.3.3. Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka ściekowa regulowana jest Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. z 2006r. Dz. U. nr 123, poz. 858 z późn. zm.), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 roku w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 roku - w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134 poz. 1140). Zgodnie z art. 3 ustawy „Prawo ochrony środowiska”, ścieki (substancje ciekłe, wprowadzone bezpośrednio lub za pomocą urządzeń kanalizacyjnych do wód) zmieniają stan fizyczny, chemiczny lub biologiczny wód, działając niszcząco na świat roślinny lub zwierzęcy. Ścieki powstają w wyniku bytowania człowieka oraz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i rolniczej (ścieki bytowo – gospodarcze, ścieki przemysłowe, ścieki komunalne, wody opadowe, zanieczyszczenia, wody podgrzane, skażone promieniotwórczo i zasolone).

2.3.3.1. Sieć wodociągowa

Stan systemu zaopatrzenia w wodę w gminach na terenie powiatu szydłowieckiego jest nierównomierny – występują wciąż tereny gdzie nie ma sieci i nie ma możliwości czerpania wody ze studni kopanych.

Tabela 22. Stan sieci wodociągowej w powiecie, na tle województwa mazowieckiego w roku 2007:

	Wskaźnik długości sieci na 100 km ²	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Korzystający z instalacji (% ludności)			Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)
			Ogółem	Miasto	Wieś	
Województwo	104,3	37077,6	81,8	90,2	66,4	36,6
Powiat	81,5	369,1	79,5	93,3	73,6	19,9

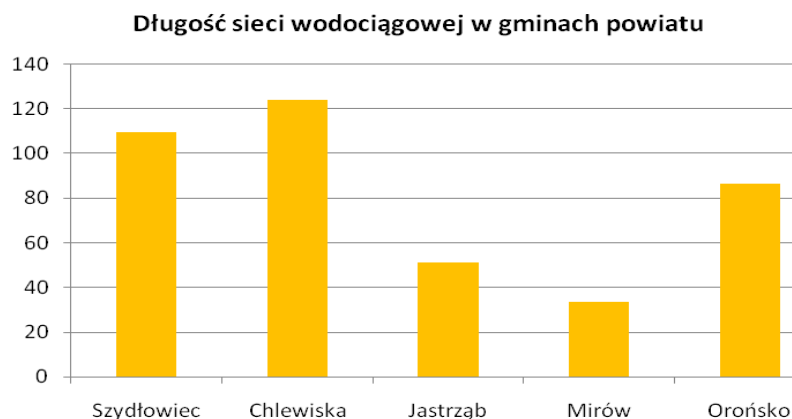
*wg GUS, 2007

Wskaźnik sieci rozdzielczej na 100 km² w powiecie szydłowieckim wynosi 81,5 km (dla miasta 180,7 km, a dla terenów wiejskich 76,3 km) i jest zdecydowanie niższa wyższa od średnich wskaźników dla województwa, które wynoszą: 104,3 km (w miastach 324,9 km, na terenach wiejskich 90,0).

Tabela 23. Stan sieci wodociągowej w gminach powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Długość sieci wodociągowej (km)*	Liczba gospodarstw przyłączonych do sieci
Szydłowiec	109,5	3287
Chlewiska	123,7	1107
Jastrząb	51,4	1412
Mirów	33,50	947
Orońsko	86,6	1230

*dane Urzędów Gmin

Stan infrastruktury wodociągowej w poszczególnych gminach:

Gmina Szydłowiec

Zbiorowe zaopatrzenie w wodę na terenie gminy Szydłowiec odbywa się poprzez eksploatowane studnie głębinowe zlokalizowane w Szydłowcu przy ulicy Pięknej, Iłżeckiej i Wschodniej oraz ujęcia w Sadku, Zdziechowiu, Majdowie, Wysokiej i Hucisku. Obecnie, na terenie miejscowości Zastronie, Omięcín, Wilcza Wola, Krzęcin, Korzyce i Świniów większość mieszkańców korzysta ze studni kopanych, gdzie jakość wody nie zawsze odpowiada normom i od kilku lat jest jej brak. Gmina dostarcza na ten teren wodę pitną w beczkowozach. Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 109,5 km i 3287 przyłączy do budynków.

Gmina Chlewiska

Na terenie gminy znajduje się 7 ujęć wody na terenie miejscowości Chlewiska, Pawłów, Cukrówka, Huta, Skłoby i Ostałów. Sieć wodociągowa ma długość 123,7 km, przyłączonych do niej jest 1107 gospodarstw. Zwodociągowane zostały miejscowości: Chlewiska, Pawłów, Cukrówka, Broniów, Huta, Wola Zagrodnia, Zaława, Stanisławów, Koszorów, Aleksandrów, Majdanki, Borki, Leszczyny, Skłoby, Nadolna, Stefanków, Ostałów, Ostaówek, Sulistrowice i Zawonia. Uzupełnieniem sieci wodociągowej są studnie kopane.

Gmina Jastrząb

Gmina Jastrząb jest zwodociągowana w 100 %. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę gospodarstw domowych są wodociągi zbiorowe. Liczba gospodarstw i posesji posiadających przyłącza w własnych ujęć gminy wynosi 1134. Dodatkowa 278 posesji posiada przyłącza do wodociągu zasilanego z ujęcia zlokalizowanego poza terenem gminy.

Wodociągi zbiorowe:

- wodociąg Jastrząb I - o długości sieci 12,3 km doprowadza wodę do miejscowości Jastrząb i Kolonia Kuźnia (294 przyłącza),
- wodociąg w Lipienicach Górnych - o długości sieci 11,1 km, zaopatrujący miejscowości Lipienice Górne, Nowy Dwór i Lipienice Dolne (320 przyłączy),
- wodociąg Jastrząb II doprowadza wodę do 4 gospodarstw siecią o długości 0,5 km do wsi Jastrząb Czerwienica.
- wodociągu Śmiłów o długości 10,9 km, doprowadza wodę do miejscowości Śmiłów, Orłów, Gąsawy Plebańskie - Gąsawy Rządowe – Kurkoć (243 gospodarstwa),
- wodociąg Gąsawy Rządowe o długości sieci 9,2 km doprowadza wodę do 273 gospodarstw miejscowości Gąsawy Rządowe i Gąsawy Rządowe Niwy.

Gmina Mirów

Gmina jest zwodociągowana w 100%. Gmina Mirów posiada dwa ujęcia wodne. Wydajność ujęć wodnych zaspokaja w pełni aktualne potrzeby mieszkańców. Ogólna długość wodociągu wynosi 33,50 km. W gminie funkcjonują wodociągi zbiorowe:

- Ujęcie wody w Mirówku z dwoma studniami o wydajności 1920 m³/d studnia zasadnicza i awaryjna o wydajności 1560 m³/d, które zaopatrują w wodę miejscowości: Mirówek, Mirów Nowy, Mirów Stary, Mirów, Rogów, Bieszków Dolny, Bieszków Górny oraz poza granicami gminy Kolonię (gmina Wierzbica) i Osiny (gmina Mirzec w województwie świętokrzyskim). Z wodociągu korzysta 649 gospodarstw domowych zamieszkałe przez 2900 osób na terenie gminy Mirów, a poza granicami gminy przez 270 osób.
- wodociąg w Zbijowie Dużym bazuje na dwóch studniach o wydajności 960 m³/d (jedna awaryjna 624 m³/d) zaopatruje miejscowości: Zbijów Duży, Zbijów Mały oraz poza granicami gminy Kierz Niedźwiedzi. Z wodociągu korzysta 298 gospodarstw domowych (rolnych) zamieszkałych przez 1270 osób. Ujęcie wody w Zbijowie Dużym posiada stację uzdatniania wody.

Gmina Orońsko

Na terenie gminy wszystkie miejscowości są zwodociągowane. Łączna liczba przyłączy do sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 1 230. Gmina posiada trzy podstawowe ujęcia wody:

- wodociąg Orońsko zaopatrujący miejscowości: Orońsko, Helenów, Tomaszów, Krogulcza Sucha i Mokra,
- wodociąg Dobrut zaopatrujący miejscowości : Dobrut, Wałsnów i Śniadków,

- wodociąg Chronów Wieś zaopatrujący miejscowości: Chronów Wieś, Chronów Kolonia, Guzów, Guzów Kol., Ciepła, Zaborowie, Łaziska, Chronówek i Bąków.

2.3.3.2. System melioracyjny

Na terenie powiatu funkcjonują cztery spółki wodne, zrzeszone w Rejonowym Związku Spółek Wodnych w Szydłowcu:

- Gminna Spółka Wodna Szydłowiec – posiada urządzenia na terenie wsi: Omięcín, Korzyce, Chustki, Zdziechów, Jankowice, Świniów, Wysoka, Świerczek i Zastronie,
- Gminna Spółka Wodna Chlewiska – posiada urządzenia na terenie wsi: Broniów, Cukrówka, Ostałów, Ostaówek, Sulistrowice, Zaława, Zawonia,
- Gminna Spółka Wodna Mirów – posiada urządzenia na terenie wsi Mirów Stary, Rogów, Zbijów Duży, Zbijów Mały, Mirówek, Bieszków Górny, Bieszków Dolny, Gąsawy Rządowe, Gąsawy Niwy,
- Gminna Spółka Wodna Orońsko – posiada urządzenia na terenie wsi: Bąków, Chronów Kolonia, Chronów Wieś, Ciepła, Dobrut, Guzów Kolonia, Guzów Wieś, Krogulcza Mokra, Krogulcza Sucha,, Łaziska, Orońsko, Tomaszów, Helenów, Zaborowie.

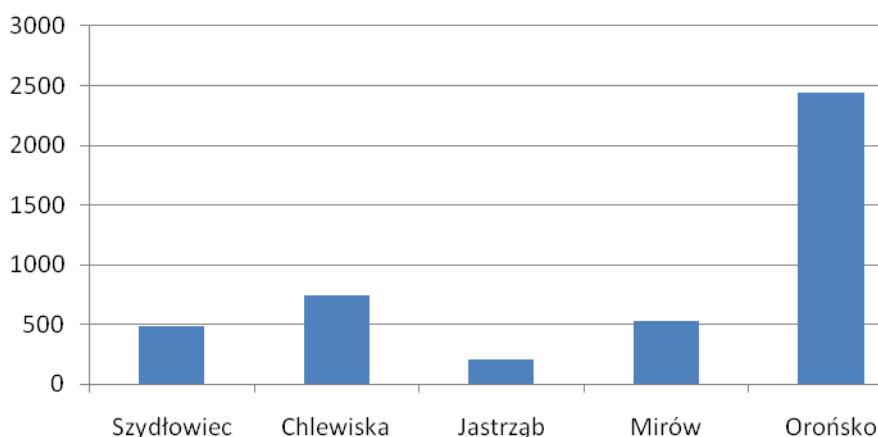
W gminie Jastrząb nie istnieje spółka wodna, a urządzenia melioracyjne (rowy) znajdują się we wsiach: Kuźnia, Lipienice, Jastrząb, Nowy Dwór.

Tabela 24. Stan urządzeń melioracyjnych w poszczególnych gminach powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Grunty ha	Rowy km
Szydłowiec	486	30,1
Chlewiska	747	19,2
Jastrząb	212	27,5
Mirów	531	44,4
Orońsko	2442	95,5
Razem	4418	188,9

* wg Urzędów Gmin

Powierzchnia zmeliorowanych gruntów w gminach powiatu

2.3.3.3. Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków

Stan sieci kanalizacyjnej i systemu oczyszczania ścieków na terenie powiatu szydłowieckiego nie jest zadowalający.

Tabela 25. Stan sieci kanalizacyjnej w powiecie, na tle województwa mazowieckiego w roku 2007:

	Długość sieci (km)	Liczba ludności korzystająca z podłączenia do sieci	Korzystający z instalacji (% ludności)			Sieć rozdzielcza na 100 km ²	Ścieki odprowadzone (dam ³)
			Ogółem	Miasto	Wieś		
Województwo	8445,3	3080369	59,4	84,1	14,1	23,8	205809
Powiat	30,4	11.234	28,1	87,0	2,9	6,7	402,4

*wg GUS, 2007

Pozostałe wskaźniki dla powiatu wynoszą:

- połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 1150 szt.,
- ścieki odprowadzone – 402,4 dam³
- ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej – 11.234 osoby, w tym: ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach – 10.430 osób,

Stan sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu jest bardzo zróżnicowany. Sieć kanalizacyjną posiadają:

- gmina Szydłowiec: ogółem 29,8 km, stopień skanalizowania wynosi dla gminy 57,8%, dla samego miasta 87,0%,
- gmina Orońsko: 2,6 km.

Tabela 26. Oczyszczalnia komunalna, oczyszczalnie przyobiektowe i przemysłowe na terenie powiatu szydłowieckiego – stan na 31.12.2008r.:

Lokalizacja oczyszczalni	Rodzaj oczyszczalni	Rodzaj ścieków	Metoda	Odbiornik ścieków	Projektowana przepustowość	
					Średnia dobową	Maksymalna
Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Szydłowcu (oczyszczalnia miejska)	biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów	komunalne przemysłowe opadowe	osad czynny wspomaganie oczyszczania: PIX lub FeCl ₃	Korzeniówka/ Kobyłka/ Szabasówka	3500	4500
Urząd Gminy w Mirowie (oczyszczalnia przyobiektowa)	biologiczna	komunalne	złoże biologiczne	ziemia	7,3	10

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Orońsku (oczyszczalnia gminna w Łaziskach)	mechaniczno-biologiczna	komunalne	osad czynny	Garlica/ Szabasówka/ Radomka	200	250
Zakład Garbarski „MAT-2” S.J. Guzów (oczyszczalnia zakładowa, gm. Orońsko)	mechaniczno-chemiczno-biologiczna	komunalne, przemysłowe opadowe	osad czynny wspomaganie oczyszczania: chemiczne strącanie	rów mel./ Garlica / Szabasówka	60	100

*WIOŚ Warszawa

Sieć kanalizacyjna gminy Szydłowiec obejmuje około 80% powierzchni miasta Szydłowiec i część wsi Szydłówek oraz Sadek. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 29,8 km, do której podłączonych jest 1139 budynków (w tym miasto 1002 szt.). Ścieki z terenów nie posiadających kanalizacji gromadzone są w zbiornikach i dowożone do punktów zrzutowych oczyszczalni ścieków w Szydłowcu. Oczyszczalnia ścieków w Szydłowcu zlokalizowana jest w północno-zachodniej części miasta, przy ul. Sowińskiego. Oczyszczalnia jest oczyszczalnią mechaniczno – biologiczną, zaprojektowaną na przyjmowanie 4500 m³/dobę ścieków, a obecnie doprowadzane są ścieki w ilości ok. 1800 m³/dobę. Projekt oczyszczalni oparty jest o klasyczny schemat oczyszczania ścieków za pomocą osadu czynnego, powstającego z mikroorganizmów przystosowanych do oczyszczania ścieków.

Gmina Orońsko nie posiada zbiorowego systemu kanalizacji. Na jej terenie, w miejscowości Łaziska znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków. Do oczyszczalni podłączone jest osiedle mieszkaniowe oraz Dom Pomocy Społecznej w Łaziskach. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 2,6 km, a liczba przyłączy 19. Poprzez kanalizację sanitarną jest obsługiwanych 382 mieszkańców.

Ścieki z terenów nie posiadających kanalizacji w gminach Szydłowiec i Orońsko dowożone są do punktów zrzutowych istniejących oczyszczalni. W pozostałych gminach ścieki ze zbiorników przydomowych wywożone są samochodami asenizacyjnymi do:

- Gmina Chlewiska – oczyszczalni ścieków w Szydłowcu i w Skarżysku Kamiennej,
- Gmina Jastrząb – oczyszczalni ścieków w Wierzbicy, Radomiu i Skarżysku-Kam.,
- Gmina Mirów – do oczyszczalni ścieków w Wierzbicy i w Szydłowcu.

Z oczyszczalni korzysta ogółem 31,63% ludności powiatu, w tym w mieście: 98,05%, a na terenach wiejskich 3,21% ludności.

Według danych GUS z roku 2007 dla całego powiatu ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu wynoszą:

- BZT5 – 3374 kg/rok,
- ChZT – 18542 kg/rok,
- zawiesina – 4348 kg/rok,
- azot ogólny – 6537 kg/rok,
- fosfor ogólny – 1198 kg/rok.

W ciągu roku wytworzono 245 Mg osadów ściekowych.

Gmina Mirów- przystąpiła w 2000 roku do budowy na swoim terenie lokalnych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Pierwszą oczyszczalnią była mała oczyszczalnię ścieków typu: SEBICO 3x5000 l dla potrzeb Publicznej Szkoły Podstawowej, Gimnazjum oraz budynku Urzędu Gminy w Mirowie o przepustowości 10 m³/d. W roku 2007 Gmina przystąpiła do budowy kolejnych przydomowych oczyszczalni ścieków. W roku tym wybudowano 32 oczyszczalnie w tym jedna przy Publicznej Szkole Podstawowej w Bieszkowie Dolnym. Natomiast w roku 2008 wykonano kolejne 32 oczyszczalnie ścieków typu PLASTEPUK SOTRALENTZ-HABITAT. W zależności od rodzaju gruntu zastosowano typy z drenażem rozsączającym (grunt przepuszczalny) oraz z filtrem pisakowym o przepływie pionowym z odprowadzeniem do zbiornika powierzchniowego (grunt nieprzepuszczalny).

2.3.4. Wnioski

Sieć wód powierzchniowych na terenie powiatu szydłowieckiego tworzy zlewnię rzek Radomki i Iżanki. Składa się z pomniejszych cieków oraz ze sztucznie utworzonych zbiorników retencyjno-rekreacyjnych (wykorzystujących np. wyrobiska pokopalniane), stawów rybnych.

Wody powierzchniowe w powiecie posiadają klasę czystości IV. Wody podziemne w powiecie posiadają klasę III.

Powiat jest dobrze zwodociągowany, niestety istnieje jeszcze rejony, gdzie sieci brakuje i okresami dostarczana jest beczkownikami. Ponadto w powiecie zaznacza się dużą dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. We wszystkich gminach powiatu w najbliższym czasie planowana jest budowa, bądź rozbudowa systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków, a także oczyszczalni przyzagrodowych.

Istotnym celem w walce o dobry stan środowiska jest ochrona wód powierzchniowych oraz ochrona ilościowa i jakościowa wód podziemnych.

2.4. Odpady

Obowiązek planowania gospodarki odpadami został sformułowany w uchwalonej przez Sejm RP ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.). Powszechna zasada gospodarowania odpadami (Rozdział 2 art. 5 Ustawy o odpadach) brzmi „Kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania,
- zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwienie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi”.

Zgodnie z Dyrektywą 91/156 EEC od roku 2002 w krajach Unii Europejskiej zabronione jest składowanie odpadów bez wcześniejszego ich przetworzenia. Dla krajów nowoprzyjętych do Unii Europejskiej – w tym Polski termin ten określono na rok 2012. Podstawowymi kierunkami działań będą: zmniejszanie ilości odpadów do wywiezienia poprzez selektywną zbiórkę i zagospodarowanie odpadów oraz stworzenie nowoczesnych zakładów

wykorzystujących i unieszkodliwiając odpady. Wizja unijnych składowisk przewiduje deponowanie odpadów wyłącznie przetworzonych, tzn. takich, w których zawartość frakcji organicznych nie przekracza 5%, a wartość opałowa nie jest wyższa niż 6000 kJ/kg. Odpady organiczne powinny być w całości kompostowane.

2.4.1. Odpady niebezpieczne

Przepisy prawne pozwalają wytwórcom lub odbiorcom odpadów, przeznaczonych do wykorzystania lub unieszkodliwiania, na tymczasowe ich magazynowanie na własnym terenie. Szczegółowe regulacje prawne zawierają ustawy: Prawo Ochrony Środowiska, Ustawa o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie katalogu odpadów. Transport tych odpadów ma być zgodny z przepisami określającymi warunki przewożenia materiałów niebezpiecznych. Ewidencja odpadów powinna być prowadzona w oparciu o rozporządzenie MOŚ i ZNiL w sprawie wzorów dokumentów na potrzeby ewidencji odpadów oraz służących do przekazania informacji o rodzaju i ilości odpadów, a także czasie ich składowania.

Podstawowym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych jest działalność przemysłowa i usługowa. Odpady niebezpieczne powstają również w gospodarstwach domowych, służbie zdrowia i szkolnictwie. Do odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych zalicza się:

- *lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć;*
- *baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami ołowiowymi, nikielowo-kadmowymi lub bateriami zawierającymi rtęć oraz nie sortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie;*
- *detergenty zawierające substancje niebezpieczne;*
- *środki ochrony roślin (np. insektycydy, pestycydy, herbicydy);*
- *kwasy i alkalia;*
- *rozpuszczalniki;*
- *odczynniki fotograficzne;*
- *leki cytotoksyczne i cytostatyczne;*
- *urządzenia zawierające freony;*
- *oleje i tłuszcze inne niż jadalne;*
- *farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszczce i żywice zawierające substancje niebezpieczne;*
- *zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne.*

Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje w niektórych placówkach handlowych – baterie, akumulatory, sprzęty elektryczne (sprzęt RTV i AGD) z częściami niebezpiecznymi, opakowania po środkach ochrony roślin.

W Szydłowcu znajduje się jedna stacja demontażu pojazdów – Waldemar Wójtowicz, ul. Kolejowa 36, 26-500 Szydłowiec. W Orońsku znajduje się mogilnik którego właścicielem jest Rejonowa Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Szydłowcu - w upadłości. W mogilniku złożono około 15 Mg środków ochrony roślin. Jego likwidacja i rekultywacja ma być zrealizowana do 2010r.

Na terenie powiatu szydłowieckiego nie ma zlokalizowanych czynnych składowisk odpadów niebezpiecznych ani Gminnych Punktów Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych. Odpady niebezpieczne są wywożone poza teren powiatu – do unieszkodliwienia lub przeróbki. Na

terenie powiatu nie istnieją także zwałowiska odpadów wydobywczych przeznaczonych do wykorzystania lub rekultywacji.

2.4.2. Odpady z sektora gospodarczego

Na terenie powiatu szydłowieckiego największą grupę wytwórców odpadów z działalności gospodarczej stanowią funkcjonujące tu garbarnie i zakłady przerobu skór. Gospodarka odpadami z tych zakładów znajduje się pod szczególnym nadzorem służb ochrony środowiska.

W 2005r. na terenie powiatu wytworzono 1 611 Mg odpadów z sektora gospodarczego z czego 1 511 Mg poddano odzyskowi.

2.4.3. Odpady komunalne

Na terenie powiatu znajdują się 4 składowiska odpadów - w Broniowie (gmina Chlewiska), Szydłowcu, Guzowie (gmina Orońsko) i Jastrzębiu. Składowisko w Jastrzębiu zostało zamknięte w 2005r. Składowisko w Broniowie zostało zrehabilitowane we wrześniu 2008r. W najbliższych latach przewidziane jest zamknięcie pozostałych 2 składowisk:

- w Szydłowcu – przewidywany termin zamknięcia 31.12.2009r.
- w Guzowie - przewidywany termin zamknięcia 2015r.

Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w gminach Szydłowiec, Chlewiska, Jastrząb i Mirów. Gmina Orońsko nie wprowadziła jeszcze selektywnej zbiórki na swoim terenie.

Wszystkie gminy wchodzące w skład powiatu posiadają zorganizowany system odbioru od mieszkańców odpadów stałych (zmieszanych) oraz ciekłych.

Firmy świadczące usługi w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w gminach powiatu szydłowieckiego:

- Jednostka Budżetowa Gminy M.W.Ś w Szydłowcu, ul. Zamkowa 20, 26-500 Szydłowiec,
- P.W.N.S. „ALMAX” ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom,
- „MAKRO” Marek Pogorzewski, Barak 21, 26-500 Szydłowiec,
- Przedsiębiorstwo Usług Remontowo-Budowlanych Wywóz Nieczystości Płynnych i Stałych, Maciej Gwarek, Wola Korzeniowa 20, 26-500 Szydłowiec,
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe s.c. „EKO – SAM” Kaszewska Wola 30, 26-806 Stara Błotnica
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Orońsku ul. Wesoła 8, 26 – 506 Orońsko.

W 2008r. firmy te zebrały z terenu powiatu 6 121,17 Mg odpadów komunalnych zmieszanych. W wyniku selektywnej zbiórki zebrano 195,80 Mg. Na podstawie wskaźników ilości odpadów wytwarzanych rocznie przez jednego mieszkańca, na terenie powiatu powstało w roku 2008 około 9 122 Mg odpadów.

2.4.5. Wnioski

Zmieszane odpady komunalne z terenu powiatu składowane są na składowiskach zlokalizowanych w Szydłowcu i Guzowie (gm. Orońsko). Dodatkowo odpady z terenu gminy Chlewiska i Jastrząb wywożone są do ZUOK w Radomiu.

Obecnie selektywnej zbiórki odpadów nie prowadzi gmina Orońsko.

Ilość pozyskanych odpadów w wyniku selektywnej zbiórki wyniosła w 2008r. ok. 3% w stosunku do wszystkich zebranych odpadów.

2.5. Gleby

2.5.1. Charakterystyka gleb

Na terenie powiatu szydłowieckiego dominują gleby bielcowe na podłożu kamienistym, piaszczystym i gliniastym. Niewielki odsetek to gleby brunatne i rędziny mieszane. Przeważają gleby orne średniej i słabej jakości klas IV i V.

Tabela 27. Struktura gruntów na terenie gmin wchodzących w skład powiatu:

	powierzchnia ogólna (ha)	użytki rolne					lasy	pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Szydłowiec	11622	6036	4437	123	848	628	4638	948
w tym: miasto	2193	1475	948	46	298	147	842	376
Chlewiska	12420	5653	3394	100	1119	1040	5709	1058
Jastrząb	5479	4203	3503	106	463	131	546	730
Mirów	5317	3887	2915	25	807	140	1135	295
Orońsko	8191	5899	4761	112	752	274	1540	752
Razem	45222	27153	19994	512	4287	2360	13910	4159

*dane Urzędów Gmin

Procent gruntów ornych w powiecie szydłowieckim jest niższy niż średnia dla województwa mazowieckiego.

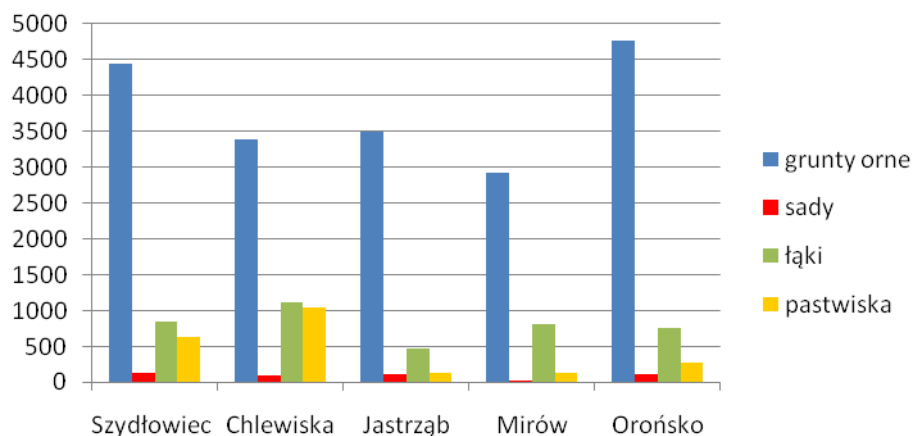
Tabela 28. Klasy jakości gleb w gminach powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Klasa gleby							
	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Szydłowiec	-	8	176	637	1378	2330	1341	82
Chlewiska	-	33	306	778	729	975	584	90
Jastrząb	-	-	40	467	588	1162	1431	76
Mirów	24	80	152	386	609	1166	972	36
Orońsko	-	15	328	1083	963	1462	1094	74
Razem	24	136	1002	3351	4267	7095	5422	358

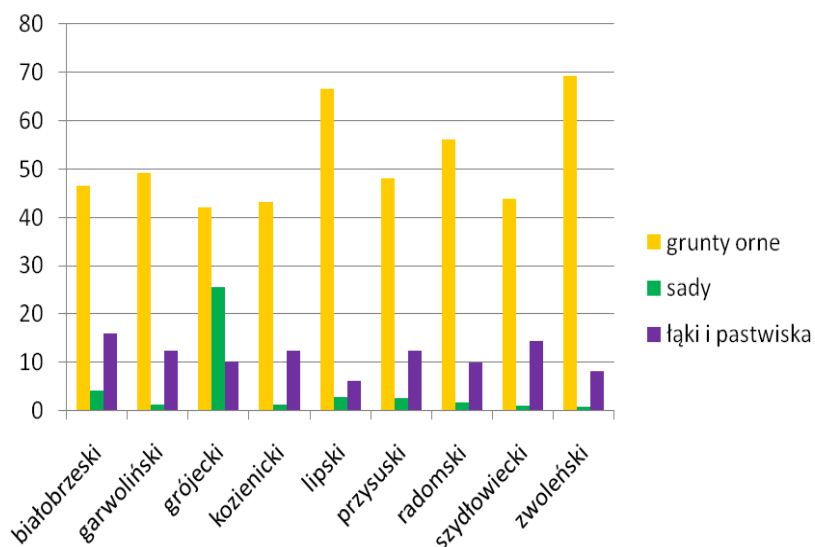
*wg Urzędów Gmin

Czynniki naturalne i antropogeniczne kształtują urodzajność gleb, wpływają na ich degradację, obniżając jakość i zawartość próchnicy. Zmiany w odczynie, zasobności i żyzności gleb mają związek ze zmianami zachodzącymi w klimacie i szacie roślinnej. Procesy erozyjne, emisja gazów i pyłów istotnie wpływają na środowisko glebowe.

Struktura użytków rolnych w gminach powiatu szydłowieckiego

Struktura użytków rolnych w powiatach subregionu Radomskiego

2.5.2. Monitoring gleb

Ocenę stopnia zakwaszenia gleb i potrzeb wapnowania oraz wycenę zawartości przyswajalnych form makroelementów (P, K, Mg) i mikroelementów (B, Cu, Mn, Zn) wykonano na podstawie liczb granicznych obowiązujących w Stacjach Chemiczno-Rolniczych, opracowanych przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Na obszarze powiatu szydłowieckiego jak i na terenie całego województwa mazowieckiego dominują gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym.

Tabela 29. Zakwaszenie gleb powiatu:

Gmina	% gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych pH do 5,5
Szydłowiec	96
Chlewiska	70
Jastrząb	95
Mirów	93
Orońsko	96

*WIOS, 2007

Zakwaszenie gleb wpływa nie tylko na zmniejszenie plonów, lecz także sprzyja przyswajaniu przez rośliny metali ciężkich, co wymusza zwiększenie nakładów na zabiegi agrotechniczne gleb - około 60 – 70% gleb z terenu powiatu szydłowieckiego wymaga wapnowania i nawożenia. Są to podstawowe zabiegi agrotechniczne podnoszące zdolności produkcyjne gleby głównie poprzez poprawę jej żyzności oraz ograniczenie skutków zanieczyszczenia metalami ciężkimi.

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach w rejonie szydłowieckim występuje I i II stopień zanieczyszczenia gleb Cd, Zn, Pb, Cu, Ni.

Tabela 30. Stopień zanieczyszczenia gleb metalami w poszczególnych gminach powiatu

Gmina	Metale ciężkie	
	I stopień	II stopień
Szydłowiec	Ni, Zn	-
Chlewiska	Cd, Pb, Ni	Zn
Jastrząb	Ni, Zn	-
Mirów	Zn	-
Orońsko	Ni, Zn	-

*WIOS

Klasy gleb wg stopnia zanieczyszczenia metalami ciężkimi:

Stopień 0 – gleby nie zanieczyszczone o naturalnej zawartości metali ciężkich

Stopień I – gleby o podwyższonej zawartości metali

Stopień II – gleby słabo zanieczyszczone

Stopień III – gleby średnio zanieczyszczone

Stopień IV – gleby silnie zanieczyszczone

Stopień V – gleby bardzo silnie zanieczyszczone

II stopień zanieczyszczeń metalami ciężkimi (Zn) wystąpił w gminie Chlewiska.

W ramach przeglądów ekologicznych składowisk odpadów przeprowadzono badania chemizmu gruntów w bezpośrednim ich sąsiedztwie.

Tabela 31. Wyniki badań gruntów w pobliżu składowisk odpadów:

Składowisko	Nr próbki	Siarka ogólna (mg S/kg s.m.)	Ołów (mg Pb/kg s.m.)	Kadm (mg Cd/kg s.m.)	Nikiel (mg Ni/kg s.m.)
Guzów	1	46,0	116,0	4,0	46,0
Orońsko	2	18,0	108,0	5,1	49,0
Jastrząb	1	b.d.	80,82	4,43	17,10
	2	b.d.	79,83	3,18	16,17

*Przeгляд składowisk

2.5.3. Zagrożenia gleb

Na stan gleb ma wpływ wiele czynników m.in.: procesy erozyjne, emisja gazów i pyłów, prowadzona gospodarka rolna (nawożenie, stosowanie środków ochrony roślin). Duże znaczenie ma również świadomość ekologiczna użytkowników gruntów.

Do głównych czynników powodujących ubożenie i degradację gleb w powiecie szydłowieckim należą:

- wadliwy sposób użytkowania ziemi,
- zakwaszenie lub alkalizacja,
- zmniejszenie zawartości próchnicy,
- nieprawidłowe zmianowanie roślin,
- zmniejszenie zawartości podstawowych składników pokarmowych makro- i mikroelementowych,
- przesuszenie lub zbytne nawodnienie,
- zagrożenie ze strony czynnych i zamkniętych składowisk odpadów i mogiłników,
- punktowe niewielkie skażenie gleb metalami ciężkimi – najgroźniejsze jest zanieczyszczenie metalami ciężkimi: kadm, cynkiem i ołowiem. Występujące podwyższone stężenia niektórych metali posiadają charakter punktowy, np. w pobliżu znaczących ciągów komunikacyjnych, gdzie nie preferowana jest uprawa warzyw przeznaczonych do bezpośredniego spożycia.

2.5.4. Wnioski

Powiat szydłowiecki posiada gleby średnie, o niewielkim zanieczyszczeniu, gdzie uprawia się głównie rośliny mało wymagające (zboża i ziemniaki). Konieczne jest nawożenie, wapnowanie i stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, ze względu na ich kwaśny odczyn. Według bonitacji klas znaczny udział gleb mają klasy słabe V i VI.

2.6. Surowce mineralne

2.6.1. Zasoby surowców

Głównymi kopalinami województwa mazowieckiego są czwartorzędowe utwory okruchowe oraz trzeciorzędowe i czwartorzędowe surowce ilaste. Powiat szydłowiecki należy do rejonów występowania złóż piaskowców oraz kruszywa naturalnego.

Na terenie powiatu znajduje się 20 złóż, w których występują oszacowane zasoby kamienia budowlanego oraz 13 złóż kruszywa naturalnego.

Tabela 32. Zasoby kamienia budowlanego na terenie powiatu szydłowieckiego:

Nazwa złoża	Zasoby	
	Geologiczne bilansowane	Przemysłowe
Broniów VI	158	-
Broniów IV	248	248
Broniów V	451	451
Góra Skłobska	68.593	-
Jankowice	357	357
Krawara	732	-
Podolszańskie	554	-
Szydłowiec	316	-
Szydłówek	50	37
Szydłówek-Bielecki	44	44
Szydłówek-Mrozowski	158	-
Szydłówek-Skopek	95	95
Szydłówek-Wojciech	47	-
Śmiłów	10.636	10.636
Śmiłów-Józef	101	-
Śmiłów II	182	-
Śmiłów-Bączek	179	179
Śmiłów-Sasal	42	29
Śmiłów III	131	
Szydłówek	203	
Razem	13.827	12076

*„Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce’ stan na 31.XII.2007r. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2008

Tabela 33. Zasoby kruszywa naturalnego na terenie powiatu szydłowieckiego:

Nazwa złoża	Zasoby	
	Geologiczne bilansowane	Przemysłowe
Chustki II	62	-
Czerwienica	88	-
Helenów	170	-
Omięcín	190	-
Orońsko	303	-
Szydłowiec	3.457	-
Wysoka	49	-
Wysoka II	80	-
Wysoka III	252	-
Gąsawy I	126	
Gąsawy II	207	
Chustki Zagórski	305	
Zdziechów	303	
Razem	5592	-

*„Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce’ stan na 31.XII.2007r. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2008

Zasoby surowców w poszczególnych gminach powiatu szydłowieckiego:

Gmina Szydłowiec

Występujące na terenie gminy piaskowce (nazywane szydłowieckimi) mają duże znaczenie gospodarcze – występują w środkowej i południowej części gminy, eksploatowane są przez osoby prywatne w niewielkich złożach zlokalizowanych w rejonie wsi Szydłówek. Wydobywany z nich surowiec służy do produkcji bloków i płyt wykładzinowych oraz jako kamień łamany i murowy. Na całym obszarze gminy występują piaski, eksploatowane są na potrzeby lokalne, stosowane są do produkcji betonów, zapraw budowlanych oraz jako drobne kruszywo dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. Kruszywa naturalne grube występują w większych zasobach we wschodniej części gminy w rejonie wsi Sadek i Chustki. Zasoby te zostały częściowo wyeksploatowane przez miejscową ludność. W dolinie rzeki Korzeniówki („Wysocko”) i rzeki Oleśnicy występują złoża torfów, które ze względu na zbyt małą miąższość i dużą popielność nie należą do potencjalnej bazy zasobowej złóż torfu.

Gmina Chlewiska

Na terenie gminy znajdują się złoża, w których oszacowano zasoby kamienia budowlanego w miejscowościach: Broniów, Góra Skłobska, Krawara. Kruszywo naturalne występuje na terenie gminy w niewielkich ilościach, głównie w obrębie dolin rzecznych. Są to złoża nie udokumentowane, eksploatowane na „dziko”. Gliny ilaste występują w środkowej i północnej części gminy - są to złoża nie udokumentowane. Złoża torfów występujące na terenie gminy związane są przede wszystkim z doliną Jabłonicy – obszary: „Ryków” i „Zaława” - złoża te są niskiej jakości.

Gmina Jastrząb

Na terenie gminy Jastrząb występuje pięć udokumentowanych złóż kopalin, są to cztery złoża piaskowców szydłowieckich występujące w Śmiłowie oraz złożo piasków i pospółtek występujące w Gąsawach Rządowych. Ponadto na terenie gminy występują obszary rozpoznania geologicznego następujących złóż: kruszywa naturalnego (piaski i żwiry czwartorzędowe), surowców węglanowych, surowców ilastych, rud żelaza oraz torfów.

Gmina Mirów

W gminie udokumentowanym złożem wytypowanym do ewentualnej eksploatacji jest złożo „I Rogów-Jastrząb” (kruszywo grube) rozciągające się na obszarze gminy Mirów w rejonie wsi Bieszków Górny i Rogów oraz na obszarze wsi Bieszków Dolny sięga złożo „III Gąsawy Rządowe (piaski, pospółki i żwiry) nadające się do eksploatacji dla potrzeb budownictwa ogólnego i drogownictwa, jest ono jednak usytuowane kolizyjnie w stosunku do obszaru chronionego krajobrazu „Lasy Przysusko-Szydłowieckie” i nie powinno być eksploatowane. W Mirówku od 2008 roku funkcjonuje kopalnia piasków ze złoża „Mirówek”, obejmuje ona część działki 136/5 o powierzchni 1,36 ha, obszar górniczy o powierzchni ponad 19 tys. m².

Gmina Orońsko

Na terenie gminy znajdują się złoża surowców skalnych (wapienie), chemicznych (fosforyty), ilastych (gliny zwałowe), krzemionkowych (krzemienie czarne), energetycznych (torfy) i kruszyw naturalnych (piaski budowlane, żwiry).

2.6.2. Wydobycie surowców

Wydobycie kopalin wymaga koncesji wydanej przez Starostę na działalność gospodarczą w zakresie wydobywania kopalin ze złóż na obszarze do 2 ha i wydobyciu w roku kalendarzowym nie przekraczającym 20.000m³. Większe złoża, czy zwiększone wydobycie surowców wymaga pozwolenia na wydobycie wydanego przez Marszałka Województwa Mazowieckiego lub Ministra Środowiska.

Tabela 34. Wykaz przedsiębiorców prowadzących działalność wydobywczą na podstawie decyzji koncesyjnych wydanych przez Starostę Szydłowieckiego:

<i>Złoże</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Gmina</i>	<i>Nazwa przedsiębiorcy</i>	<i>Adres przedsiębiorcy</i>
Kruszywa naturalne (piaski)				
„Wysoka III”	Wysoka	Szydłowiec	Dariusz Gładysz Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo-Uslugowe „ŻWIR-BET”	26-505 Orońsko, ul. Górna 1
„Omięcin”	Omięcin	Szydłowiec	ARWI-Bis Wiesław Misztal	26-500 Szydłowiec, ul. Słoneczna 14
„Wysoka IIIA”	Wysoka	Szydłowiec	Dariusz Gładysz Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo-Uslugowe „ŻWIR-BET”	26-505 Orońsko, ul. Górna 1
„Chustki- Zagórski”	Chustki	Szydłowiec	Kazimierz Zagórski	26-500 Szydłowiec, ul. Słoneczna 17
„Zdziechów”,	Zdziechów	Szydłowiec	Zakład Wielobranżowy „MAG” spółka cywilna	26-500 Szydłowiec, ul. Kościuszki 265
„Wysoka IV”	Wysoka	Szydłowiec	Dariusz Gładysz Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo - Uslugowe „ŻWIR- BET”	26-505 Orońsko, ul. Górna 1
„Wysoka VI”	Wysoka	Szydłowiec	Dariusz Gładysz Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo-Uslugowe „ŻWIR-BET”	26-505 Orońsko, ul. Górna 1
„Czerwienica”	Jastrzęb- Czerwienica	Jastrzęb	Magdalena Figarska	26-505 Orońsko, Dobrun 59
„G asa wy I”	Gąsawy Plebańskie	Jastrzęb	Honorata Jasińska, Leszek Skórnicki	26-600 Radom, ul. Barycka 5/8, 26-640 Skaryszew, Sołtyków 43
„Gąsawy 2”	Gąsawy Plebańskie	Jastrzęb	Honorata Jasińska, Leszek Skórnicki	26-600 Radom, ul. Barycka 5/8, 26-640 Skaryszew, Sołtyków 43

„Gąsawy Rządowe-Niwy”	Gąsawy Rządowe-Niwy	Jastrząb	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „MET-BUD” Zakład Pracy Chronionej Konstanta Jerzy Nitek, Małgorzata Nitek i Anna Nitek	26-500 Szydłowiec, ul. Browarska 1
„Gąsawy Plebańskie”	Gąsawy Plebańskie	Jastrząb	Zakład Robót Melioracyjnych, Wodno-Kanalizacyjnych i Drogowych „MELWOD II” Henryk Mosiołek	26-500 Szydłowiec, ul. Kusocińskiego 14
„Gąsawy Rządowe 1”	Gąsawy Rządowe	Jastrząb	Szydłowieckie Kopalnie Surowców Mineralnych Ewa Ratyńska, Robert Dryja Spółka Cywilna	26-624 Kowala, Parznice 64A
„Mirówek”	Mirówek	Mirów	Rafał Mańko i Przedsiębiorstwo Remontowo - Budowlane „RAFEX” z siedziba w Mirówku 51 A	26-503 Mirów, Mirówek 51A
„Śniadków I”	Śniadków	Orońsko	Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo –Usługowe „BiLFACH” Daniel Bilski	26-624 Kowala, Dąbrówka Zabłotnia 15A
Kamień budowlany (piaskowiec jurajski)				
„Szydłowiec”	Długosz	Szydłowiec	Przedsiębiorstwo Usługowo -Handlowe „SOSNOWICA” s.c. J. Wiackiewkcz, G. Rębosz	26-050 Zagnańsk, Siodła
„Szydłówek - Skopek I”	Szydłówek	Szydłowiec	Zakład Kamieniarski „AGASKO” Agnieszka Skopek	26-500 Szydłowiec, Szydłówek 95
„Szydłówek-Wojciech”	Szydłówek	Szydłowiec	Wojciech i Robert Staszewscy	26-500 Szydłowiec, ul. Kiekcka 8
„Szydłówek – Maślikowski”	Szydłówek	Szydłowiec	Dariusz Król Produkcja Materiałów Budowlanych „SFINKS”	26-1 10 Skarżysko Kamienna, ul. M. Konopnickiej 12/26
„Jankowice 2”	Jankowice	Szydłowiec	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „REWA” Ewa Ratyńska	26-624 Kowala, Mazowszan 1 3 B
„Szydłówek – SASPOL”	Szydłówek	Szydłowiec	P.P.H.U. „SASPOL” Grzegorz Sasal	26-502 Jastrząb, Śmiłów 19

„Jankowice 4”	Jankowice	Szydłowiec	Zakład Wydobywania Kamienia ”Kom- Pol” Jolanta Prokop	26-500 Szydłowiec ul. Kusocińskiego 19
„Szydłówek – Bielaki”	Szydłówek	Szydłowiec	Piotr Bielecki	26-500 Szydłowiec, Szydłówek 46A
„Jankowice I”	Jankowice	Szydłowiec	Zakłady Wydobywania i Przerobu Kamienia „KAM-POL” Wiesław Prokop	26-500 Szydłowiec, ul. Kościuszki 14
„Jankowice 5”	Jankowice	Szydłowiec	Zakład Wydobywania Kamienia „Kam- Pol” Jolanta Prokop	26-500 Szydłowiec, ul. Kusocińskiego 19
„Broniów IV”	Broniów	Chlewiska	Wiesław Tomczyk	26-500 Szydłowiec, ul. Kościuszki 82
„Broniów V”	Broniów	Chlewiska	Waldemar Tomczyk	26-500 Szydłowiec, ul. Kościuszki 82
„Broniów VI”	Broniów	Chlewiska	Wydobycie Kamienia Budowlanego Maria Sowińska	26-510 Chlewiska, Budki II nr 30
„Śmiłów-Sasal”	Śmiłów	Jastrzęb	Grzegorz Sasal	26-502 Jastrzęb, Śmiłów 19
„Śmiłów II”	Śmiłów	Jastrzęb	W. i P.K.B. <i>Stanisław Urbański</i>	26-500 Szydłowiec, ul. Sowińskiego 45
„Śmiłów-Józef”	Śmiłów	Jastrzęb	Józef Bączek	26-502 Jastrzęb, Śmiłów 13A
„Śmiłów III”	Śmiłów	Jastrzęb	Państwo Irena i Stanisław Urbańscy,	26-500 Szydłowiec, ul. Sowińskiego 45
„Edwardów”,	Śmiłów	Jastrzęb	Anna Guźlińska, Przedsiębiorstwo Usługowe „Skałka”	26-500 Szydłowiec, ul., Wschodnia 64/30, 26-502 Jastrzęb, Śmiłów 7
„Śmiłów-Północ”	Śmiłów	Jastrzęb	K AM PÓL” - Rafał Sujecki	Ludwinów nr 23, 26- 624 Kowala
„Śmiłów 6”	Śmiłów	Jastrzęb	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo - Usługowe „AKKA” Anna Kowalska	26-502 Jastrzęb, Śmiłów 12

*opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Szydłowcu

Tabela 35. Wykaz przedsiębiorców prowadzących działalność wydobywczą w zakresie wydobycia kruszywa naturalnego na podstawie decyzji koncesyjnych wydanych przez Marszałka Województwa Mazowieckiego:

Złoże	Miejscowość	Gmina	Nazwa przedsiębiorcy	Adres przedsiębiorcy
„Wysoka 5”	Wysoka	Szydłowiec	Kopalnia Kruszyw Naturalnych s.c. Iwona Nogaj i Marlena Radka	26-600 Radom, ul. Szmaragdowa 8
„Gasa wy I”	Gąsawy Plebańskie	Jastrząb	Kopalnie Piasku „Gąsawy Plebańskie I” Stefan Prażmo	05-652 Pniewy, Dąbrówka 39A
„Śmiłów I”	Śmiłów	Jastrząb	Tadeusz Modliński Firma „KAMIENIARZ”	Kielce, ul. Bolesława Chrobrego
„Bieszków Górny”	Bieszków Górny	Mirów	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „ANIMAR” A. Adamska, M. Stanik	26-640 Skaryszew, Sołtyków dz. nr 180

*opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Szydłowcu

Po zakończeniu eksploatacji złoża każdy przedsiębiorca zobowiązany jest do rekultywacji terenu. Najczęstszym sposobem rekultywacji jest zalesianie lub przeznaczenie wyrobisk na zbiorniki wodne – kilka takich zagospodarowanych wyrobisk znajduje się na terenie powiatu szydłowieckiego.

2.6.3. Wnioski

Na terenie powiatu wydobywa się głównie kruszywo naturalne i kamień budowlany. Są to surowce dla potrzeb budownictwa oraz budowy i remontów dróg. Złóża iłów i torfów nie są eksploatowane, podobnie jak inne kopaliny występujące w niewielkich ilościach kopaliny, nie posiadające większego znaczenia gospodarczego.

Tereny po wyrobiskach zagospodarowywane są na zbiorniki wodne lub zalesiane.

2.7. Pola elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (tzw. niejonizujące) powstaje w wyniku działania zespołów sieci i urządzeń elektrycznych w pracy, w domu, urządzeń elektromedycznych do badań diagnostycznych i zabiegów fizykochemicznych, stacji nadawczych, urządzeń energetycznych, telekomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. Obiektami, które mogą wywołać promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w środowisku są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji,
- stacje transformatorowe,
- sprzęt gospodarstwa domowego i powszechnego użycia zasilany prądem zmiennym 50Hz.

Przez teren powiatu szydłowieckiego przebiegają dwie linie wysokiego napięcia 220 kV: relacji Rożki – Jaworzno II i Rożki – Tarnów oraz trzy linie 110 kV relacji: Rożki – Przysucha, Rożki – Skarżysko, Rożki – Wierzbica. . Szkodliwy wpływ takich linii rozciąga się od 12 do 60 m od linii w obie strony, linie te posiadają pasy ochronne o szerokości 40 m. Uciążliwość linii wysokiego napięcia mieści się w ich strefach ochronnych.

Na terenie powiatu szydłowieckiego jako źródło promieniowania elektromagnetycznego występują ponadto bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów: Szydłowiec – 3 obiekty, 2 w gminie Chlewiska, 1 w gminie Jastrząb.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych.

Pomiary pól elektromagnetycznych na terenie województwa mazowieckiego realizowana były w miastach najbardziej narażonych na promieniowanie (Warszawa, Pruszków, Legionów). Analiza wyników wykazuje, że występujące w środowisku poziomy pól elektromagnetycznych są mniejsze od dopuszczalnych poziomów i nie powinny zagrażać środowisku i zdrowiu ludzi. Ponadto stwierdza się niewielkie obniżenie poziomów w porównaniu do roku 2006.

2.8. Energia odnawialna

Perspektywa wyczerpania się zasobów paliw kopalnych a także podejmowane działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego człowieka przyczyniły się do wzrostu zainteresowania odnawialnymi źródłami energii, czego efektem jest duży wzrost ich stosowania. Odnawialne źródła energii są to źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię występującą w rozmaitych postaciach, w szczególności promieniowania słonecznego, wiatru, wody, a także biomasy i ciepła wnętrza Ziemi. Obecny poziom cywilizacji technicznej stwarza możliwość uznania za odnawialne źródło energii również części odpadów komunalnych i przemysłowych, która nadaje się do energetycznego przetworzenia. Źródła energii odnawialnej są praktycznie niewyczerpalne, gdyż ich zasoby uzupełniane są nieustannie w procesach naturalnych. Najłatwiej dostępne są zasoby energii promieniowania słonecznego i biomasy, natomiast dostępność energii geotermalnej, wiatru czy wody jest ograniczona i zależna od położenia geograficznego. Dużą zaletą źródeł odnawialnych jest również ich minimalny wpływ na środowisko naturalne. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym kraju. Mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego regionu, przede wszystkim zaś do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Potencjalnie największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, jak również mieszkalnictwo i komunikacja.

Polityka energetyczna Polski do 2025 roku (dokument zatwierdzony 22.12.2006 r. przez Radę Ministrów) zawiera pakiet działań, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, konkurencyjności gospodarki, jej efektywności energetycznej oraz ochrony środowiska. Wśród celów strategicznych polityki państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii i uzyskanie 7,5% udziału energii, pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energii pierwotnej do roku 2010 oraz 14% do roku 2020.

Tabela 36. Przykłady efektywnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w warunkach polskich:

Rodzaj energii	wytwarzanie energii elektrycznej	wytwarzanie energii cieplnej	wytwarzanie energii mechanicznej
Biomasa	elektrociepłownie lokalne, osiedlowe wykorzystanie biogazu z oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych oraz gazu wysypiskowego	kotłownie lokalne, osiedlowe kotły małej mocy w gospodarstwach indywidualnych wykorzystanie biogazu z oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych oraz gazu wysypiskowego	pojazdy wykorzystujące biopaliwa płynne (biodiesel, benzyna z dodatkiem etanolu)
Energia wodna	tzw. mała energetyka: wodna, elektrownie wodne małej mocy podłączone do sieci	-	-
Energia wiatru	tzw. mała energetyka: instalacje elektryczne domów, szklarni i pomieszczeń gospodarczych pompownie wiatrowe, napowietrzania i rekultywacja małych zbiorników wodnych elektrownie wiatrowe dużej mocy podłączone do sieci	-	-
Energia promieniowania słonecznego	Wykorzystanie ogniw fotowoltanicznych: autonomiczne systemy małej mocy do napowietrzania stawów hodowlanych i do zasilania niewielkich urządzeń elewacje energetyczne ścienne dachowe, systemy małej mocy telekomunikacja	suszarnictwo ogrzewanie szklarni przygotowanie ciepłej wody użytkowej do celów domowych i gospodarskich przygotowanie ciepłej wody do celów przetwórstwa rolno-spożywczego podgrzewanie wody w basenach wykorzystanie biernych systemów słonecznych w budynkach mieszkalnych i inwentarskich	-

*Strategia Rozwoju Energii Odnawialnej

Województwo mazowieckie posiada opracowany „Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii”, w którym określono potencjał oraz nakreślono regiony wykorzystania poszczególnych rodzajów energii.

Tabela 37. Zasoby energii odnawialnej, jej potencjał i wykorzystanie w województwie mazowieckim:

Typ zasobów energii odnawialnej		Potencjał	Wykorzystanie	Wolne zasoby	
				Jednostki fizyczne	% potencjału
Biomasa stała	TJ	7780	2500	5280	68
Energia słoneczna	TJ	10900	0	10898	100
Energia wiatru	MWh	232000	250	231750	100
Energia wodna	MWh	156500	96000	60500	40
Energia geotermalna	TJ	8700	10,2	8690	99

*"Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla województwa mazowieckiego", Warszawa 2007

2.8.1. Energia słoneczna

Podstawowym źródłem energii dla Ziemi jest Słońce – najbezpieczniejsze źródło energii, praktycznie najmniej wykorzystywane w Polsce ze względu na ograniczenia klimatyczne i kosztowność zainstalowania odbiorników.

Na terenie powiatu energia słoneczna nie jest wykorzystywana w chwili obecnej.

W Szydłowcu planowana jest budowa słonecznej suszarni osadów ściekowych – suszarnia nie będzie wykorzystywać jednak solarów słonecznych a bezpośrednie światło słońca – nie wymaga zatem kosztownych inwestycji.

2.8.2. Energia wodna

Energetyka wodna ma 20% udział w światowej produkcji energii elektrycznej, w Polsce jej udział wynosi obecnie około 1,1%.

Na terenie powiatu nie ma znaczących cieków wodnych, przy których byłoby zasadne urządzenie elektrowni wodnych. W najbliższym regionie takie elektrownie mogą powstawać na rzekach Radomce i Iłżance.

2.8.3. Energia wiatru

Wg opracowań Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej znaczna część Polski posiada wystarczające warunki do wykorzystania energii wiatru do produkcji energii elektrycznej i do napędu urządzeń technologicznych. Wiatr jest czystym źródłem energii, nie emitującym żadnych zanieczyszczeń, poza tym jest bardziej ekonomiczna.

Na terenie powiatu zainstalowana jest 1 siłownia wiatrowa w miejscowości Barak w gminie Szydłowiec na posesji prywatnej. Wiatry na terenie powiatu szydłowieckiego nie są zbyt silne oraz charakteryzują się dużą niestałością. Ponadto na tym terenie nie ma wzniesień czy odkrytych terenów, gdzie mogłyby się mieścić elektrownie wiatrowe, dlatego nie są budowane.

2.8.4. Biomasa

Biomasa to głównie pozostałości i odpady, np.: drewno i odpady z przerobu drewna, rośliny pochodzące z upraw energetycznych, produkty rolnicze oraz odpady organiczne z rolnictwa, niektóre odpady komunalne i przemysłowe. Biomasa są też tzw. „rośliny energetyczne”, często po uprzednim zgranulowaniu, zbrykietowaniu lub po wstępnym przetworzeniu do postaci wygodniejszej w użyciu w wyniku którego powstaje olej pirolizowy o właściwościach zbliżonych do oleju opałowego, olej rzepakowy lub słonecznikowy, gaz drzewny, alkohol etylowy lub metylowy. Biomasa jest paliwem: nieszkodliwym dla środowiska, tanim, pozwalającym zagospodarować nieużytki i spożytkować odpady.

Na terenie powiatu istnieją duże zasoby biopaliw w postaci słomy, drewna z terenów leśnych czy budowy dróg. Planowana była budowa kotłowni wykorzystującej biopaliwa na terenie gminy Chlewiska, na razie jednak nie podjęto działań w tym kierunku.

2.8.5. Energia geotermalna

Energia geotermalna jest to naturalne ciepło Ziemi nagromadzone w skałach oraz w wodach wypełniających pory i szczeliny w skałach. Podstawowymi cechami zasobów geotermalnych decydującymi o atrakcyjności ich wykorzystania w kraju są: odnawialność, niezależność od zmiennych warunków klimatycznych i pogodowych, możliwość budowy instalacji osiągających znaczne moce cieplne (do kilkudziesięciu MWt z jednego otworu).

Na terenie powiatu do tej pory nie rozpoznano odpowiednich (eksploatacyjnych) zasobów wód geotermalnych.

2.8.6. Wnioski

Energia odnawialna nie jest jeszcze zbyt popularna i na terenie powiatu nie jest powszechnie wykorzystywana. Duże znaczenie ma propagowanie wykorzystywania takiej energii, np. poprzez wykorzystywanie spiętrzeń wody na rzekach w regionie lub w formie solarów do wspomagania ogrzewania budynków użyteczności publicznej.

2.9. Przyroda

2.9.1. Stan zasobów przyrody

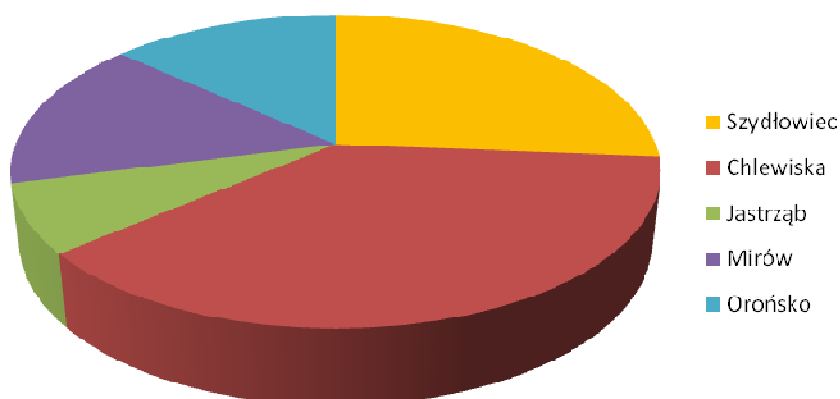
Naturalna bioróżnorodność powiatu szydłowieckiego uległa znacznym przekształceniom poprzez działalność rolniczą człowieka. Zachowały się jednak znaczne tereny leśne, które pełnią istotne funkcje wodochronne. Lasy na terenie powiatu zgodnie z podziałem przyrodniczo-leśnym, położone są na terenie VI Krainy Małopolskiej. Ogółem lasy zajmują powierzchnię 14.735 ha, czyli 32,64% powierzchni ogólnej powiatu. Rozmieszczenie lasów w powiecie nie jest równomierne.

Tabela 38. Powierzchnia i lesistość poszczególnych gmin powiatu szydłowieckiego (w ha):

Gmina	Lasy					
	Powierzchnia ogółem	Lesistość (%)	Prywatne		Pozostałe	
			Powierzchnia	%	Powierzchnia	%
Szydłowiec	5034	36,4	649	12,9	4385	87,1
Chlewiska	6481	52,2	2625	40,5	3856	59,5
Jastrząb	546	9,9	285	52,2	261	47,8
Mirów	1139	21,4	91	8,0	1048	92
Orońsko	1535	18,7	452	29,5	1083	70,5
Razem	14735	32,60	4102	27,8	10633	72,2

*dane Starostwa Powiatowego w Szydłowcu

Lesistość powiatu szydłowieckiego

Struktura własnościowa lasów w powiecie:

- lasy publiczne – ogółem 10633 ha, w tym: w zarządzie PG Lasy Państwowe – 10025 ha, wchodzące w skład Własności Rolnej Skarbu Państwa – 94 ha, własność Skarbu Państwa – 514 ha,
- lasy prywatne – ogółem 4102 ha, w tym: osób fizycznych – 3573 ha, wspólnoty gruntowe – 518 ha, spółdzielni – 7 ha, kościołów – 4 ha.

Siedliska borowe zajmują łącznie 65% powierzchni leśnej powiatu, siedliska olsów ok. 20%, pozostałe siedliska są nieznaczne i ogółem zajmują 15%. W strukturze gatunkowej przeważa sosna – 70%, olcha i brzoza po 10%.

Stan zasobów leśnych w poszczególnych gminach powiatu:

Miasto i Gmina Szydłowiec

Lasy i grunty leśne na terenie gminy Szydłowiec zajmują powierzchnię 5034 ha (36,4% powierzchni ogólnej). Największy kompleks leśny występuje w południowej części gminy. Północna i środkowa część gminy prawie nie posiada lasów (wyjątek – kompleks 200 ha w okolicy wsi Omięcín). W południowej części gminy dominują siedliska boru świeżego i boru mieszanego świeżego z przewagą sosny (70,4% powierzchni leśnej), jodły (22,3% powierzchni leśnej) i brzozy, olchy i dębu. Drzewostany z panującą sosną występują głównie w obrębie Szydłowiec (93,4% powierzchni leśnej) i obrębie Rataje (71,0% powierzchni leśnej). Drzewostany jodłowe występują głównie w obrębie Skarżysko – 43,1% powierzchni leśnej i obrębie Rataje. Niewielką część powierzchni stanowią nieużytki, są to głównie bagna

i tereny zdewastowane. Lasy południowej części gminy zaliczone zostały do Obszarów Chronionego Krajobrazu. Lasy gminy terytorialnie należą do Nadleśnictwa Skarżysko i Nadleśnictwa Radom.

Na obszarze gminy zadrzewienia zajmują powierzchnię 171 ha, w tym na terenach prywatnych obejmują 133 ha. Zadrzewienia występują jako: zadrzewienia przywodne (doliny rzek), przydrożne (głównie przy drogach gminnych), śródpolne, przyzagrodowe, parki i inne.

Zbiorowiska szuwarowo-torfowiskowe występują wzdłuż silnie rozwiniętej sieci cieków i strumieni dorzecza Oleśnicy i Korzeniówki. Obszary te posiadają cenne walory przyrodnicze, na które składają się chronione gatunki roślinne oraz różnorodne gatunki zwierząt.

Gmina Chlewiska

Lasy i zadrzewienia w gminie Chlewiska zajmują powierzchnię 6018 ha, co stanowi 48,6% powierzchni ogólnej, na lasy państwowe przypada około 60%. Najbardziej zalesionymi sołectwami są: Skłoby, Wola Zagrodnia i Borki. Lasy administracyjnie należą do 3 nadleśnictw: Przysucha obręb Rzuców, Stąporków obręb Niekłań i Skarżysko obręb Szydłowiec. W lasach gminy przeważają siedliska lasu świeżego, mieszanego świeżego i mieszanego wilgotnego. W drzewostanach dominuje jodła, w mniejszym stopniu sosna, dąb, świerk i brzoza. Grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują powierzchnię 391 ha. Najpowszechniejszą formą zadrzewień są naturalne nieużytki porośnięte krzakami żarnowca, jałowcami, wrzosem itp. Obszary takie występują w rejonach miejscowości: Koszorów, Zaława, Pawłów, Chlewiska, Borki, Góra Skłobska, Góra Cymbra.

W dolinach Szabasówki i Korzeniówki występują w niewielkiej ilości zbiorowiska szuwarowo-torfowiskowe. Częściowo przekształcone ekosystemy łąkowo-pastwiskowe zajmują 17,3% powierzchni gminy i związane są głównie z dolinami: Szabasówki, Smagowianki i Korzeniówki, a także pokrywają tereny w okolicy Budek, Leszczyn i Majdanek.

Południowa część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu – Lasy przysusko-szydłowieckie.

Gmina Jastrząb

Lasy i grunty leśne – ogółem 542,2 ha (9,9% powierzchni ogólnej gminy), największe skupiska lasów występują w sołectwach: Gąsawy Rządowe, Gąsawy Plebańskie, Kuźnia i Wola Lipieniecka. Zadrzewienia występujące w postaci pojedynczych drzew i krzewów lub ich małych skupisk zajmują powierzchnię ogólną 172 ha. Zadrzewienia te przybierają formy: przywodne (wzdłuż istniejących cieków wodnych Śmiłówki, Szabasówki i obszaru źródeł Iłzanki), przydrożne – ciągnące się wzdłuż dróg (trasy Szydłowiec-Wierzbica, Jastrząb-Gąsawy Rządowe, Lipienice-Kuźnia i inne), śródpolne – głównie południowa część gminy na Obszarze Chronionego Krajobrazu, na południe od miejscowości Jastrząb, przyzagrodowe oraz skwery, zieleńce i cmentarze.

W dolinach rzecznych, głównie wzdłuż rzeki Szabasówki i Śmiłówki oraz u źródeł Iłzanki występują zbiorowiska szuwarowo-torfowiskowe. Zbiorowiska te pełnią ważną rolę ekologiczną i hydrologiczną poprzez naturalną retencję wód gruntowych.

Południowa części gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy przysusko-szydłowieckie” o powierzchni 43,580 ha,.

Gmina Mirów

Lasy i grunty leśne w gminie Mirów lasy zajmują powierzchnię 1148 ha (z czego 1051 ha stanowi własność państwową), co stanowi 21,5% ogólnej powierzchni gminy. Strukturę siedliskową oraz skład gatunkowy drzewostanów ukształtowały lokalne warunki glebowe, wilgotnościowe i klimatyczne. Lasy gminy Mirów należą do obwodu nadzorczego Nadleśnictwa Skarżysko – Kamienna.

Gmina Orońsko

Grunty zalesione i zadrzewione zajmują powierzchnię 1 531 ha, największe kompleksy leśne występują w sołectwach: Chronówek, Krogulcza Mokra i Krogulcza Sucha, Helenów i Śniadków oraz przy stawach w Wałsnowie i Orońsku. Na lasy państwowe przypada 71%, a prywatne 29 % udziału w powierzchni terenów zalesionych.

2.9.2. Obszary chronione

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się obszary podlegające ochronie:

- rezerwaty przyrody o powierzchni 211,6 ha
- obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 18365,4 ha
- 31 pomników przyrody.

Obszar chronionego krajobrazu „Lasy przysusko-szydłowieckie” liczy łącznie ponad 39 tys. ha, z czego 18356,4 ha znajduje się na terenie powiatu szydłowieckiego (gminy Chlewiska i Szydłowiec). Na terenie powiatu znajdują się 2 rezerwaty przyrody:

- Rezerwat „Podlasie” na terenie gminy Chlewiska
- Rezerwaty „Cis A” i „Cis B” na terenie gminy Szydłowiec

Na terenie gminy Mirów planowane jest utworzenie rezerwatu przyrody „Góra Piekło”.

Tabela 39. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie powiatu szydłowieckiego:

Ogółem (ha)	w tym:					Pomniki przyrody (szt.)
	rezerwaty	obszary chronionego krajobrazu	obszary chronionego krajobrazu i pozostałe formy ochrony przyrody	użytki ekologiczne	stanowiska dokumentacyjne	
17.644,2	210,9	17.594,0	180,9	19,8	0,4	31

*dane GUS, 2007

Tabela 40. Rejestr Pomników Przyrody z powiecie szydłowieckim (zgodnie z rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2002 r.):

GATUNEK	Wiek w latach	Obwód na wysokości 1,3m	Wysokość całkowita w m	Miejscowość – położenie (Nadleśnictwo -N, Obręb- O, Oddział –Oddz.)
Szydłowiec				
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	250	450	28	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 6b

Buk pospolity (<i>Fagus silvatica</i>)	200	290	26	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 22 f
Buk pospolity (<i>Fagus silvatica</i>)	200	380	28	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 33 d
Buk pospolity (<i>Fagus silvatica</i>)	200	310	29	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 40 g
Buk pospolity (<i>Fagus silvatica</i>)	200	400	28	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 40 g
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	200	340	30	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 55 b
Klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	200	380	27	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 56 a
Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	200	240	26	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 56 b
Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	200	235	26	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 56 b
Buk pospolity (<i>Fagus silvatica</i>)	200	285	29	N. Skarżysko O. Skarżysko poddz. Nr 56 c
Chlewiska				
Topola czarna (<i>Populus nigra</i>)	160	750	31	Chlewiska – park zabytkowy
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	160	110	9	Chlewiska – park zabytkowy
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	160	105	6	Chlewiska – park zabytkowy
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	200	355	27	Chlewiska – park zabytkowy
Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyhyllus</i>)	130	350	20	Chlewiska – park zabytkowy
Wiąz górski (<i>Ulmus glabra</i>)	120	335	21	N. Przysucha O. Rzuców (osada Leśna Aleksandrów poddz. 178)
Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	120	310	24	
Klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	120	290	22	
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	200	45 55	4	Buki III – nieużytek rolniczy zbocze góry Cembra (Działka Nr 11)
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	200	65	5	-
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	70	45 45 45	6	Buki III – nieużytek rolniczy zbocze góry Cembra (Działka Nr 174/178)
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	70	60-6 pędó	4	Buki III – nieużytek rolniczy zbocze góry

		w		Cembra (Działka Nr 200)
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	90	60 55 35	7	Buki III – nieużytek rolniczy z bocze góry Cembra (Działka Nr 132)
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	90	80	5	-
Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	110	70	9	Buki III – nieużytek rolniczy z bocze góry Cembra (Działka Nr 132/129)
Jastrząb				
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	75	205	15	Jastrząb – skwer przed Urzędem Gminy
Mirów				
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	300	530	23	Mirów Stary -park
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	300	430	21	
Jesion wyniosły (<i>Fraxinus Excelsior</i>)	160	340	23	
Grupa drzew Dąb szypułkowy 9 szt. (<i>Quercus robur</i>)	160	200- 450	14-21	N. Skarżysko, O. Szydłowiec poddz. Nr 39 k,l Droga woj. Nr 744 Zadrzewienie dwustronne
Orońsko				
Dąb szypułkowy – grupa 4 drzew (<i>Quercus robur</i>)	200	251- 290	22	N. Radom O. Radom. poddz. Nr 124 a
Olsza czarna (<i>Alnus glutinosa</i>)	110	290	22	Łaziska - park zabytkowy

*dane Starostwa Powiatowego w Szydłowcu

Zasoby przyrody w poszczególnych gminach powiatu:

Miasto i Gmina Szydłowiec

- 10 pomników przyrody ożywionej (położonych w Nadleśnictwie i Obrębie Skarżysko, Leśnictwo Majdów): buki – 5 szt., dęby – 2 szt. i 3 klony,
- rezerваты przyrody: „Cis A” o powierzchni 6,10 ha, „Cis B” o powierzchni 10,5 ha,
- parki zabytkowe: park w Szydłowcu (pow. 7,85 ha) i park wiejski w Krzcięcinie (pow. 16,25 ha).
- użytki ekologiczne koło wsi Omięcín o łącznej powierzchni 2,87 ha.
- południowa części gminy należy do Obszarów Chronionego Krajobrazu „Lasy przysusko – szydłowieckie”.

Gmina Chlewiska

- 15 pomników przyrody ożywionej,
- Rezerwat „Podlasie” na terenie gminy Chlewiska
- południowa część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu – Lasy przysusko-szydłowieckie.

Gmina Jastrząb

- 1 pomnik przyrody ożywionej - dąb szypułkowy o średnicy 205 cm (na wysokości 1,3 m), znajdujący się na środku skweru w centralnej części miejscowości Jastrząb,
- południowa części gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy przysusko-szydłowieckie” o powierzchni 43,580 ha,

Na terenie gminy przewidywane są do objęcia ochroną prawną dwa stanowiska dokumentacyjne:

- odsłonięcie geologiczne „Łom Podolszański” – nieczynny kamieniołom wglębny piaskowców szydłowieckich w Śmiłowie,
- źródło „Bełk” – źródło podzboczowe znajdujące się we wsi Śmiłów.

Niewielka południowa część terenu gminy należy do obszaru, który w krajowej sieci ekologicznej „EKONET-POLSKA” należy do systemu przyrodniczego o znaczeniu krajowym.

Gmina Mirów

- pomniki przyrody: 4 obiekty – w tym 1 grupę drzew (grupa 9 dębów szypułkowych w wieku powyżej 150 lat) i 3 drzewa pojedyncze,
- „Góry Piekło” przewidziane do objęcia ochroną prawną w formie rezerwatu przyrody – częściowego geologicznego „Góra Piekło”. Obiekt ten stanowi odosobnione wzgórze o powierzchni całkowitej 16,05 ha, długości 1km, wysokości względnej 20-25 m, wysokości nad poziomem morza ~ 225 m, otoczone rozległymi bagnistymi obniżeniami dolin źródłowych cieków Iłżanki. Zbudowane jest z piaskowców środkowojurajskich odsłaniających się na zboczach w formie naturalnych skałek z charakterystycznymi zaokrągleniami owalnymi „poduszkami” formami. Skałki są obiektami unikatowymi w skali regionu, do rzadkości, bowiem należą w Górach Świętokrzyskich naturalne formy skalne zbudowane z utworów środkowej jury- skąd ich duże znaczenie naukowe i krajoznawcze,

Gmina Orońsko

- 2 pomniki przyrody ożywionej:
- użytki ekologiczne są pozostałościami ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp. Na terenie gminy ustanowiono następujące użytki ekologiczne:
 - Krogulcza Sucha – pow. 79 ha – dół eksploatacji torfu,
 - Kolonia Chronów – pow. 56 ar – teren zabagniony,
 - Łaziska – pow. 4,26 ha – teren silnie wilgotny,
 - Łaziska – pow. 2,56 ha - bagno teren szczególnej ochrony,
 - Łaziska – 1,82 ha – dolina rzeki Szabasówki.

Obszary planowane do objęcia ochroną Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000” na terenie powiatu szydłowieckiego

Lasy Skarżyskie

Lasy Skarżyskie zajmują obszar ogółem 3004 ha, a na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się w południowej części gmin Szydłowiec i Chlewiska.

Charakterystyczne cechy ukształtowania terenu obszaru to wzgórza i pagórki poprzecinane dolinami strumieni oraz rozległe powierzchnie terenu równinnego i falistego. Przeważają utwory geologiczne pochodzenia polodowcowego, zalegające na podłożu piaskowca dolnojurajskiego. Obszar zdominowany jest przez lasy (głównie wyżynny jodłowy bór mieszany, uważany za zbiorowisko endemiczne Polski, oraz żyzna buczyna karpacka stanowiąca ostoję dla wielu gatunków górskich). Na terenie ostoji mają swe obszary źródliskowe rzeki: Oleśnica i Bernatka (dopływy Kamiennej) oraz liczne bezimienne ciek, zbierające wody stale lub okresowo. Dużą rolę w systemie ochrony odgrywają ekstensywnie użytkowane łąki powstałe po osuszeniu rozlewisk rzeki Oleśnicy na północ i północny zachód od Podosin (część Skarżyska Książęcego), śródleśne łąki w pobliżu rezerwatów cisowych w okolicach Majdowa, przyleśne i śródleśne łąki na północ i północny wschód od Ubyszowa oraz na północny wschód od Mroczkowa i Barwinka. Lasy Skarżyskie to miejsce występowania wielu gatunków wymienionych w Dyrektywach Europejskich oraz „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” czyli objętych ochroną gatunkową.

W jego skład wchodzi następujące klasy siedlisk: 63% lasy iglaste, 1 % lasy liściaste, 21% lasy mieszane, 2% siedliska leśne, 2% siedliska łąkowe i zaroślowe oraz 11% siedliska rolnicze.

W granicach proponowanego do włączenia w Europejską Sieć Natura 2000 obszaru pod nazwą „Lasy Skarżyskie” mieszczą się inne formy ochrony przyrody i krajobrazu. Są to:

- Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu (98 359 ha),
- jeden użytek ekologiczny – bagno śródleśne,
- trzy rezerваты przyrody o łącznej powierzchni 24,06 ha.: rezerwat „Ciechostowice” (położony przy drodze z Mroczkowa do Ciechostowic na południowo-zachodnim zboczu wzniesienia o wysokości od 345 do 560 m n.p.m. i powierzchni 7,46 ha. Rezerwat znajduje się na obszarze naturalnego występowania modrzewia polskiego.), rezerwat Cisowy Skarżysko „Rezerwat Cisa A” (o powierzchni 6,10 ha utworzono w 1953 r. w celu ochrony naturalnych stanowisk występowania cisa), rezerwat Cisowy Majdów – „Rezerwat cisa B” (o powierzchni 10,5 ha).

Administratorem terenu są głównie Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Skarżysko, część terenów pozostaje w rękach prywatnych.

Dolina Czarnej

Dolina Czarnej zajmuje obszar ogółem 5802 ha, na terenie powiatu szydłowieckiego znajduje się w zachodniej części gminy Chlewiska.

Obszar obejmuje dolinę Czarnej Koneckiej (Malenieckiej) od źródeł do ujścia, z kilkoma dopływami i z przylegającymi do niej kompleksami łąk i stawów, oraz lasami. Jest to największy prawobrzeżny dopływ Pilicy (ok. 85 km), którego obszar źródliskowy w całości pokryty lasami, z przewagą borów mieszanych i grądów. Tereny w wielu miejscach są podmokłe (zarastające śródleśne łąki, torfowiska). W środkowym odcinku dominują bory sosnowe. Łąki i mokradła zajmują niewielkie powierzchnie. Rzeka na przeważającej długości zachowała naturalny charakter koryta i doliny. Niezbyt długie i nieliczne uregulowane odcinki, mają związek z historią tych terenów, kiedy dolina Czarnej była jednym z najważniejszych obszarów „Staropolskiego Okręgu Przemysłowego”, wzdłuż jej koryta i dopływów zlokalizowane były liczne kuźnice (fabryki żelaza), napędzane siłą wody.

Pozostałością przemysłowego wykorzystania Czarnej są zbiorniki retencyjne (7 szt.) oraz duży kompleks stawów hodowlanych w okolicach Rudy Malenieckiej.

Obszar charakteryzuje duża różnorodność (16 typów) siedlisk Natura 2000, jakie zachowały się w warunkach ekstensywnego użytkowania. W obszarze występują 3 podtypy lasów łęgowych. Stwierdzono występowanie: łągów i zarośli wierzbowych, łągów olszowo-jesionowych oraz olszyn źródliskowych. Odcinek źródłowy ma wyraźne cechy wyżynne (występuje m.in. siedlisko mieszanego boru jodłowego) natomiast dolna część doliny ma charakter nizinny (występowanie lasów i zarośli wierzbowych). W ostoi stwierdzono występowanie 15 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

W granicach proponowanego do włączenia w Europejską Sieć Natura 2000 obszaru pod nazwą „Dolina Czarnej” mieszczą się inne formy ochrony przyrody i krajobrazu. Są to:

- Rezerwat przyrody Gagaty Sołtysowskie (13,33 ha),
- Sulejowski Park Krajobrazowy, (17 137 ha),
- Otulina Sulejowskiego Parku Krajobrazowego (39 569 ha),
- Konecko Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu (98 359 ha).

Własność prywatna 60% obszaru, własność skarby państwa 40% w tym: Nadleśnictwo Opoczno - 66 ha Nadleśnictwo Smardzewice - 18 ha, Nadleśnictwo Barycz - 139 ha, Nadleśnictwo Ruda Maleniecka - 651 ha, Nadleśnictwo Stąporków - 687 ha, Nadleśnictwo Przysucha - 347 ha.

Zagrożenia dla terenów pod ochroną:

- zmiany stosunków wodnych: przeprowadzone melioracje i brak obsługi urządzeń na rowach melioracyjnych wpłynęły na obniżenie poziomu wód gruntowych i przesuszenie wielu miejsc,
- zabiegi melioracyjne na terenach leśnych prowadzące do zaniku siedlisk torfowiskowych i podmokłych łąk,
- zmiana sposobu gospodarowania na łąkach i odejście od ich wykaszania i wypasania, co powoduje ich zakrzaczenie,
- nielegalne wysypiska śmieci,
- wypalanie łąk,
- zagrożenia komunikacyjne występujące wzdłuż drogowych i kolejowych szlaków komunikacyjnych,
- zagrożenia związane z pracami dotyczącymi odwodnienia dróg i nasypów kolejowych lub budową urządzeń infrastruktury drogowej.

2.9.3. Wnioski

Stan środowiska leśnego ulega przemianom wskutek prowadzenia działalności przemysłowej i urbanizacji, co prowadzi do zagrożenia zdrowotnego drzewostanów. Działania powiatu i poszczególnych gmin idą w kierunku poprawy stanu lesistości oraz ochrony istniejących zasobów przyrodniczych (rezerwatów, pomników przyrody oraz planowanych do objęcia ochroną terenów).

Środowisko przyrodnicze na terenie powiatu jest chronione przepisami ogólnymi i prawem miejscowym. Realizacja strategicznych planów rozwoju powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe.

2.10. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Zagrożenia dla środowiska naturalnego mogą stanowić awarie lub katastrofy. Potencjalne zagrożenie na terenie powiatu szydłowieckiego stwarzają:

- transport drogowy materiałów niebezpiecznych (drogi krajowe, wojewódzkie oraz pozostałe drogi lokalne) – przewożenie paliw, chemikaliów, niespodziewane wypadki drogowe (droga krajowa nr 7, droga wojewódzka nr 727 oraz pozostałe drogi lokalne),
- transport kolejowy materiałów niebezpiecznych,
- magazynowanie i stosowanie w instalacjach technologicznych substancji niebezpiecznych,
- magazynowanie i dystrybucja produktów ropopochodnych,
- niewłaściwe postępowanie z odpadami zawierającymi substancje niebezpieczne składowiska odpadów niebezpiecznych (mogilnik),
- czynne i zamknięte składowiska odpadów.

III. CELE I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POWIECIE

3.1. Cele polityki ekologicznej

3.1.1. Cele polityki państwa

Celami realizacyjnymi „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” są:

1. Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska.
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.
3. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.
4. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.
5. Ochrona klimatu.

3.1.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej

Celem nadrzędnym polityki ekologicznej województwa mazowieckiego jest:

„OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I POPRAWA STANDARDÓW ŚRODOWISKA”

Cele główne *Programu*:

- Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska (dotyczy wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, odpadów, powietrza atmosferycznego, hałasu i promieniowania elektromagnetycznego).
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.
- Rozwój proekologicznych form działalności w gospodarce (w szczególności w rolnictwie, transporcie i eksploatacji kopalni).
- Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych, ochronę ekosystemów cennych pod względem przyrodniczym, ochronę i rozwój ekosystemów leśnych.

- Poprawę bezpieczeństwa ekologicznego (w zakresie ochrony przed powodzią, suszą, osuwiskami i pożarami, a także zmniejszenia ryzyka związanego z transportem substancji niebezpiecznych oraz występowaniem awarii przemysłowych).
- Wzrost poziomu wiedzy ekologicznej.

3.2. Analiza SWOT dla środowiska w powiecie

W ramach opracowania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu szydłowieckiego sporządzono analizę SWOT sfery ekologicznej:

Mocne strony:

1. Czyste środowisko
2. Atrakcyjne tereny leśne w południowej części powiatu
3. Duża liczba zbiorników wodnych pełniących funkcje retencyjne
4. Surowce naturalne
5. Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w gminach
6. Przeprowadzane w gminach inwestycje w zakresie ochrony przyrody i zasobów wodnych

Słabe strony:

1. Brak pełnej sieci wodociągowej
2. Brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków
3. Przestarzałe źródła ogrzewania w większości gospodarstw domowych
4. Zły stan techniczny dróg
5. Duża ilość nieużytków
6. Brak środków na inwestycje z zakresu ochrony środowiska
7. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców
8. Brak systemowych rozwiązań zbiórki odpadów

Szanse:

1. Wykorzystanie walorów powiatu w celu rozwoju turystyki i pozyskania inwestorów z zewnątrz
2. Rozbudowa sieci infrastruktury technicznej
3. Rozwój małych firm oraz rolnictwa ekologicznego i agroturystyki
4. Zewnętrzne środki finansowe dla samorządów na ekologię

Zagrożenia:

1. Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa
2. Brak środków na inwestycje proekologiczne i trudności w ich pozyskaniu

3.3. Założenia Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego

Misja powiatu:

„Powiat Szydłowiecki przyjazny ludziom i środowisku, stwarzający warunki do harmonijnego rozwoju, rosnącej jakości życia i zamożności, sprzyjający realizacji dążeń i aspiracji mieszkańców.”

Szczegółowe założenia polityki powiatu dotyczą:

- zapewnienia mieszkańcom powiatu wysokiego poziomu bezpieczeństwa, jakości życia i edukacji, pozwalającego realizować ich aspiracje,
- tworzenia dogodnych warunków dla rozwoju największych szans: turystyki oraz małej i średniej przedsiębiorczości,
- rozwój ekologicznego i specjalistycznego rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, spełniającego wymogi Unii Europejskiej,
- rozwój z zachowaniem walorów przyrodniczych i kulturowych.

Cele polityki powiatu zostały ujęte w problemy:

Polityka społeczna:

Cel 1. Edukacja

Cel 2. Rozwój usług publicznych szczebla powiatowego

Cel 3. Kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu i integracja społeczności dla współdziałania na rzecz rozwoju

Polityka gospodarcza:

Cel 4. Stymulowanie rozwoju gospodarczego powiatu poprzez wspomaganie przedsiębiorczości i instytucji otoczenia biznesu

Cel 5. Aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Cel 6. Wspomaganie rozwoju funkcji rekreacji i wypoczynku

Polityka ekologiczna:

Cel 7. Ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie ładu przestrzennego

Polityka infrastrukturalna:

Cel 8. Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacji

3.4. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla powiatu szydłowieckiego

Przedstawiona w pierwszej części niniejszego programu analiza stanu środowiska w powiecie szydłowieckim oraz wnioski z konsultacji przeprowadzonych w Starostwie Powiatowym wykazały aktualność celów strategicznych i celów operacyjnych przyjętych w pierwszej edycji Programu Ochrony Środowiska. Zmiany w obszarze programów wynikają ze zmian wprowadzonych do programów wyższych szczebli samorządu oraz uwzględniają zadania zrealizowane w ciągu ostatnich 4 lat.

Cele strategiczne:

- I. Poprawa stanu środowiska**
- II. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu**
- III. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska**
- IV. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców**

Realizacja celów strategicznych polityki ekologicznej powiatu wymaga zdefiniowania celów operacyjnych oraz opracowania programów działania w poszczególnych obszarach. Programom zostaną przyporządkowane szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2009-2012) oraz zadania długofalowe (na lata 2013-2016).

Tabela 41. Cele strategiczne, operacyjne i programy:

CELE STRATEGICZNE (Główne)	CELE OPERACYJNE (Szczegółowe)	PROGRAMY (Działania)
I Poprawa stanu środowiska	Poprawa stanu wód	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków • Modernizacja systemów melioracyjnych
	Poprawa stanu powietrza	<ul style="list-style-type: none"> • Gazyfikacja gmin • Modernizacja systemów grzewczych i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej • Popularyzacja ekologicznych źródeł energii
	Zmniejszenie hałasu	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie uciążliwości hałasu
	Racjonalizacja gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • Rozszerzenia systemu segregacji odpadów „u źródła” • Zamykania i rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów • Usuwania azbestu • Edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży
II Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu	Zalesienia	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie lesistości powiatu i ochrona zasobów leśnych
	Budowa zbiorników retencyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych
	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona terenów cennych przyrodniczo • Likwidacja „dzikich wysypisk”

<p style="text-align: center;">III Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska</p>	Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemów wodociągowych w gminach • Budowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Gazyfikacja gmin • Modernizacja systemów elektroenergetycznych • Poprawa stanu dróg
	Rozwój ekologicznego rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja ekologicznego rolnictwa • Rozwój agroturystyki
	Wspieranie ekologicznych technologii	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja i wspieranie rozwoju technologii przyjaznych środowisku
	Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrola działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych • Rekultywacja wyeksploatowanych wyrobisk
<p style="text-align: center;">IV Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu</p>	Edukacja ekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży • Popularyzacja inwestycji proekologicznych
	Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

Realizacja programów założonych w obrębie poszczególnych celów operacyjnych przyczyni się do:

- ogólnej poprawy stanu środowiska naturalnego w powiecie,
- poprawy jakości wód,
- poprawy stanu powietrza,
- ochrony gleb,
- zmniejszenia hałasu,
- ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- usprawnienia gospodarki odpadami.

Dla realizacji zamierzeń inwestycyjnych i organizacyjnych konieczne jest pozyskanie przez władze powiatu i poszczególnych gmin wsparcia zewnętrznego.

I C.S. Poprawa stanu środowiska

Cel strategiczny, jakim jest poprawa stanu środowiska wymaga podjęcia działań ograniczających powstawanie zanieczyszczeń oraz minimalizację oddziaływania na środowisko funkcjonujących instalacji i urządzeń.

Osiągnięcie celu strategicznego warunkowane jest realizacją celów operacyjnych, które można zdefiniować następująco:

- poprawa jakości wód

- poprawa stanu powietrza
- zmniejszenie hałasu
- racjonalizacja gospodarki odpadami

Realizacja celu strategicznego wymaga współpracy samorządów wszystkich szczebli oraz pozyskania wsparcia zewnętrznego na realizację inwestycji.

C.O. Poprawa stanu wód

Dla poprawy stanu wód powierzchniowych na terenie powiatu konieczna jest intensyfikacja działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

- budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków
- popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków
- racjonalizacji gospodarki wodnej

Programy realizowane przez samorzady gminne pozwolą osiągnąć efekt w skali powiatu oraz regionu.

- Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Stan czystości wód uzależniony jest w znacznym stopniu od istniejącego w powiecie systemu i stanu gospodarki wodno-ściekowej. Wyrównanie dysproporcji długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest najważniejszym zadaniem do realizacji w tej dziedzinie. Regionalny (powiatowy) program kanalizacji będzie stanowił sumę programów gminnych. Budowa lokalnego systemu powinna być poprzedzona opracowaniem gminnych koncepcji kanalizacji – zwłaszcza w gminach gdzie sieci nie ma wcale lub jest bardzo krótka (przyobiektowa) – oparta na zasadzie, że zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie będą budowane na obszarach spełniających kryteria techniczne i ekonomiczne (gęstość zaludnienia, ukształtowanie terenu itp.), a na terenach o rozproszonej zabudowie konieczna jest popularyzacja lokalnych oraz przydomowych oczyszczalni.

- Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków

Budowa zbiorczych systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków uzasadniona jest na obszarach o gęstej zabudowie. W każdej gminie istnieją tereny o zabudowie rozproszonej, dla których lepszym rozwiązaniem są przydomowe oczyszczalnie. Konieczna jest popularyzacja tego typu rozwiązań oraz wsparcie indywidualnych inwestycji przez samorząd.

- Program modernizacji systemów melioracyjnych

Na prawidłową gospodarkę wodną w powiecie wpływa w znacznym stopniu funkcjonowanie systemów melioracyjnych. Funkcjonujące urządzenia melioracyjne w wielu przypadkach nie spełniają swoich funkcji – głównie z powodu niewłaściwej konserwacji. Program zakłada sukcesywne inwestycje w tym obszarze.

C.O. Poprawa stanu powietrza

Realizacja celu, jakim jest poprawa stanu powietrza powinna polegać na eliminacji (zmniejszeniu) emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Podejmowane działania powinny umożliwiać odchodzenie od przestarzałych, nieefektywnych i zanieczyszczających środowisko sposobów ogrzewania. Udostępnienie alternatywnych źródeł ciepła umożliwi realizacja następujących programów:

- gazyfikacji gmin
- modernizacji systemów grzewczych i termomodernizacji w budynkach użyteczności publicznej

- popularyzacji ekologicznych źródeł energii.

- Program gazyfikacji gmin

Ustawa „Prawo energetyczne” nakłada na gminy obowiązek sporządzenie wieloletniego planu zaopatrzenia w nośniki energetyczne, m.in. paliwa gazowe. Budowa sieci gazociągowych uzależniona jest od zainteresowania społecznego (ekonomiczne uzasadnienie inwestycji), a zainteresowanie społeczne warunkowane jest relacjami cenowymi między różnymi rodzajami paliw. Inwestycje z zakresu budowy sieci gazowej prowadzą Zakłady Gazownicze. Zwiększenie opłacalności ogrzewania gazem sieciowym możliwe jest m.in. przez zmniejszenie strat ciepła w budynkach (termomodernizację).

- Program modernizacji systemów grzewczych i termomodernizacji budynków użyteczności publicznej

Program modernizacji systemów grzewczych oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej ma na celu nie tylko zmniejszenie zapotrzebowania na energię i ograniczenie zanieczyszczenia środowiska, ale powinien stanowić pewien wzór i źródło informacji dla mieszkańców. Ustawa o termomodernizacji budynków umożliwia korzystanie z preferencji kredytowych na ocieplanie budynków również właścicielom domów prywatnych. Popularyzacja termomodernizacji budynków może zwiększyć „atrakcyjność” gazu lub innych paliw ekologicznych i tym samym przyczynić się pośrednio do podniesienia czystości powietrza (ograniczenie „niskiej emisji” z kotłowni węglowych).

- Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

Samorządy powinny popularyzować nowoczesne, ekologiczne technologie, zwłaszcza w zakresie oczyszczania ścieków, ogrzewania, unieszkodliwiania odpadów, alternatywnych źródeł energii itp. Ponadto należy upowszechniać informacje na temat źródeł finansowania inwestycji ekologicznych, jak również wspierać technologie przyjazne środowisku stosując m.in. ulgi podatkowe.

C.O. Zmniejszenie hałasu

Uciążliwość hałasu na terenie powiatu dotyczy głównie transportu drogowego. Poprawę stanu środowiska akustycznego można osiągnąć m.in. przez poprawę stanu dróg (jakość nawierzchni) oraz odpowiednie zagospodarowanie pasów drogowych przy najważniejszych drogach.

- Program ograniczenie uciążliwości hałasu

Największa uciążliwość związana jest z hałasem przy szlakach komunikacyjnych samochodowych i kolejowych (w centrach gmin, w pobliżu zabudowy mieszkaniowej, przy trasach tranzytowych). Dlatego najważniejszymi działaniami do podjęcia w tym zakresie będą:

- modernizacja dróg: poprawa stanu nawierzchni,
- wprowadzanie nasadzeń drzew i krzewów bądź wprowadzanie ekranów akustycznych wzdłuż dróg o największym natężeniu.

Rolniczy charakter gminy sprawia, że uciążliwość hałasu z tego źródła jest stosunkowo niewielka i ma charakter lokalny. Podobnie sprawa się ma z hałasem przemysłowym – ogranicza się do miejsc jego występowania.

C.O. Racjonalizacja gospodarki odpadami

Opis celu operacyjnego i zadań w poszczególnych programach w części II opracowania – „Plan Gospodarki Odpadami”.

II C.S. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu

Podniesienie walorów przyrodniczych powiatu wymaga działań w sferze gospodarki leśnej i gospodarki wodnej oraz ochrony istniejących ekosystemów. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu wymaga:

- poprawy w zakresie utrzymania bioróżnorodności (oparta na racjonalnym planowaniu przestrzennym, z uwzględnieniem terenów chronionych obecnych i planowanych),
- bieżący monitoring wszelkich form przyrody chronionej na terenie powiatu (pomniki przyrody, rezerваты, obszary chronionego krajobrazu),
- przeciwdziałanie erozji gleb,
- wspieranie powstawania zbiorników małej retencji,
- wzmocnienie ochrony gatunkowej fauny i flory powiatu,
- podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

C.O. Zalesienia

Zalesienia stanowią ważny element zwiększający atrakcyjność przyrodniczą regionu, umożliwiają również efektywniejszą rekultywację terenów zdegradowanych i wyrobisk. Działania w tym zakresie powinny być prowadzone według określonego planu, aby zalesiane tereny mogły pełnić również funkcje ochronne, rekreacyjne itp.

- Program zwiększenia lesistości powiatu

Ochrona lasów realizowana jest zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Podstawę programu ochrony zasobów leśnych powinna stanowić zasada rozwijania trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, co oznaczać będzie racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów (gatunkowej i wiekowej) i ich wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego. Działania podejmowane w ramach realizacji programu powinny polegać na propagowaniu zalesiania gleb niższych klas oraz opracowanie programu zwiększenia lesistości z harmonogramami realizacyjnymi, pozwalającymi na optymalne wykorzystanie dostępnych środków. Zalesienia powinny obejmować również nasadzenia w rejonach o podwyższonym natężeniu hałasu, gdzie las mógłby stanowić barierę dźwiękochłonną.

C.O. Budowa zbiorników retencyjnych

Poprawa gospodarki wodnej na terenie powiatu wymaga skoordynowanych działań w zakresie sztucznej retencji i ochrony retencji naturalnej. Pozwoli to uzyskać poprawę stosunków wodnych w glebie, zmniejszy zagrożenie powodzią i podtopieniami oraz poprawi warunki bytowania ekosystemów związanych ze środowiskiem wodnym

- Program budowy zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych

Inwestycje w zakresie systemów retencyjnych muszą być poprzedzone gruntowną analizą możliwości technicznych, geologicznych, prawnych.

Realizacja programu wymaga współdziałania mieszkańców i samorządu gminy oraz podjęcia starań o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji.

C.O. Ochrona przyrody

Celem jest zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych poprzez:

- wszelkie działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku,
- przestrzeganie zasad i obowiązujących przepisów na obszarach krajobrazu chronionego,
- zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego,
- zwieszenie lesistości powiatu.

Działania chroniące przyrodę mają na celu zachowanie zasobów przyrodniczych w jak najlepszym stanie oraz umożliwienie korzystania z terenów o wysokich walorach przyrodniczych bez pogarszania ich stanu. Dla realizacji tego celu należy opracować i wdrożyć programy:

- ochrony i zagospodarowania terenów cennych przyrodniczo np. ścieżki ekologiczne i historyczne,
- wspierania finansowego inwestycji ekologicznych z powiatowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- likwidacji „dzikich” wysypisk.

- Program ochrony terenów cennych przyrodniczo

Ewidencja terenów o znaczących walorach przyrodniczych stanowi pierwszy etap opracowania programów ich ochrony oraz daje możliwość przygotowania spójnego, regionalnego programu wykorzystania tych zasobów dla rozwoju turystyki i agroturystyki.

- Program likwidacji „dzikich” wysypisk

Likwidacja dzikich wysypisk będzie skuteczna, jeżeli równolegle zostanie wprowadzony sprawny system segregacji i zbierania odpadów komunalnych z gospodarstw domowych. Program powinien objąć lokalizację nieformalnych składowisk i opracowanie harmonogramu ich likwidacji. Likwidacja „dzikich wysypisk” powinna być procesem ciągłym i trwać aż do całkowitego zaniku tego problemu.

III C.S. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska

Cel strategiczny, jakim jest rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska musi być realizowany wielotorowo – w związku z tym można zdefiniować następujące cele operacyjne:

- rozbudowa systemów infrastruktury technicznej
- rozwój ekologicznego rolnictwa
- wspieranie ekologicznych technologii
- racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi

Część programów, które zostały przypisane do tego celu strategicznego pokrywa się z programami I celu strategicznego.

C.O. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej

Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej jest warunkiem koniecznym dla rozwoju gospodarczego i poprawy stanu środowiska naturalnego regionu.

- Program budowy systemów wodociągowych w gminach

Rozwój sieci wodociągowych musi być powiązany z budową systemów oczyszczania ścieków. Budowa wodociągów lub ich modernizacja jest zadaniem samorządów gminnych. Efektem wdrożenia programu będzie:

- zapewnienie mieszkańcom zaopatrzenia w wodę o odpowiednim standardzie jakościowym,
- racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej (odpłatność za wodę wymusza oszczędne gospodarowanie).

- Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Zadania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków zostały zdefiniowane w ramach celu operacyjnego „Poprawa stanu wód”.

- Program gazyfikacji gmin

Zadania związane z gazyfikacją gmin zostały zdefiniowane w ramach celu operacyjnego „Poprawa stanu powietrza”.

- Program modernizacji systemów elektroenergetycznych

Ustawa „Prawo energetyczne” nakłada na gminy obowiązek opracowania wieloletniego programu zaopatrzenia gminy w energię elektryczną. W ramach planu określa się zadania, które zapewniają gminie bezpieczeństwo energetyczne oraz umożliwiają mieszkańcom gminy korzystanie z zasilania elektrycznego urządzeń gospodarstwa domowego. Z programu wynikają podstawowe potrzeby inwestycyjne, które będą realizowane samodzielnie przez Zakład Energetyczny oraz przez Zakład Energetyczny wspólnie z samorządami gminnymi.

- Program poprawy stanu dróg

Sprawnie funkcjonujące lokalne systemy komunikacyjne zmniejszają zagrożenie wypadkami drogowymi, minimalizują uciążliwość ruchu drogowego dla mieszkańców. Modernizacja nawierzchni i odpowiednie zagospodarowanie pasów drogowych przy drogach mają wpływ na poprawę klimatu akustycznego.

Opracowanie docelowego modelu sieci komunikacyjnej na terenie powiatu (składającego się z dróg administrowanych przez wszystkie szczeble samorządów) powinno uwzględniać:

- dogodne połączenia drogowe między gminami i ważniejszymi miejscowościami
- bezpieczeństwo transportu (stan dróg, oznakowanie)
- eliminację zagrożeń komunikacyjnych (w tym związanych z transportem materiałów niebezpiecznych),
- minimalizację uciążliwości związanej z sąsiedztwem drogi (hałas).

Sporządzenie harmonogramu zadań do wykonania, obejmującego poszczególne odcinki dróg oraz pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje, ułatwi przeprowadzenie działań umożliwiających osiągnięcie założonego celu.

C.O. Rozwój ekologicznego rolnictwa

Rozwój ekologicznego rolnictwa pozwala na zwiększenie oferty produkcyjnej lokalnych gospodarstw rolnych. Działania, jakie mogą w tym zakresie podjąć samorzady polega przede wszystkim na pomocy organizacyjnej, ponieważ bezpośrednim realizatorem zadań (i beneficjentem programów pomocowych) będą rolnicy.

- Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa

Popularyzacja ekologicznego rolnictwa wśród rolników oraz pomoc organizacyjna w działalności (tworzenie grup producenckich, promocja itp.) powinna być wpisana w strategię rozwoju wszystkich samorządów na terenie powiatu. Instytucjami współpracującymi będą m.in. Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich oraz Mazowiecka Izba Rolnicza.

- Program rozwoju agroturystyki

Rozwój agroturystyki zwiększa atrakcyjność regionu, powinien być więc wspierany organizacyjnie przez samorzady gminne i samorząd powiatowy. Bezpośrednim realizatorem programu będą gospodarstwa rolne, mające odpowiednie warunki dla podjęcia takiej działalności.

C.O. Wspieranie ekologicznych technologii

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej – dokument Ministerstwa Ochrony Środowiska – zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5 % w roku 2010 i do 14% w roku 2020. Udział ten dla Polski szacuje się na około 5 % (w gospodarce światowej – około 18 %). Realizacja tych założeń wymaga wsparcia energetyki ekologicznej przez samorzady lokalne.

Samorzady powinny popularyzować nowoczesne, ekologiczne technologie, zwłaszcza w zakresie oczyszczania ścieków, ogrzewania, unieszkodliwiania odpadów, alternatywnych źródeł energii itp. Ponadto należy upowszechniać informacje na temat źródeł finansowania inwestycji ekologicznych, jak również wspierać technologie przyjazne środowisku stosując m.in. ulgi podatkowe.

- Program popularyzacji i wspierania technologii przyjaznych środowisku

Samorzady gminne i samorząd powiatowy powinny wykorzystać swoje możliwości kontaktu z mieszkańcami (strony internetowe, tablice ogłoszeń, biuletyny informacyjne) do popularyzacji najnowszych rozwiązań technologicznych, zwłaszcza z dziedziny oczyszczania ścieków, utylizacji odpadów, alternatywnych źródeł energii itp.) Samorzady gminne mogą wspierać technologie przyjazne środowisku stosując ulgi podatkowe, ułatwienia w pozyskaniu terenów pod inwestycje.

C.O. Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi

Na terenie powiatu szydłowieckiego eksploatowane są głównie budowlane surowce naturalne. Eksploatacja musi odbywać się zgodnie z przepisami prawnymi w tym zakresie, tereny poeksploatacyjne muszą być rekultywowane. Dla spełnienia tych wymogów prawnych niezbędna jest realizacja programów:

- program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych
- program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk

- Program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych

Służby kontrolujące działalność gospodarczą w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych powinny być wyposażone w odpowiednie środki dla skutecznej kontroli zgodności działalności firm z warunkami i pozwoleniami na eksploatację złóż oraz możliwościami przeciwdziałania „dzikiej eksploatacji”.

- Program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk

Istniejące na terenie powiatu wyrobiska poeksploatacyjne powinny być rekultywowane. Konieczne jest opracowanie programu, który umożliwi wykorzystanie w tym celu kompostu otrzymanego z organicznych odpadów komunalnych oraz zalesianie tych terenów.

IV C.S. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

Powodzenie realizacji programów ochrony środowiska zależy w znacznym stopniu od poziomu wiedzy ekologicznej mieszkańców. Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców jest warunkiem niezbędnym dla poprawy obecnego stanu środowiska i zmniejszenia zagrożeń dla środowiska w przyszłości, ponieważ skuteczność realizacji programu ochrony środowiska zależna będzie od „klimatu społecznego” i nastawienia mieszkańców do proponowanych zadań związanych z ochroną środowiska.

Cele operacyjne to:

- edukacja ekologiczna
- wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych

C.O. Edukacja ekologiczna

Działania edukacyjne muszą być adresowane do całej społeczności – do dzieci i młodzieży w ramach zajęć szkolnych i pozalekcyjnych, do dorosłych w ramach działalności informacyjnej samorządów oraz instytucji (np. WODR). Opracowanie i realizacja programów:

- program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży
- program popularyzacji inwestycji ekologicznych

umożliwi uzyskanie „sprzyjającego klimatu społecznego” dla działań w zakresie zbiórki i segregacji odpadów, budowy systemów oczyszczania ścieków, racjonalnej gospodarki wodą i energią.

- Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży

Opracowanie programów edukacyjnych to zadanie dla placówek oświatowych we współpracy z jednostkami samorządowymi. Dobre programy mają szansę na uzyskanie wsparcia finansowego ze strony fundacji i funduszy ochrony środowiska oraz ze środków pomocowych.

- Program popularyzacji inwestycji proekologicznych

Popularyzacja inwestycji proekologicznych powinna polegać na wytwarzaniu „zapotrzebowania społecznego” na budowę sieci infrastrukturalnych – przede wszystkim przez działalność informacyjną oraz obniżanie kosztów współdziałania mieszkańców w realizowanych inwestycjach (m.in. przez pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego, wybór optymalnych technologii itp.).

C.O. Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych

Współdziałanie samorządów z organizacjami pozarządowymi, działającymi w obszarze ochrony środowiska umożliwi poprawę skuteczności działań edukacyjnych, zwiększy szansę uzyskania wsparcia zewnętrznego na realizację programów ekologicznych.

- Program wspierania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

Organizacje pozarządowe mają możliwość samodzielnego ubiegania się o środki pomocowe na realizację opracowanych przez siebie programów, mogą również współpracować z urzędami gminnymi i powiatowymi. Wsparcie organizacji pozarządowych np. przez

udostępnienie lokalu, udostępnienie łącza internetowego, pomoc organizacyjną może przynieść znaczącą poprawę skuteczności działań proekologicznych w regionie.

IV PLAN DZIAŁAŃ NA LATA 2009 - 2012

4.1. Założenia planu działań na lata 2009-2012

Działania priorytetowe Powiatowego Programu Ochrony Środowiska zostały zdefiniowane po przeprowadzeniu:

- analizy stanu obecnego środowiska naturalnego w powiecie
- analizy stanu infrastruktury technicznej wpływającej na środowisko
- konsultacji z samorządami gmin wchodzących w skład powiatu

Ankiety sporządzone przez samorządy umożliwiły uwzględnienie w POŚ zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, modernizacji sieci drogowej, gospodarki odpadami, termomodernizacji budynków. Możliwości inwestycyjne zależą od stanu budżetu jednostek samorządowych oraz od wsparcia zewnętrznego inwestycji poprawiających stan środowiska. Dlatego też istotne znaczenie będzie miało wykorzystanie możliwości uzyskania środków z Regionalnego Programu Operacyjnego. Równoległe do działań inwestycyjnych powinny być kontynuowane działania zwiększające świadomość ekologiczną mieszkańców.

4.2. Poprawa jakości środowiska

Działania poprawiające stan środowiska naturalnego na terenie powiatu będą prowadzone jako:

- działania inwestycyjne – realizowane w większości przez samorząd powiatu oraz przez samorządy gminne, dotyczące przede wszystkim budowy sieci infrastruktury technicznej,
- działania organizacyjne – realizowane przez samorząd powiatowy i samorządy gminne we współpracy z instytucjami działającymi w sektorze gospodarki komunalnej, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi.

4.2.1. Ochrona powietrza

Stan powietrza na terenie powiatu został oceniony jako dobry – wynika to m.in. z braku dużych zakładów przemysłowych. Działania z zakresu ochrony powietrza, jakie powinny być prowadzone w latach 2009-2012 dotyczą przede wszystkim przeciwdziałania niskiej emisji:

- zmniejszenie zapotrzebowania na energię – termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła,
- popularyzacja ekologicznych źródeł energii – modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja systemu komunikacyjnego powiatu w celu zmniejszenia emisji spalin.

4.2.2. Ochrona wód

Działania poprawiające stan wód powierzchniowych obejmują:

- racjonalizację gospodarki wodnej na terenie powiatu – modernizację ujęć wody i rozbudowę sieci wodociągowych,
- kontynuację budowy sieci kanalizacyjnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- modernizację oczyszczalni komunalnej w Szydłowcu,
- przeprowadzenie analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie powiatu.

4.2.3. Gospodarka odpadami

Działania na lata 2009-2012 obejmują:

- wprowadzenie we wszystkich gminach selektywnej zbiórki odpadów,
- rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów,
- utworzenie na terenie powiatu punktu segregacji odpadów stałych,
- utworzenie na terenie powiatu punktu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych,
- podjęcie działań w celu likwidacji dzikich wysypisk odpadów.
-

4.2.4. Zmniejszenie hałasu

Podstawowym źródłem hałasu na terenie powiatu jest transport drogowy. Działania podejmowane w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu dotyczą modernizacji dróg (poprawa stanu nawierzchni) oraz tworzenia pasów zieleni ochronnej wzdłuż szlaków komunikacyjnych (koordynacja działań wynikających z programu zalesień).

4.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować:

- realizacja programu zalesień ochrona zasobów leśnych (zwiększenie lesistości, utrzymanie wielofunkcyjności lasów i wzmożenie ich korzystnego oddziaływania na środowisko - zwiększenie funkcji ochronnej, wodochronnej i klimatotwórczej)
- realizację programu ochrony istniejących zbiorników wodnych,
- realizację programu wykorzystania terenów o znaczących walorach przyrodniczych dla rozwoju agroturystyki,
- ochronę terenów cennych przyrodniczo.

V ZARYS PLANU DZIAŁAŃ NA LATA 2013 - 2016

5.1. Założenia planu działań na lata 2013-2016

Plan działań na lata 2013-2016 zakłada kontynuację realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych, rozpoczętą we wcześniejszym okresie.

Dla poprawy stanu środowiska na terenie powiatu będą kontynuowane działania z zakresu: ochrony powietrza, ochrony wód, racjonalizacji gospodarki odpadami, zmniejszenia hałasu oraz ochrony zasobów przyrody. W chwili obecnej gminy oraz Starostwo Powiatowe nie mają sporządzonych wieloletnich planów inwestycyjnych po 2012 roku, dlatego też program zakłada kontynuacja zadań z wcześniejszego okresu.

Wszystkie zadania inwestycyjne zostały wpisane w zestawienia zadań w układzie celów strategicznych i programów.

Zestawienie zadań priorytetowych na lata 2009-2012 i zadań na lata 2013-2016 w układzie celów strategicznych i celów operacyjnych

I C.S. Poprawa stanu środowiska

C.O. Poprawa stanu wód

Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Budowa kanalizacji w mieście Szydłowiec: ul. Wschodnia do ul. Iłżeckiej, Przechodniej i ul. poprzecznej. ul. Różanej osiedle Podzamcze	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Szydłowiec w sołectwach: Wola Korzeniowa, Barak, Szydłówek Sadek – Komorniki, Książek Nowy, Książek Stary	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
3	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Szydłowcu	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
4	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Chlewiska w sołectwach: Chlewiska, Wola Zagrodna, Stanisławów, Koszorów i Pawłów oraz budowa gminnej oczyszczalni	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE

5	Budowa kanalizacji sanitarnej w Jastrzębiu i sąsiednich sołectwach	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
6	Budowa kanalizacji oraz gminnej oczyszczalni sanitarnej w gminie Orońsko – objęcie siecią sołectw: Orońsko, Guzów i Helenów	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE

Zadania na lata 2013– 2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej i budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków w gminach powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków

Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Szydłowiec	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska PROW RPO WM Środki UE
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska PROW RPO WM Środki UE
4	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska PROW RPO WM Środki UE

5	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska PROW RPO WM Środki UE
6	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska PROW RPO WM Środki UE

Zadania na lata 2013– 2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program modernizacji systemów melioracyjnych

Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Odbudowa rowów melioracyjnych na terenie powiatu	Spółki wodne Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE
2	Renowacja urządzeń melioracyjnych na terenie powiatu	Spółki wodne Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE
3	Modernizacja zbiornika Szydłowiec poprzez rozbudowę jazu i zapory ziemnej wraz z uregulowaniem brzegów rzeki Korzeniówki	Burmistrz Szydłowca	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja odbudowy rowów melioracyjnych na terenie powiatu	Spółki wodne Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE
2	Kontynuacja renowacji urzędzeń melioracyjnych na terenie powiatu	Spółki wodne Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE
3	Budowa jazu i zastawki na rzece Szabasówce w gminie Orońsko	WZiR Szydłowiec Wójt Gminy Orońsko	WZiR Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE
4	Modernizacja zastawki na rzece Oronce w gminie Orońsko	WZiR Szydłowiec Wójt Gminy Orońsko	WZiR Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska WFOŚiGW Środki UE

C.O. Poprawa stanu powietrza

Program gazyfikacji gmin

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Rozpoczęcie gazyfikacji gmin powiatu według potrzeb	Zakład gazowniczy Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet Zakładu mieszkańcy Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja gazyfikacji gmin powiatu według potrzeb	Zakład gazowniczy Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet Zakładu Mieszkańcy Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program modernizacji systemów grzewczych i termomodernizacji budynków użyteczności publicznej

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej będących w zarządzaniu Starostwa	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
2	Popularyzacja termomodernizacji budynków prywatnych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin
3	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Szydłowiec	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
4	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Gimnazjum w Chlewiskach, PSP w Cukrówce i Budkach) w gminie Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
5	Termomodernizacja budynków PSP w Gąsawach Rządowych i Woli Lipienieckiej	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
6	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Urząd Gminy, PSP w Zbijowie Małym, OSP w Mirowie Starym) w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
7	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (PSP w Ciepłej i Wałasnowie, Świetlica w Orońsku) w gminie Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja termomodernizacji budynków użyteczności publicznej będących w zarządzaniu Starostwa	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Termomodernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej w gminach powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowe Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin
2	Budowa ekologicznej kotłowni dla osiedla i obiektów użyteczności publicznej w Chlewiskach	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin
2	Wymiana istniejących kotłowni w budynkach użyteczności publicznej na ekologiczne	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
3	Budowa elektrowni wiatrowych w miejscowości Dorbut w gminie Orońsko	Inwestorzy Wójt Gminy Orońsko	Środki inwestorów Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

C.O. Zmniejszenie hałasu

Program ograniczenia uciążliwości hałasu

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Prowadzenie monitoringu hałasu w powiecie – sporządzanie mapa akustycznych gmin	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin
2	Wprowadzania nasadzeń drzew przy uciążliwych ciągach komunikacyjnych jako barier dźwiękochłonnych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja nasadzeń drzew przy uciążliwych ciągach komunikacyjnych jako barier dźwiękochłonne	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin

C.O. Racjonalizacja gospodarki odpadami

Zadania w części II – „Planie Gospodarki Odpadami”

II C.S. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu

C.O. Zalesienia

Program zwiększania lesistości powiatu i ochrona zasobów leśnych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Prowadzenie zalesień ok. 15 ha rocznie	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Dotacja wojewódzka Środki właścicieli gruntów leśnych
2	Wprowadzenie programu ochrony zasobów leśnych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja zalesień ok. 15 ha rocznie	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Dotacja wojewódzka Środki właścicieli gruntów leśnych
2	Kontynuacja programu ochrony zasobów leśnych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin

C.O. Budowa zbiorników retencyjnych

Program budowy zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ochrona naturalnych zbiorników wodnych w gminach powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin
2	Budowa małych zbiorników retencyjnych na terenie gminy Szydłowiec	Inwestorzy Burmistrz Szydłowca	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE

3	Budowa zbiornika w Hucie w gminie Chlewiska	Inwestorzy Wójt Gminy Chlewiska	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
4	Budowa małych zbiorników retencyjnych na terenie gminy Chlewiska	Inwestorzy Wójt Gminy Chlewiska	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
5	Remont zbiornika w Chlewiskach i w Ostałowie	Wójt gminy Chlewiska	Budżet gminy Środki UE
6	Modernizacja zbiornika wodnego w Jastrzębiu	Wójt Gminy Jastrzęb	Budżet gminy Urząd Marszałkowski Środki UE

Zadania na lata 2013–2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ochrona naturalnych zbiorników wodnych w gminach powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin
2	Budowa małych zbiorników retencyjnych (w Sadku i Korzycach) na terenie gminy Szydłowiec	Inwestorzy Burmistrz Szydłowca	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
3	Odbudowa zbiorników wodnych na terenie gminy Szydłowiec	Inwestorzy Burmistrz Szydłowca	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
4	Budowa zbiornika w Pawłowie	Inwestorzy Wójt Gminy Chlewiska	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
5	Budowa małych zbiorników retencyjnych i stawów rybnych na terenie gminy	Inwestorzy Wójt Gminy Chlewiska	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
6	Budowa małych zbiorników retencyjnych na terenie gminy	Wójt Gminy Jastrzęb	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
7	Modernizacja stawu rybnego na rzece Szabasówce	Inwestorzy Wójt Gminy Orońsko	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
8	Rewitalizacja zbiorników wodnych w gminie Mirów	Inwestorzy Wójt Gminy Mirów	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE

9	Budowa zbiorników retencyjnych	Inwestorzy Wójt Gminy Orońsko	Środki inwestorów Budżet gminy Środki UE
---	--------------------------------	-------------------------------------	--

C.O. Ochrona przyrody

Program ochrony terenów cennych przyrodniczo

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
	Wprowadzenie ochrony terenów cennych przyrodniczo – parków, rezerwatów, pomników przyrody, itp.	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
	Uwzględnienie w planach zagospodarowania terenów obszarów o wysokich walorach przyrodniczych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
	Zagospodarowanie użytku ekologicznego „Góra Piekło” w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2013– 2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wprowadzenie ochrony terenów cennych przyrodniczo – parków, rezerwatów, pomników przyrody, itp.	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Uwzględnienie w planach zagospodarowania terenów obszarów o wysokich walorach przyrodniczych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin
3	Odnowa parku w Mirowie	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program likwidacji dzikich wysypisk

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska

Zadania na lata 2013–2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja likwidacji dzikich wysypisk na terenie powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska

III C.S. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska

C.O. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej

Program budowy systemów wodociągowych w gminach

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wodociągowanie miejscowości: Zastronie, Omięcín, Wilcza Wola, Krzcięcin, Świniów w gminie Szydłowiec	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
2	Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach: Antoniów, Krawara, modernizacja sieci w Pawłowie w gminie Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
3	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Śmiłowie w gminie Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
4	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach: Lipienice Górne, Wola Lipieniecka Duża, Wola Lipieniecka Mała o długości około 10 km (wymiana rur azbestowo-cementowych) w gminie Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
5	Połączenie sieci wodociągowej Orłów-Jastrząb (ok. 0,5 km) w gminie Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
6	Modernizacja ujęć wody w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE

7	Rozbudowa ujęcia wody Chronów Wielki w gminie Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE
8	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Orońsko - ul. Witosa, Guzów, Krogulcza i Sucha w gminie Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska RPO WM Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ukończenie wodociągowania gminy Szydłowiec	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Rozbudowa sieci wodociągowych w pozostałych miejscowościach w gminie Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Modernizacja sieci wodociągowej – kontynuacja w gminie Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
4	Połączenie sieci wodociągowej Gąsawy Rządowe (Kurkoć) – Gąsawy Rządowe ok. 2 km w gminie Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
5	Remont ujęcia wody w Zbijowie Dużym w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
6	Modernizacja hydroforni w miejscowościach: Orońsko i Dobrut w gminie Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Zadania zaprezentowane przy C.O. „Poprawa stanu wód”.

Program gazyfikacji gmin

Zadania zaprezentowane przy C.O. „Poprawa stanu powietrza”.

Program modernizacji systemów elektroenergetycznych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Modernizacja systemów elektroenergetycznych	Rejonowy Zakład Energetyczny	Budżet RZE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja modernizacji systemów elektroenergetycznych	Rejonowy Zakład Energetyczny	Budżet RZE

Program poprawy stanu dróg

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Przebudowa dróg powiatowych: - Szydłowiec – Majdów - Smagów – Pawłów – Cukrówka - Jabłonica – Chustki – Pogroszyn - Szydłowiec – Mirów Nowy - Orońsko – Mniszek - Szydłowiec – Zbijów w m. Sadek i Zbijów - Hucisko-Budki - Szydłowiec – Antoniów – gr. Województwa - Ostałów – Sulistrowieca (odcinek Sulistrowieca – Zawodnia) - Wolanów – Chronów – Kolonia Chronów - Mniszek – Omięcín – Szydłowiec - Szydłowiec – Majdów – Bliżyn - Barak – Sadek	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Budżet państwa RPO WM Środki UE
2	Modernizacja dróg gminnych i ulic miejskich wraz z otoczeniem drogowym w gminie Szydłowiec	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
3	Modernizacja dróg gminnych w gminie Chlewiska: - Zaława-Smagów - Leszczyńskie przez wieś - Broniów-Krawara - Broniów – Smagów - Chlewiska ul. Żwirowa - Chlewiska ul. Północna - Chlewiska ul. Leśna-Nowinki-Brzozowa - Chlewiska ul. Nowa - Chlewiska ul. Partyzantów	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
4	Budowa i modernizacja chodników oraz oświetlenia ulicznego na terenie gminy Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE

5	Modernizacja dróg gminnych w gminie Jastrząb: - Nowy Dwór-droga wojew. - Wola Lipieniecka Duża - Nowy Dwór (ul. Ogrodowa) - Jastrząb - ulice (ok. 2 km) - Jastrząb - Czerwienica (ok. 1.5 km) - Lipienice Dolne - Gąsawy Plebańskie	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
6	Budowa i modernizacja chodników oraz oświetlenia ulicznego na terenie gminy Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
7	Modernizacja dróg gminnych w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
8	Budowa dróg gminnych w gminie Orońsko: - Guzów Kolonia, - Tomaszów - Syberów - Orońsko ul. Rzeczna, Górna - Zaborowie - Wólka Guzowska - Ciepła - Krogulcza Mokra Przebudowa drogi: Chronów - Kolonia Dolna	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
9	Budowa obwodnicy miejscowości Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy GDDKiA Budżet państwa RPO WM Środki UE
10	Budowa i modernizacja chodników oraz oświetlenia ulicznego na terenie gminy Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE

Zadania na lata 2013– 2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja przebudowy dróg powiatowych wraz z otoczeniem drogowym	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Modernizacja dróg gminnych i ulic miejskich wraz z otoczeniem drogowym w gminie Szydłowiec	Burmistrz Szydłowca	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE

3	Modernizacja dróg gminnych gminie Chlewiska: - Sulistrowice-Kresy - Skłoby-„uliczki” - Stefanków-Lesówki - Borki-pętla - Pawłów-Romamów - Pawłów do mieszkań za rzeką - Zawonia-Pogroszyn - Stanisławów-Zielonka (połączenie do Wymysłowa i Szydłowca)	Wójt Gminy Chlewiska	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
4	Modernizacja dróg gminnych: Lipienice Dolne (2,5 km) i Gąsawy Plebańskie (3 km) w gminie Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	Budżet gminy Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
5	Kontynuacja przebudowy dróg gminnych wraz z otoczeniem drogowym w gminie Mirów	Wójt Gminy Mirów	Budżety gmin Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE
6	Kontynuacja przebudowy dróg gminnych wraz z otoczeniem drogowym w gminie Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	Budżety gmin Budżet państwa NPPDL RPO WM Środki UE

C.O. Rozwój ekologicznego rolnictwa

Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wspieranie ekologicznej działalności rolniczej – upraw roślin energetycznych stosowanie ekologicznych środków ochrony, wprowadzania przyjaznych środowisku praktyk w działalności rolniczej	Izba rolnicza Ośrodek Doradztwa Rolniczego ARiMR Starostwo Powiatowe Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki własne IR, ODR ARiMR Środki UE
2	Wprowadzenie programów rolno-środowiskowych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	ARiMR	ARiMR
3	Wykorzystanie gruntów słabszych klas do uprawy roślin energetycznych	Rolnicy	Środki rolników ARMiR RPO WŚ Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja zadań z zakresu wspierania rozwoju gospodarstw ekologicznych	Izba rolnicza Ośrodek Doradztwa Rolniczego ARiMR Rolnicy Starostwo Powiatowe Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki własne IR, ODR ARiMR Środki rolników Budżet powiatu Budżety Gmin Środki UE

Program rozwoju agroturystyki

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety Gmin Środki UE
2	Rozwój zabudowy letniskowej w rejonach wiejskich (ograniczenie ilościowe zabudowy, wprowadzanie zabudowy zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego)	Inwestorzy Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki inwestorów
3	Rozbudowa ścieżek turystycznych pieszych i rowerowych	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki inwestorów Budżet powiatu Budżety Gmin Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja zadań dotyczących wspierania rozwoju turystyki, agroturystyki i ekoturystyki	Inwestorzy Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki inwestorów Budżet powiatu Budżety Gmin Środki UE

C.O. Wspieranie ekologicznych technologii

Program popularyzacji i wspierania technologii przyjaznych środowisku

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie programu popularyzacji technologii przyjaznych środowisku	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety Gmin Środki UE
2	Wdrożenie systemu zachęt i ulg dla inwestorów stosujących technologie ekologiczne	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki inwestorów

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja zadań zwianych z wdrażaniem drożenie programu popularyzacji technologii przyjaznych środowisku	Inwestorzy Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Środki inwestorów Budżet powiatu Budżety Gmin Środki UE

C.O. Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi

Program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Współpraca pomiędzy powiatem i gminami w zakresie nielegalnego wydobycia kopalin	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Ochrona wyrobisk przed zanieczyszczeniami i niewłaściwą rekultywacją	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja współpracy pomiędzy powiatem i gminami w zakresie nielegalnego wydobycia kopalin	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Kontynuacja ochrony wyrobisk przed zanieczyszczeniami i niewłaściwą rekultywacją	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Rekultywacja wyrobisk po wydobyciu surowców naturalnych na terenie powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2013– 2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja rekultywacji wyrobisk po wydobyciu surowców naturalnych na terenie powiatu	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

IV C.S. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

C.O. Edukacja ekologiczna

Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży

Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie ekologicznych programów edukacyjnych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Wdrożenie ekologicznych programów edukacyjnych dla młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2013– 2016

<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja ekologicznych programów edukacyjnych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach	Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Kontynuacja ekologicznych programów edukacyjnych dla młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych	Zarząd Powiatu	Budżet powiatu Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej w gminie Orońsko	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Orońsko	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program popularyzacji inwestycji proekologicznych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie programu popularyzacji inwestycji poprawiających stan środowiska, realizowanych z udziałem mieszkańców	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Kształtowanie właściwych postaw ekologicznych związanych z: wypalaniem traw, segregacją odpadów, nielegalnym odprowadzaniem ścieków czy wyrzucaniem odpadów	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja programu popularyzacji inwestycji poprawiających stan środowiska, realizowanych z udziałem mieszkańców	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

C.O. Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych

Program wspierania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Aktywizacja wszystkich organizacji pozarządowych na rzecz współpracy przy realizacji programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Wdrożenie systemu ulg podatkowych dla osób i firm, realizujących indywidualne inwestycje z zakresu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja wspierania działań w stosunku do realizacji organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych	Zarząd Powiatu Burmistrz Szydłowca Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżety gmin Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

VI. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA

6.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska

Zarządzanie ochroną środowiska powinno opierać się na następujących zasadach, wynikających z polityki ekologicznej Polski i Unii Europejskiej:

- zasada przezorności
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego
- zasada regionalizacji
- zasada uspołecznienia
- zasada „zanieczyszczający płaci”
- zasada prewencji
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)
- zasada subsydiarności
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej

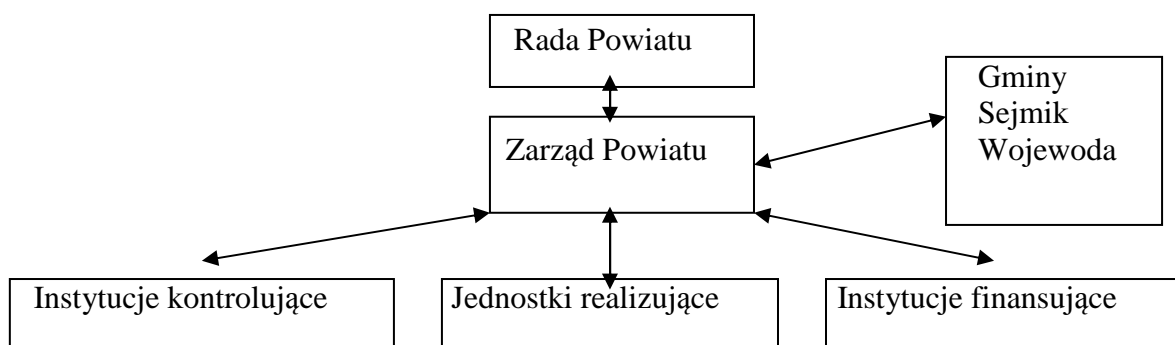
Zarządzanie ochroną środowiska na szczeblu powiatu dotyczy zadań własnych powiatu oraz koordynacji zadań realizowanych przez gminy, jednostki organizacyjne, podmioty gospodarcze - uznanych za ważne dla stanu środowiska naturalnego w powiecie.

W realizacji programu uczestniczą:

- podmioty prowadzące działania organizacyjne i zarządzające programem
- podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych zadań
- jednostki kontrolujące realizację programu oraz efekty
- mieszkańcy powiatu, jako końcowy beneficjent programu

Organem odpowiedzialnym za realizację programu jest Zarząd Powiatu, zobowiązany do składania cyklicznych raportów Radzie Powiatu. Realizacja programu wymaga współdziałania z organami administracji rządowej i samorządowej (szczebla wojewódzkiego, gmin wchodzących w skład powiatu oraz sąsiednich powiatów), administracji specjalnej, w kompetencjach której znajdują się sprawy kontroli stanu środowiska.

Ogólny schemat zarządzania ochroną środowiska w powiecie przedstawia schemat:

6.2. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem opiera się na wykorzystaniu:

- instrumentów prawnych – ustaw i rozporządzeń, dających odpowiednie kompetencje organom administracji rządowej i samorządowej oraz organom administracji specjalnej
- instrumentów finansowych – opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych, funduszy celowych
- instrumentów społecznych – współdziałania i partnerstwa, edukacji ekologicznej, komunikacji społecznej
- instrumentów strukturalnych – strategii i programów wdrożeniowych

VII . WDRAŻANIE PROGRAMU

7.1. Środki finansowe na realizację programu

Na wdrażanie programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami mogą być przeznaczone:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin i powiatów,
- obligacje,
- dotacje z funduszy krajowych i zagranicznych.

Podstawowymi źródłami środków zewnętrznych, z których mogą korzystać samorzady dla realizacji programów ochrony środowiska to:

- Budżet Państwa,
- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, Wojewódzki, Powiatowy, Gminny),
- Fundusze UE,
- Fundacje i fundusze wspierające ochronę środowiska (Fundacja Poszanowania Energii, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska i inne).

Własne środki samorządu terytorialnego

Własne środki są niezbędne do uzyskania niektórych dotacji. Fundusze samorządu terytorialnego pochodzą ze środków, takich jak: podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusze takie wspierają realizację inwestycji ekologicznych. Przeznaczone są także na: edukację ekologiczną, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej finansuje przedsięwzięcia, które są podejmowane w związku z koniecznością wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Fundusz stosuje trzy formy dofinansowania: finansowanie pożyczkowe, dotacyjne i kapitałowe.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowuje pożyczki z opcją częściowego umorzenia i dotacje na realizację zadań dotyczących:

- ochrony wód i gospodarki wodnej
- ochrony atmosfery
- ochrony powierzchni ziemi
- przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska
- edukacji ekologicznej
- ochrony przyrody
- monitoringu środowiska

Wysokość dofinansowania może sięgać nawet 50 %, dotacja może być wyższa w uzasadnionych przypadkach.

Fundusze Unii Europejskiej

Fundusze UE pochodzą z budżetu UE i są przeznaczone na pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw najbiedniejszych państw członkowskich. Zasadą współfinansowania jest to, iż część środków finansowych musi pochodzić z budżetu krajowego.

Źródłami finansowania krajów UE są trzy fundusze:

1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
2. Europejski Fundusz Społeczny
3. Fundusz Spójności

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jest to jeden z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska i kraju. Na ten Program środki unijne będą pochodziły z Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W zakresie ochrony środowiska finansowanie dotyczyło będzie dużych inwestycji komunalnych, inwestycji proekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody, bezpieczeństwa ekologicznego i edukacji ekologicznej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013

Program ten wykorzystuje środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Stanowi główny instrument realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego. Jednym z priorytetów określonych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego są inwestycje w ochronę środowiska. Dotyczy to działań inwestycyjnych w zakresie wodociągów i kanalizacji, ochrony powietrza oraz gospodarki odpadami.

Europejski Fundusz Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich

Są to środki na ochronę gruntów rolnych i leśnych na obszarach wiejskich, które mogą być pozyskiwane przez właścicieli gruntów i lasów. Wsparcie finansowe przeznaczone będzie na zadania dotyczące zagospodarowania gruntami i lasami zgodnych z potrzebą zachowania środowiska naturalnego i krajobrazu oraz ochrony i poprawy zasobów naturalnych.

Kredyty preferencyjne

Są udzielane przez Bank Ochrony Środowiska S.A. na inwestycje proekologiczne bez możliwości umorzenia. Kredytobiorca musi posiadać co najmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania.

Kredyty komercyjne

Nie należy traktować kredytów komercyjnych jako podstawowe źródło finansowania inwestycji. Ze względu na oprocentowanie, powinny stanowić jedynie uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Własne środki inwestorów prywatnych

Koszty niektórych inwestycji pokrywają z własnych środków podmioty gospodarcze i prywatni inwestorzy. Inwestycje finansowane przez podmioty gospodarcze mogą być dofinansowane z kredytów komercyjnych i funduszy ochrony środowiska.

7.2. Koszty realizacji przedsięwzięć

Kalkulacja szacunkowych kosztów realizacji programów została przeprowadzona w oparciu o plany inwestycyjne samorządów gminnych i samorządu powiatowego oraz koszty porównywalnych inwestycji i działań realizowanych przez te jednostki.

Tabela 42. Szacunkowe koszty realizacji zadań w układzie celów strategicznych, operacyjnych i programów:

Cele operacyjne Programy	Szacunkowe koszty realizacji 2009-2012*	Szacunkowe koszty realizacji 2013-2016*	Potencjalne źródła środków
I. Poprawa stanu środowiska			
Poprawa stanu wód			
Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków	15.000.000	20.000.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program popularyzacji oczyszczalni ścieków	150.000	250.000	Środki własne (JST)
Program modernizacji systemów melioracyjnych	1.000.000	1.200.000	Środki własne (JST) Środki pomocowe
Poprawa stanu powietrza			
Program gazyfikacji gmin	Zadanie wykonywane przez Zakład Gazowniczy	Zadanie wykonywane przez Zakład Gazowniczy	Środki własne Środki pomocowe
Program modernizacji systemów grzewczych i termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	1.500.000	1.500.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii	400.00	600.000	Środki własne (JST) Środki pomocowe
Zmniejszenie hałasu			
Program ograniczenia uciążliwości hałasu	50.000	80.000	Środki własne (JST) Środki pomocowe

II. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu			
Zalesienia			
Program zwiększenia lesistości powiatu i ochrona zasobów leśnych	80.000	100.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Budowa zbiorników retencyjnych			
Program budowy zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych	15.000.000	4.000.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Ochrona przyrody			
Program ochrona terenów cennych przyrodniczo	50.000	50.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program likwidacji „dzikich” wysypisk	60.000	30.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
III. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska			
Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej			
Program budowy systemów wodociągowych w gminach	14.000.000	6.000.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków	15.000.000	20.000.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program gazyfikacji gmin	Zadanie wykonywane przez Zakład Gazowniczy	Zadanie wykonywane przez Zakład Gazowniczy	Środki własne Środki pomocowe
Program modernizacji systemów	Zadanie wykonywane przez Zakład Energetyczny	Zadanie wykonywane przez Zakład Energetyczny	Środki własne Środki pomocowe
Program poprawy stanu dróg	70.000.000	100.000.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Rozwój ekologicznego rolnictwa			
Program ekologicznego rolnictwa	W ramach budżetów gmin, i powiatu i rolników 40.000	W ramach budżetów gmin, powiatu i rolników 80.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program rozwoju agroturystyki	W ramach budżetów gmin, powiatu i osób fizycznych 80.000	W ramach budżetów gmin, powiatu i osób fizycznych 100.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Wspieranie ekologicznych technologii			
Program popularyzacji i wspierania rozwoju technologii przyjaznych środowisku	W ramach budżetów gmin i powiatu 40.000	W ramach budżetów gmin i powiatu 60.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe

Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi			
Program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych	Podmioty gospodarcze 800.000	Podmioty gospodarcze 1.200.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk	Zadanie wykonywane przez Właścicieli 1.300.000	Zadanie wykonywane przez Właścicieli 2.500.000	Inwestorzy Środki pomocowe
IV Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu			
Edukacja ekologiczna			
Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	30.000	50.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Program popularyzacji inwestycji proekologicznych	W ramach budżetów gmin i powiatu	W ramach budżetów gmin i powiatu	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych			
Program wspierania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych	W ramach budżetów gmin i powiatu 80.000	W ramach budżetów gmin i powiatu 100.000	Środki własne (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe

VIII. MONITORING

Osiągnięcie celów, wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu przebiegu realizacji programu. Stały monitoring umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Tabela 43. Harmonogram działań monitorujących program:

<i>Działanie</i>	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	216
Monitoring stanu środowiska	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu		x		x		x		x
Aktualizacja programu				x				x

Dla oceny realizacji programu konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań (jakość wód powierzchniowych i podziemnych, wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, długość sieci infrastruktury, wskaźniki lesistości, ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca, stopień odzysku surowców wtórnych itp.)

- wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego,
- wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, udział w realizacji sieci infrastruktury technicznej, skuteczność selektywnej zbiórki odpadów itp.

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska:

- jakość wód powierzchniowych (klasy czystości)
- jakość wód podziemnych
- stężenie zanieczyszczeń gazowych i pyłowych
- zawartość metali ciężkich w glebach
- wskaźnik lesistości
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną
- udział komunalnych ścieków nieoczyszczonych
- długość sieci kanalizacyjnej
- stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej
- ilość odpadów komunalnych wytworzonych przez 1 mieszkańca
- udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska

oraz wskaźniki społeczne:

- udział społeczeństwa w realizacji działań z zakresu ochrony środowiska
- uspołecznienie procesów decyzyjnych
- lokalne inicjatywy proekologiczne
- ilość działań prawnych związanych z zanieczyszczeniem środowiska

Informacje niezbędne do analizy stanu środowiska i monitoringu realizacji programu powinny być na bieżąco gromadzone i przetwarzane przez Wydział Rolnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

Tabela 44. Wskaźniki opisujące stopień realizacji założonych zadań:

<i>Wskaźnik</i>	<i>Jednostka</i>	<i>Wartość</i>
Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej	km	198,538
Długość dróg gminnych	km	281,86
Długość sieci ciepłowniczej	km	19,5
Liczba lokalnych kotłowni	szt.	36
Długość sieci wodociągowej	km	404,7
Długość sieci kanalizacyjnej	km	32,4
Ilość oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	2
Liczba oczyszczalni przydomowych	szt.	63
Długość sieci gazociągowej	km	26,031
Liczba instalacji wykorzystujących energię odnawialną	szt.	1
Powierzchnia rezerwatów	ha	210,9
Powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu	ha	17594
Powierzchnia użytków ekologicznych	ha	19,8
Ilość pomników przyrody	szt.	31

IX. WYTYCZNE DLA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Opracowanie gminnego programu ochrony środowiska powinno być poprzedzone analizą aktualnego stanu środowiska w gminie. Podobnie jak inne dokumenty programowe (polityka ekologiczna państwa, wojewódzki i powiatowy program ochrony środowiska) muszą określać:

- cele polityki ekologicznej na terenie gminy,
- wybrane priorytety ekologiczne wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się dana gmina,
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Określone cele strategiczne, cele operacyjne i programy powinny dotyczyć następujących obszarów:

- gospodarowania odpadami,
- stosunków wodnych i jakości wód,
- jakości powietrza,
- ochrony gleb,
- ochrony przyrody

Integralną częścią gminnego programu ochrony środowiska powinien być gminny plan gospodarki odpadami, który powinien określać:

- aktualny stan gospodarki odpadami w gminie,
- prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
- działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- instrumenty finansowe służące realizacji zamierzonych celów,
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Plan gospodarki odpadami powinien przede wszystkim wskazywać na:

- rodzaj, ilość, źródło pochodzenia odpadów, które mają być poddane procesom odzysku lub unieszkodliwiania,
- rozmieszczenie istniejących instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, wraz z wykazem podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie,
- działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko oraz prawidłowego postępowania z nimi, w tym ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji zawartych w odpadach komunalnych kierowanych na składowiska,
- projektowany system gospodarowania odpadami.
- rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć,
- harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródła.

Gminne Programy Ochrony Środowiska dla gmin powiatu szydłowieckiego powinny ponadto zawierać odniesienia do celów strategicznych, zdefiniowanych w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska:

- I. Poprawa stanu środowiska
- II. Zwieszenie walorów przyrodniczych powiatu
- III. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska
- IV. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

CZEŚĆ II

Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami

I Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w powiecie

Na terenie powiatu zlokalizowane są cztery składowiska w miejscowościach: Szydłowiec (Gmina Szydłowiec), Guzów (Gmina Orońsko), Broniów (Gmina Chlewiska) oraz Jastrzęb-Czerwieńca (Gmina Jastrzęb). Obecnie funkcjonują tylko dwa z nich: składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Szydłowcu oraz składowisko w Guzowie. Systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych objętych jest 100% mieszkańców powiatu. Zbiórka i transport odpadów komunalnych realizowana jest w sposób zorganizowany przez wyspecjalizowane firmy.

Pierwszym opracowaniem dotyczącym gospodarki odpadami na terenie powiatu szydłowieckiego był Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Szydłowieckiego, zatwierdzony przez Radę Powiatu uchwałą Nr XV/108/2004 w dniu 26 maja 2004 r.

Przez gospodarowanie odpadami, zgodnie z definicją zawartą w ustawie o odpadach, rozumie się: zbieranie, odbiór (transport), odzysk i unieszkodliwianie odpadów, w tym również nadzór nad takimi działaniami oraz nad miejscami unieszkodliwiania odpadów.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami analiza aktualnego stanu gospodarki odpadami na terenie powiatu szydłowieckiego obejmuje rodzaje, ilość i źródła powstawania wszystkich odpadów, a w szczególności odpadów komunalnych.

1.1. Zakres i metodyka prac rozpoznawczych

Wstępna analiza stanu obecnego gospodarki odpadami na terenie powiatu szydłowieckiego została przeprowadzona w oparciu o:

- ankiety sporządzone przez urzędy gminne
- informacje uzyskane z Wydziału Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego
- informacje zawarte w przeglądach ekologicznych składowisk

W ramach prac nad Powiatowym Programem Ochrony Środowiska i Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami organizowane były spotkania i konsultacje z udziałem przedstawicieli Starostwa.

1.2. Opis istniejącej infrastruktury oraz systemów zbierania odpadów

W powiecie szydłowieckim znajdują się 2 czynne składowiska odpadów komunalnych w Szydłowcu (gmina Szydłowiec) i Guzowie (gmina Orońsko). Składowiska w Jastrzębiu (gmina Jastrzęb) i Broniowie (gmina Chlewiska) zostały zamknięte.

Charakterystyka istniejących składowisk odpadów:

Broniów (gmina Chlewiska) - składowisko zlokalizowane jest w odległości ok. 1 km od wsi Broniów oraz 1,7 km na północ od drogi Szydłowiec – Przysucha. Łączna powierzchnia ogrodzonego składowiska wynosi 0,3 ha, brak jest drenażu odcieków, zbiornika odcieków. Czasza składowiska wypełniona jest w 90% odpadami. Składowisko zostało zrehabilitowane we wrześniu 2008r. Obecnie zgodnie z zaleceniami prowadzony jest monitoring składowiska.

Szydłowiec (gmina Szydłowiec) – składowisko odpadów w Szydłowcu wybudowane zostało w 1991 roku. Położone jest w odległości 2 km od centrum Szydłowca. Bezpośrednie otoczenie składowiska stanowią: od strony północnej, wschodniej i południowej pola uprawne, a od strony zachodniej tereny leśne. Ogólna powierzchnia składowiska wynosi 3,33 ha, w tym powierzchnia czaszy wynosi 1,58 ha. Odpady gromadzone są do wysokości 1,5 – 2,0 m, składowisko wypełnione jest w 80%. Składowisko jest ogrodzone i dozorowane o podłożu częściowo uszczelnionym. Ocieki ze składowiska odprowadzane są do betonowego zbiornika i wywożone do miejskiej oczyszczalni ścieków. Na składowisku prowadzona jest częściowa segregacja i odzysk deponowanych tam odpadów. Składowisko posiada pozwolenie zintegrowane nr PŚ.V./KS/7600-34/08 z dnia 15.07.2008r. wydane przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, które jest ważne do 31.12.2009r.

Składowisko w Szydłowcu nie ma znaczącego wpływu na środowisko przyrodnicze. W wyniku przeglądu ekologicznego składowiska (pobranie próbki wody i dokonanie jej analizy), stwierdzono zanieczyszczenie wód czwartorzędowych w podłożu, co spowodowane jest infiltracją odcieków ze składowiska lub zbiornika na ścieki. Obowiązujące przepisy prawa, a także stwierdzone zanieczyszczenie wód czwartorzędowych i uwarunkowania środowiskowe wskazują na konieczność zamknięcia składowiska oraz monitorowania środowiska w jego otoczeniu.

Guzów (gmina Orońsko) - na składowisku deponowane są odpady z terenu gminy Chlewiska, Chotcza, Mirów, Orońsko i Wolanów.

Stan formalno-prawny

- właściciel – Gmina Orońsko
- zarządzający – Gmina Orońsko
- lokalizacja – Guzów
- stan formalno - prawny uregulowany

Parametry składowiska

- rok oddania do eksploatacji 1993,
- przewidywany termin zamknięcia 2015 r.,
- powierzchnia całkowita 2,04 ha, 1 - kwatery 1,30 ha
- projektowana pojemność 51350 m³, ilość odpadów 42 000 Mg
- średnia ilość deponowanych odpadów ok. 1 596,60 Mg/ rok

Elementy zabezpieczenia środowiska

- uszczelnienie dna – 0,5 m warstwa gliny
- drenaż odcieków z bezodpływową studzienką zbiorczą
- obwałowanie kwatery
- zieleń ochronna
- monitoring środowiska – piezometry

Zagospodarowanie terenu

- brodzik dezynfekcyjny
- piezometry
- ogrodzenie z siatki
- budynek (nie użytkowany)
- brama wjazdowa z furtką
- przyłącze wodociągowe
- brak przyłącza elektrycznego
- waga samochodowa w budowie
- brak rowów opaskowych

Eksploatacja składowiska

- plantowanie i zagęszczanie odpadów spycharką, umożliwiającą zagęszczenie odpadów 2,5 - 3 - krotnie
- pozytywna ocena z przeglądu ekologicznego

Jastrząb (gmina Jastrząb) – składowisko odpadów komunalnych w Jastrzębiu Czerwienicy położone na północny zachód, około 1,2 km od Jastrzębia i około 1,5 km od miejscowości Chustki leżącej przy trasie Kielce-Warszawa. Składowisko powstało w wyrobisku po eksploatacji żwiru, było eksploatowane od 1988 roku. Powierzchnia, na której składowane były odpady wynosi około 0,6 ha. Składowisko zostało zamknięte decyzją Starosty Szydłowieckiego znak RO-7644-6-3/05 z dnia 11.07.2005r. Zgodnie z decyzją Starosty Szydłowieckiego z dnia 27.11.2008r. poddanie procesowi rekultywacji, a także zainstalowanie urządzeń monitorujących składowisko w Jastrzębiu ma się odbyć do końca 2010r.

Tabela 45. Sposób świadczenia usług w zakresie gospodarki odpadami w gminach powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Podmiot świadczący usługi komunalne	Zbiórka odpadów komunalnych zmieszanych	Selektywna zbiórka odpadów	Miejsce składowania
Szydłowiec	Jednostka Budżetowa Gminy M.W.Ś ul. Zamkowa 20, Szydłowiec P.W.N.S. „Almax”, ul. Wrocławska 3, Radom „MAKRO” Marek Pogorzelski, Barak 21 Szydłowiec	pojemniki, worki	worki, gniazda z pojemnikami do selektywnej zbiórki	składowisko w Szydłowcu i Guzowie
Chlewiska	Przedsiębiorstwo Usług Remontowo-Budowlanych Wywóz Nieczystości Płynnych i Stałych, Maciej Gwarek, Wola Korzeniowa 20, 26-500 Szydłowiec, P.W.N.S. „ALMAX” Sp. z o.o. ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom.	worki	worki na szkło i plastik	składowisko w Szydłowcu i ZUOK w Radomiu
Jastrząb	Przedsiębiorstwo Usług Remontowo-Budowlanych Wywóz Nieczystości Płynnych i Stałych, Maciej Gwarek, Wola Korzeniowa 20, 26-500 Szydłowiec, P.W.N.S. „ALMAX” Sp. z o.o. ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom.	pojemniki 1100 l	kolorowe worki (poj. 120 dm ³)	składowisko w Szydłowcu i ZUOK w Radomiu
Mirów	Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe s.c. „EKO – SAM” Kaszewska Wola 30, 26-806 Stara Błotnica	czarne worki odbierane raz w miesiącu	4 kolorowe worki odbierane raz w miesiącu	składowisko w Guzowie (gm. Orońsko)

Orońsko	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Orońsku ul. Wesoła 8, 26 – 506 Orońsko	czarne worki o poj. 110 l, oraz kontenery o pojemności 1,1 m ³	nie prowadzono	składowisko w Guzowie (gm. Orońsko)
---------	---	---	----------------	-------------------------------------

*wg informacji uzyskanych z gmin

1.3. Charakterystyka wytwarzanych odpadów

1.3.1. Odpady komunalne

W wielu gospodarstwach domowych na terenach wiejskich i osiedlach domków jednorodzinnych w mieście odpady segregowane są z przeznaczeniem na:

- kompost – odpady kuchenne, z uprawy polowej, przydomowych działek,
- do spalania w warunkach domowych – odpady z tworzyw sztucznych, tkaniny, papier itp.

W grupie odpadów gospodarskich znajdują się również odpady niebezpieczne typu: opakowania po lekach, środki medyczne, opatrunkowe, opakowania i resztki środków chemicznych i ochrony roślin. Ich unieszkodliwienie w sposób gospodarski, w przydomowych kotłowniach, ma degradujący wpływ na środowisko.

Ilości wytworzone odpadów komunalnych na terenie powiatu szydłowieckiego wyliczono według wskaźników generowania ilości odpadów komunalnych przyjętych w PGO dla Województwa Mazowieckiego.

Tabela 46. Szacunkowa ilość odpadów wytwarzanych na terenie powiatu szydłowieckiego w 2008 r. w podziale na poszczególne strumienie:

<i>Fracje odpadów</i>	<i>Masa odpadów [Mg]</i>
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	1 668
Odpady zielone	248
Papier i tektura	1 437
Opakowania wielomateriałowe	542
Tworzywa sztuczne	1 140
Szkło	695
Metale	412
Odzież, tekstylia	118
Drewno	146
Odpady niebezpieczne	83
Odpady mineralne, w tym drobna frakcja popiołowa	1 738
Odpady wielkogabarytowe	443
Odpady usług komunalnych	452
RAZEM	9 122

* obliczenia własne na podstawie Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2015

Tabela 47. Ilość odpadów zmieszanych zebranych na terenach poszczególnych gmin w latach 2007-2008:

Gmina	Masa odpadów zebranych jako zmieszane odpady komunalne [Mg]	
	2007r.	2008r.
Szydłowiec	2 776,96	2 749,73
Chlewiska	242,90	120,60
Jastrząb	533,86	176,63
Mirów	146,70	100,01
Orońsko	2 234,20	2 974,20
Razem:	5 934,60	6 121,17

*wg informacji uzyskanych z Urzędów Gmin

Tabela 48. Ilości odpadów stałych i ciekłych zebranych z terenu powiatu w latach 2005-2007

Charakterystyka	2005	2006	2007
Zmieszane odpady zebrane ogółem [Mg]	5 339,90	5 965,33	6 122,61
Odpady zebrane z gospodarstw domowych [Mg]	4 020,67	4 452,02	4 622,52
Odpady zdeponowane na składowisku [%]	100,00	99,91	99,29
Ścieki oczyszczone odprowadzane ogółem [dam ³]	404,4	463,7	402,4
Ścieki oczyszczone łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi [dam ³]	607	641	585
Ścieki oczyszczone razem [dam ³]	401	458	400
Ścieki komunalne oczyszczone ogółem na 100 km ² [dam ³]	88,70	101,30	88,50

*dane GUS

Na składowiskach gromadzi odpady typu:

- Niesegregowane odpady komunalne
- Odpady z czyszczenia ulic i placów
- Odpady biodegradowalne
- Odpady wielkogabarytowe
- Żużel i popiół
- Gruz
- Odpady z targowisk
- Odpady nie podlegające kompostowaniu
- Inne odpady komunalne

1.3.2. Osady ściekowe

Komunalne osady ściekowe to w rozumieniu ustawy o odpadach, pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych

Możliwości zagospodarowania osadów ściekowych stosowanych w praktyce w dużej skali jest niewielkie. Problem gospodarki osadami ściekowymi jest najczęściej rozwiązywany poprzez:

- składowanie,
- unieszkodliwianie,
- mokre utlenianie,
- fermentację metanową,
- kompostowanie,

- spalanie z wykorzystaniem osadów do wytwarzania energii,
- wykorzystanie przyrodnicze.

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się 2 oczyszczalnie komunalne w Szydłowcu i Łaziskach (gmina Orońsko) i 2 oczyszczalnie przyobiektowe w Mirowie i Guzowie (gmina Orońsko).

Osady ściekowe powstające w komunalnych oczyszczalniach ścieków klasyfikowane są w strumieniu odpadów z grupy 19. Do odpadów powstających w komunalnych oczyszczalniach ścieków można zaliczyć:

- skratki (kod 19 08 01)
- odpady z piaskowników (kod 19 08 02)
- odpady z procesów stabilizacji i odwadniania osadów w tym ustabilizowane komunalne osady ściekowe (kod 19 08 05).

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wynosi 32,4 km.

Tabela 49. Wytwarzanie oraz sposób zagospodarowania osadów ściekowych powstających na terenie powiatu szydłowieckiego:

	Masa osadów [Mg]	
	Rok 2006	Rok 2007
Ilość osadów wytworzonych w ciągu roku	119	245
Osady stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	-	136
Osady składowane	6	5
Osady magazynowane czasowo	113	104

*wg GUS

W 2006 r. w powiecie zostało wytworzonych 119 Mg osadów ściekowych, natomiast w 2007 r. – 245 Mg. Największa ilość ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych powstaje w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Szydłowcu. Skratki i piasek z oczyszczalni w Szydłowcu przyjmowane są na składowisko odpadów w Szydłowcu i wykorzystywane na kompostowni jako warstwa przesypana.

Do oczyszczalni ścieków komunalnych w miejscowości Łaziska trafiają ścieki z terenu gminy, które są odprowadzane poprzez kanalizację sanitarną, oraz ścieki dowożone. Na podstawie informacji Urzędu Gminy w Orońsku ustalono, że w 2006r. wytworzono 68,60 Mg osadów ściekowych, natomiast w 2008 r. wytworzono 37,40 Mg. Odpady te są deponowane na składowisku odpadów w Guzowie.

1.3.3. Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe są to odpady o dużych rozmiarach, tj. meble, zużyty sprzęt AGD (lodówki, pralki), sprzęt elektroniczny (radia, komputery, telewizory), opakowania, skrzynie itp. Odpady te nie stanowią w zasadzie zagrożenia z wyjątkiem agregatów chłodniczych (lodówki), w których może znajdować się freon.

Szacunkowa ilość wytworzonych na terenie Powiatu Szydłowieckiego odpadów wielkogabarytowych w roku 2008 wyniosła 443 Mg. W gminach powiatu szydłowieckiego nie wdrożono systemu selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych. W gminach organizowane są okresowe akcje (tzw. „wystawka” - mobilny punkt zbiórki), z reguły jeden

bądź dwa razy w roku. Odpady te są również wywożone indywidualnie na składowiska przez mieszkańców lub są odbierane razem z odpadami komunalnymi.

1.3.4. Odpady budowlane i odpady z infrastruktury drogowej

Odpady tego typu powstają w trakcie prac budowlanych, remontowych i rozbiórkowych. Odpady te powstają w wielu dziedzinach gospodarki komunalnej, budowlanej, w przemyśle, w rolnictwie i w wielu innych sektorach gospodarczych. Z uwagi na rozproszenie źródeł powstawania odpadów budowlanych i odpadów z infrastruktury drogowej, ich ilość jest trudna do zbilansowania.

Odpady tego rodzaju bardzo często są zagospodarowywane przez samych wytwórców we własnym zakresie, np. do prac niwelacyjnych, utwardzania placów i dróg. Odpady takie trafiają również na składowiska odpadów, gdzie są wykorzystywane jako przesyпки technologiczne.

1.3.5. Odpady niebezpieczne

Gospodarkę odpadami niebezpiecznymi regulują zapisy w ustawach i rozporządzeniach: ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo Ochrony Środowiska, Ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r – Prawo ochrony środowiska, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach, rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów.

Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje w niektórych placówkach handlowych – baterie, akumulatory, sprzęty elektryczne (sprzęt RTV i AGD) z częściami niebezpiecznymi, opakowania po środkach ochrony roślin.

W Szydłowcu znajduje się jedna stacja demontażu pojazdów – Waldemar Wójtowicz, ul. Kolejowa 36, 26-500 Szydłowiec. W Orońsku znajduje się mogilnik, którego właścicielem jest Urząd Gminy w Orońsku. W mogilniku złożono około 15 Mg środków ochrony roślin. Jego likwidacja i rekultywacja ma być zrealizowana do 2010r.

Na terenie powiatu szydłowieckiego nie ma zlokalizowanych czynnych składowisk odpadów niebezpiecznych ani Gminnych Punktów Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych. Odpady niebezpieczne są wywożone poza teren powiatu – do unieszkodliwienia lub przeróbki. Na terenie powiatu nie istnieją także zwałowiska odpadów wydobywczych przeznaczonych do wykorzystania lub rekultywacji.

Ilość odpadów niebezpiecznych znajdujących się w grupie wytworzonych odpadów komunalnych można oszacować na podstawie wskaźników generowania strumienia odpadów komunalnych zawartych w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego. Szacuje się, że na terenie powiatu w 2008 r. wytworzonych zostało 83 Mg odpadów niebezpiecznych.

Tabela 50. Odpady niebezpieczne wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w latach 2002-2006:

Rok	Wytworzone (Mg)	Poddane odzyskowi (Mg)	Unieszkodliwione (poza składowaniem) (Mg)	Tymczasowo magazynowane (Mg)
2002	5.883	1.439	0.028	12.181
2003	3.778	0.74	10.161	0.697
2004	22.035	1.204	10.031	11.695
2005	4.457	0.642	0.923	14.587
2006	5.218	2.3	10.176	7.329

*wg informacji uzyskanych z Urzędów Gmin

1.3.6. Odpady medyczne i weterynaryjne

Odpady medyczne powstają w placówkach medycznych w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Miejscami powstawania odpadów medycznych są także przychodnie i ośrodki zdrowia oraz gabinety lekarskie i apteki.

Szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska stanowią odpady medyczne klasyfikowane jako odpady niebezpieczne.

Gospodarka niebezpiecznymi odpadami medycznymi w placówkach służby zdrowia prowadzona jest zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o odpadach oraz w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 23 sierpnia 2007r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (Dz. U. 2007 Nr 162, poz. 1153). W powiecie szydłowieckim odpady powstające w placówkach służby zdrowia segregowane są u „źródła” ich powstawania, a następnie przekazywane uprawnionym firmom, posiadającym stosowne zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami, w celu unieszkodliwiania.

Na terenie powiatu szydłowieckiego rocznie wytwarzanych jest ok. 23 Mg odpadów medycznych.

System gospodarowania odpadami medycznymi i weterynaryjnymi w gminach przedstawia się następująco:

Gmina Szydłowiec - odpady medyczne z Przychodni Rejonowej, Ośrodka Lekarza Rodzinnego i Wiejskich Ośrodków Zdrowia w Majdowie i Wysokiej, a także odpady weterynaryjne i przeterminowane leki z aptek odbierane są przez wyspecjalizowane firmy na podstawie zawartych umów i wywożone do utylizacji do Radomia.

Gmina Chlewiska - odpady z Ośrodka Zdrowia i punktów lekarskich w ilości około 600 kg rocznie, zabierane są przez wyspecjalizowaną firmę („EXPOL-BIS” Spółka jawna ul. Wioślarska 1, Skarżysko-Kamienna).

Gmina Jastrząb - odpady z Ośrodka Zdrowia w ilości 20 kg/rok oraz z punktu aptecznego (5 kg/rok) są zabierane przez firmę PPUH Radkom ul. Witosa 7 i wywożone w celu unieszkodliwiania do Radomia.

Gmina Mirów – odpady medyczne z ośrodków zdrowia w ilości 20 kg oraz z punktu aptecznego w Mirowie (5 kg/rok) odbierane są przez firmę PPUH „Radkom” ul. Witosa 76 z Radomia z przeznaczeniem do ich unieszkodliwiania w spalarni w Radomiu, (odbiór na telefon).

Gmina Orońsko – odpady medyczne odbierane są przez wyspecjalizowaną firmę na podstawie zawartych umów. Umowy takie posiada Apteka i SPZOZ w Orońsku, dlatego Gmina nie posiada danych o ilości wytworzonych odpadów medycznych.

Odpady weterynaryjne powstają w wyniku badania, leczenia i świadczenia usług weterynaryjnych. Rocznie na terenie powiatu wytwarza się ok. 0,5 Mg odpadów weterynaryjnych. Podobnie, jak w przypadku odpadów medycznych, powstające na terenie powiatu odpady weterynaryjne segregowane są u „źródła” ich powstawania, a następnie przekazywane są uprawnionym firmom, posiadającym stosowne zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami, w celu unieszkodliwiania.

1.3.7. Baterie i akumulatory

Baterie i akumulatory są stosowane powszechnie jako przenośne źródła prądu. Występują w postaci wielkogabarytowej i małogabarytowej. Akumulatory wielkogabarytowe można podzielić na:

- kwasowo – ołowiowe,
- niklowo – kadmowe.

Baterie i akumulatory małogabarytowe można podzielić na:

- baterie: alkaliczne, manganowe, litowe, srebrowe;
- akumulatory: niklowo - kadmowe, wodorkowe, litowe.

Na terenie powiatu szydłowieckiego zarejestrowanych jest 15 542 samochodów osobowych, ciężarowych, ciągników i motorów (stan na 31.06.2009r.). Przy takiej liczbie zarejestrowanych pojazdów oraz przy założeniu średniej „żywołności” akumulatora na około 3,5 roku dla samochodów osobowych i 3 lata dla samochodów ciężarowych oraz średniej wagi akumulatora 12 kg (samochody osobowe) i 34 kg (samochody ciężarowe, autobusy) szacuje się, że rocznie powstaje około 90 Mg odpadów tego rodzaju.

Obecnie na terenie powiatu nie ma zorganizowanego systemu zbiórki baterii i akumulatorów. Część odpadów typu akumulatory jest oddawana w punktach sprzedaży (oddanie starego akumulatora przy zakupie nowego).

Firmy zajmujące się usługami handlowymi mają podpisane umowy z firmami dotyczące odbioru zużytych akumulatorów i transportu ich w celu unieszkodliwienia. Część odpadów typu baterie trafia wraz ze strumieniem odpadów komunalnych na składowiska.

1.3.8. Odpady zawierające azbest

Od 1997 r. w na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 1997. Nr 101, poz. 628). W następnych latach wprowadzono szereg kolejnych aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Powiat Szydłowiecki nie posiada składowiska odpadów azbestowych. Na terenie Województwa Mazowieckiego funkcjonuje 1 składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest w miejscowości Rachocin (gmina Sierpc, powiat sierpecki).

Tabela 51. Informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Wyroby zawierające azbest
Szydłowiec	W roku 2008 został opracowany program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy. Na terenie Miasta i Gminy Szydłowiec znajduje się 293 502 m ² (4 696,032 Mg) płyt azbestowo-cementowych (eternitu). Zgodnie z programem zdejmowanie i unieszkodliwianie płyt azbestowo-cementowych będzie prowadziła wyspecjalizowana firma, która wygra przetarg na taką działalność. Mieszkańcy gminy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie wymiany pokryć dachowych zawierających azbest.
Chlewiska	W latach 2006-2007 została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie gminy Chlewiska. Osoby które chcą usunąć eternit są informowane o adresie firmy, które na terenie gminy mają zarejestrowaną działalność na usuwanie i unieszkodliwianie azbestu.
Jastrząb	Gmina nie posiada „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest”. Z szacunkowych danych wynika, że na terenie gminy znajduje się 212 426,00 m ² płyt azbestowo – cementowych.
Mirów	Gmina nie posiada „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest”. W 2009r. ma zostać przeprowadzona inwentaryzacja azbestu.
Orońsko	Na terenie gminy inwentaryzacją objęto budynki na których znajduje się 3 499,13 Mg, co odpowiada ok. 232 967,33 m ² płyt azbestowo - cementowych. Gmina posiada opracowany „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”.

*wg informacji uzyskanych z Urzędów Gmin

Inwentaryzacja azbestu powinna być corocznie aktualizowana, gdyż stanowi ona podstawowe źródło wiedzy niezbędnej dla podejmowania konkretnych działań. Przy dokonywaniu spisu do celów inwentaryzacyjnych należy dokonać również oceny stanu i rodzaju wyrobu zawierającego azbest (jeżeli wyroby zawierające azbest są uszkodzone, popękane lub widoczna jest erozja ich powierzchni wówczas należy te wyroby jak najszybciej usunąć, zlecając prace firmom posiadającym zatwierdzony przez Starostę Program gospodarki odpadami zawierającymi azbest). W Starostwie Powiatowym w Szydłowcu znajduje się wykaz jednostek, posiadających stosowne decyzje w zakresie gospodarki odpadami remontowymi zawierającymi azbest w regionie.

1.3.9. Pestycydy

Na terenie powiatu w miejscowości Orońsko, w odległości 100 m na północ od drogi Orońsko -Dąbrówka Zabłotnia – zlokalizowany jest mogilnik. Jego właścicielem jest Urząd Gminy w Orońsku. Mogilnik założono w 1972 roku. Ściany zbiornika wymurowane są z pustaków żelbetonowych grubości 20 cm na zaprawę cementowo - wapienną, stropy z płyty żelbetowej z betonu żwirowego o grubości 15 cm. Izolacja została wykonana lepikiem asfaltowym dwa razy na gorąco. Zbiornik posiada trzy włązy i kominek wentylacyjny. Charakterystyka techniczna: głębokość posadowienia – 2,7 m; objętość zbiornika – 44,064 m³. Powierzchnia terenu mogilnika wynosi 38,85 m² i jest ogrodzona siatką na słupach betonowych. W mogilniku składowane były środki ochrony roślin – około 15 Mg. Zapełnienie zbiornika wynosi około 40%. Najbliższa studnia głębinowa zlokalizowana jest ponad 1,5 km od mogilnika, a rzeka Oronka przepływa w odległości 175 m.

Zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015 likwidacja mogilnika i rekultywacja terenu ma być zrealizowana do 2010 r.

Na terenie powiatu nie są zlokalizowane składowiska odpadów niebezpiecznych. Opakowania po środkach ochrony roślin (o kodzie 15 01 10) są odbierane przez firmy które posiadają odpowiednie zezwolenia na zbieranie odpadów opakowaniowych.

1.3.10. Odpady zawierające PCB

Jednym z głównych problemów jest unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych zawierających PCB. Obecnie w kraju nie ma instalacji mogącej bezpiecznie niszczyć kondensatory zawierające PCB. Kondensatory zawierające PCB unieszkodliwiane są jedynie w instalacjach zagranicznych. Termiczne unieszkodliwianie płynów zawierających PCB, pochodzących z transformatorów i innych urządzeń elektroenergetycznych oraz ich dekontaminacja realizowana jest w dwóch krajowych instalacjach zlokalizowanych w Zakładach Chemicznych ROKITA S.A. w Brzegu Dolnym oraz Zakładach Azotowych ANWIL S.A. we Włocławku. Dekontaminacja urządzeń zawierających PCB realizowana jest przez Przedsiębiorstwo Usług Specjalistycznych i Projektowych CHEMEKO Sp. z o.o. we Włocławku. Wszystkie urządzenia zawierające PCB, które zostaną zidentyfikowane podczas przeprowadzonej inwentaryzacji i kontroli powinny być przekazane do tych podmiotów gospodarczych.

Starostwo Powiatowe nie posiada danych dotyczących ilości odpadów zawierających PCB na terenie powiatu.

1.3.11. Zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny

W Polsce obowiązuje podział sprzętu elektrycznego i elektronicznego na następujące grupy:

- wielkogabarytowe - urządzenia gospodarstwa domowego (m.in. lodówki, zmywarki, pralki, kuchenki, urządzenia wentylacyjne),
- małogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego (m.in. odkurzacze, żelazka, wagi, suszarki do włosów),
- sprzęt teleinformatyczny i telekomunikacyjny (np. komputery, drukarki, telefony komórkowe, kalkulatory),
- sprzęt audiowizualny (np. telewizory, radia, kamery video),
- sprzęt oświetleniowy (np. oprawy oświetleniowe do lamp fluorescencyjnych, lampy sodowe),
- narzędzia elektryczne i elektroniczne, z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych (np. wiertarki, maszyny do szycia, kosiarki),
- zabawki,
- sprzęt rekreacyjny i sportowy (np. konsole do gier video, kolejki elektryczne),
- przyrządy medyczne, z wyjątkiem wszystkich wszczepionych i skażonych produktów (np. sprzęt do radioterapii, do badań kardiologicznych),
- przyrządy do nadzoru i kontroli (np. czujniki dymu, panele sterownicze) oraz automaty do wydawania np. napojów, pieniędzy.

Od 2005 roku obowiązuje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495), która wdraża postanowienia dyrektywy 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE). Obecnie tworzony jest system gospodarowania zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym, który zobowiązuje

użytkowników sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych do jego selektywnego zbierania i przekazywania uprawnionym podmiotom. Zużyty sprzęt jest następnie demontowany w zakładach przetwarzania, a wyodrębnione frakcje przekazywane są do specjalistycznych instalacji.

Do finansowania całego systemu zobowiązani są wprowadzający sprzęt na rynek.

Od 1 lipca 2006 r., zgodnie z ustawą o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr przedsiębiorców wprowadzających, na rynek, zbierających i przetwarzających sprzęt elektryczny i elektroniczny. Przedsiębiorcy zobowiązani są do składania kwartalnych sprawozdań o ilości i masie wprowadzanego sprzętu, o masie zużytego sprzętu zebranego poddanego przetwarzaniu, odzyskowi, w tym recyklingowi oraz unieszkodliwianiu. Zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. nr 180, poz. 1495) w zbiórkę zużytego sprzętu włączone są placówki handlu detalicznego i hurtowego. Przy sprzedaży urządzeń i artykułów gospodarstwa domowego sprzedawcy detaliczni i hurtowi są zobowiązani do nieodpłatnego przyjęcia tego samego rodzaju zużytego sprzętu.

W powiecie szydłowieckim tylko na terenie gminy Jastrząb w 2006 r. wdrożono system selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Od 2006r. dwa razy w roku, zgodnie z harmonogramem odpady są zbierane przez specjalistyczny pojazd – zbiórkę prowadzi PWNS „Almax”.

Na terenie województwa mazowieckiego działalność związaną z recyklingiem odpadów elektrycznych i elektronicznych prowadzi firma Thornmann Recycling w Warszawie oraz Maklers Sp. z o. o. w Jabłonnej. Instalację do regeneracji czynników chłodniczych posiada Fundacja Ochrony Warstwy Ozonowej „PROZON” w Warszawie.

1.3.12. Wraki samochodowe i opony

Ilość wraków samochodowych i opon jest trudna do oszacowania. Trudność ta wynika z braku obowiązku rejestrowania w Polsce liczby złomowanych rocznie samochodów, wieku samochodów, liczby i lokalizacji przedsiębiorstw zajmujących się skupem i unieszkodliwianiem wyeksploatowanych samochodów. Wycofane z eksploatacji samochody stanowią duże zagrożenie dla środowiska, bowiem zawierają oprócz złomu stalowego także inne substancje, w tym niebezpieczne tj. zużyty olej, płyny chłodnicze, zużyte akumulatory, zużyte opony, szkło i tworzywa sztuczne. Większość tych elementów może być wykorzystanych jako surowiec wtórny. Około 85,3% ogólnej masy złomu samochodowego stanowią materiały przeznaczone do recyklingu.

Na terenie Powiatu Szydłowieckiego zarejestrowanych jest 15 542 pojazdów. Szacuje się, że rocznie powstaje 300 szt. wraków samochodowych. Przyjmując średnią masę samochodu 940 kg, uzyskuje się roczną masę złomu samochodowego na poziomie około 280 tys. Mg. Ilość wraków samochodowych będzie rosła w związku z dużą liczbą starych samochodów sprowadzanych do Polski z Europy Zachodniej.

Przy założeniu wymiany opon średnio co 4-5 lat szacuje się, że rocznie na terenie powiatu występuje konieczność unieszkodliwienia około 15 tys. szt. opon różnych rozmiarów. Gminy nie posiadają szczegółowych danych dotyczących ilości wraków samochodowych i zużytych opon. Wraki samochodowe są złomowane przez wyspecjalizowane firmy. Opony są odbierane podczas organizowanych przez gminę „wystawek”. Część zużytych opon trafia do dużych kontenerów, a następnie na składowisko gdzie są wysegregowane przez obsługę składowiska i trafiają do punktu czasowego magazynowania.

W rejonie powiatu szydłowieckiego funkcjonują następujące firmy, które posiadają uprawnienia Wojewody Mazowieckiego do wydawania zaświadczeń niezbędnych do wyrejestrowania samochodu:

- Stacja Demontażu Samochodów. Sprzedaż używanych części samochodów krajowych i zachodnich. Waldemar Wojtowicz ul. Kolejowa 36, 26 – 500 Szydłowiec
- Kazimierz Neska „AUTO – MAX – NESKA”, ul. Wolanowska 140, 26-600 Radom
- Grażyna Gniadek Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe „AUTO-SKODA”, ul. Warszawska 17/21, 26-605 Radom
- Nikodem Żyła KAJTEK Sprzedaż Hurtowa Odpadów i Złomu, Rajec Poduchowny 41 c 26-613, Radom
- "MARPUT" Sp. z. o.o. Stacja Demontażu Pojazdów, ul. Lesiowska 1 26-600 Radom
- AUTO - CZĘŚCI „PAWEX”, Stacja Demontażu Pojazdów ul. Radomska 48 B, 26-505 Orońsko

1.3.13. Oleje odpadowe

Przy założeniu, że jeden samochód zużywa rocznie około 5-7 litrów oleju, przy liczbie pojazdów zarejestrowanych na terenie powiatu szacuje się, że rocznie powstaje około 90 000 litrów zużytego oleju. Firmy zajmujące się usługami handlowymi mają podpisane umowy z firmami dotyczące odbioru przepracowanych olejów i transportu ich w celu unieszkodliwienia.

1.3.14. Odpady z sektora gospodarczego

Na terenie powiatu szydłowieckiego największą grupę wytwórców odpadów z działalności gospodarczej stanowią funkcjonujące tu garbarnie i zakłady przerobu skór. Gospodarka odpadami z tych zakładów znajduje się pod szczególnym nadzorem służb ochrony środowiska.

Tabela 52. Odpady z sektora gospodarczego wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w 2005 r.

Odpady przemysłowe	2005 (Mg)
Wytworzone	1 611
odzysk	1 511
unieszkodliwione poza składowaniem	4
składowane	-
magazynowane	221

* wg informacji zawartych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

1.3.15. Odpady poddawane procesom odzysku i unieszkodliwiania

Wstępną segregację odpadów „u źródła” prowadzą gminy: Szydłowiec, Chlewiska, Jastrząb, Mirów. Gmina Orońsko prowadzi tylko system zbierania odpadów zmieszanych.

Ilość pozyskanych w ten sposób surowców wtórnych wyniosła w 2008 roku około 195,80 Mg, co stanowi ok. 3% zbieranych na terenie powiatu odpadów.

Tabela 53. Odpady z sektora gospodarczego oraz odpady niebezpieczne unieszkodliwiane są poza terenem powiatu.

	Rok	Szydłowiec	Chlewiska	Jastząg	Mirów
		Odpady zbierane selektywnie [Mg]			
tworzywa sztuczne	2007	27,60	-	14,08	5,55
	2008	50,49	1,29	4,90	7,00
szkło	2007	26,07	-	1,96	28,70
	2008	35,53	1,90	2,84	37,63
papier i tektura	2007	31,73	-	14,27	8,10
	2008	39,12	0,75	4,20	4,05
metale	2007	5,20	-	-	4,70
	2008	0	-	-	6,10

*wg informacji uzyskanych z Urzędów Gmin

1.4. Instalacje oraz podmioty gospodarcze zajmujące się gospodarką odpadami

Zbiórkę oraz unieszkodliwianie odpadów komunalnych prowadzą składowiska opisane w punkcie 1.2. Na terenie powiatu nie są zlokalizowane instalacje do unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne – odpady te są wywożone poza teren powiatu przez wyspecjalizowane firmy.

Wykaz firm posiadających zezwolenie na zbieranie i transport odpadów na terenie powiatu szydłowieckiego:

- Firma „POLMINK” sp. z o.o. Chów i hodowla zwierząt futerkowych, ul. Spacerowa 14, 26 - 500 Szydłowiec (transport),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe „ROLMEX” i „CENTRUM HANDLOWE” Krzysztof Szatan, Rynek Wielki 16, 26-500 Szydłowiec (transport),
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „TRANSWĘGŁOZŁOM” Andrzej Mamon ul. Iłżecka 33, 26-500 Szydłowiec (zbieranie i transport),
- Skup i sprzedaż złomu żeliwnego, stalowego, surowców wtórnych Waclaw Wójcik, Bąków 43 B, 25-505 Orońsko (zbieranie i transport),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo - Usługowo – Transportowe „PAK-TRANS” Paweł Kwiecień Tomaszów 71, 26 - 505 Orońsko (transport),
- Zakład Produkcyjno – Handlowo - Usługowy „ELMEX” Wydobyte Kamienia i Towarowy Transport Drogowy, 26-500 Szydłowiec, Budki II nr 30 (transport),
- PPH KUBIMEX, Grzegorz Kubicki Dobrut 66, 26-505 Orońsko (transport),
- Maciej Gwarek Usługi Remontowo-Budowlane Wola Korzeniowa 20, 26-500 Szydłowiec (transport),
- „ROM-BUD” Roman Sokołowski, Wincentów 13, 26-706 Tczów (zbieranie),
- „Waldemar Wojtowicz Stacja Demontażu Pojazdów, Sprzedaż Używanych Części do Samochodów Zachodnich i Krajowych” ul. Kolejowa 36, 26-500 Szydłowiec (zbieranie),

-
- Dariusz Krzymieński, ul. Czachowskiego 20, 26-510 Chlewiska (zbieranie i transport),
 - TRANSPORT CIĘŻAROWY Andrzej Mrozowski, ul. Kościuszki 90, 26-500 Szydłowiec (transport),
 - Sebastian Skorek Skup Metalu i Surowców Wtórnych w Szydłowcu, ul. T. Kościuszki 128 (zbieranie),
 - Przedsiębiorstwo Transportowo Usługowe „KAROLINA” s.c. Tomasz Dzik, Paweł Dziubiński, Gąsawy Plebańskie 11, 26-502 Jastrzęb (transport),
 - COMES Sokołowsky Sp. j. siedziba ul. Kościuszki 128A, 26-500 Szydłowiec (wytwarzanie, zbieranie i transport),
 - Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe „BUGAND” Andrzej Bugała, siedziba ul. Szydłowiecka 142, Jastrzęb (zbieranie).

Wykaz firm zajmujących się na terenie powiatu szydłowieckiego demontażem pokryć dachowych i elementów izolacyjnych zawierających azbest (stan na dzień 30 czerwca 2009r.):

- Firma Montażowo-Usługowa Makowski Rafał, 26-505 Orońsko, ul. Brandta 48.
- Zakład Usługowo-Handlowy „Michał” Michałkiewicz Sławomir, 26-500 Szydłowiec, ul. Wschodnia 43.
- Chempol Sp. z o.o. Dobrów 8, 28-142 Tuczepy
- Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ sp. z o. o. Reguły, ul. Graniczna 6, 05-816 Michałowice.
- „GAJAWI” P. P. H. U Gabriel Rogut, ul. Kopernika 56/60, 90-533 Łódź.
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „JUKO” Jerzy Szczukocki, ul. 1-go Maja 25, 97-300 Piotrków Trybunalski.
- Zakład Remontowo-Budowlany „AMBROŻY” Sp. j. Wiesława Śliwińska, Kazimierz Ambroży 03-982 warszawa, ul. Meissnera 1/3 lok.222.
- Hydrogeotechnika Sp. z o. o., ul. Ściegiennego 262 A, 25-116 Kielce.
- RAMID-Mirosław Dec, ul. A. Kowalskiego 1/54, 03-288 Warszawa.
- PPHU PLASTIMET-PANORAMA Sp. z o.o., 05-084 Leszno, ul. Fabryczna 9
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Abba-Ekomed Sp. z o. o. ul. Moniuszki 11/13, 87-100 Toruń
- „ALBEKO” Sieger Sp.J , Kotowy ,87-510 Skrwilno.
- Transport-Metalurgia Sp. z o. o.,97-500 Radomsko, ul. Reymonta 62.
- Firma Handlowo-Usługowa „WIKI” Agnieszka Majda, ul. Sobieszowska 10 A, 58-560 Jelenia Góra.
- Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o. o. 23-200 Kraśnik, ul. Piłsudskiego 14.
- „KAN-POL” P. P.H. U. Iwona Łosiewicz, ul. Storczykowa 30, 20-143 Lublin.
- Usługi Remontowo-Budowlane Jan Lorek 26-706 Tczów.
- PWNS „ALMAX” Sp. z o. o. ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom.
- F.H.U. PROJEKT-BUD Edyta Psut, ul. Podwale 17, 00-252 Warszawa.
- Buck Recycling Sp. z o. o. ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań.
- Zakład Usług Produkcji i Handlu inż. Jan Stanisław Górliński ul. Moniuszki 85, 06-200 Maków Mazowiecki.
- Spe-Bau Sp. z o. o. Specjalistyczne prace budowlane 53-401 Wrocław, ul. Mielecka 21/1
- Przedsiębiorstwo Projektowo-Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o. o. ul. Kaliskiego 9, 01-476 Warszawa.

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo-Uslugowe „EKO-MIX” ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław.
- POLONICA Sp. z o. o. ul. 1 Maja 191, 25-655 Kielce.

Tabela 54. Wykaz decyzji wydanych podmiotom gospodarczym w latach 2006-2008 w zakresie odzysku odpadów

Lp.	Nazwa podmiotu gospodarczego adres	Decyzja nr	Z dnia	Rodzaj i kod wytwarzanych odpadów/ ilości wytwarzane w ciągu roku
1	PPH KUBIMEX Grzegorz Kubicki Dobrut 66 26-505 Orońsko	RO-7644-36-2/06 odzysk	14. 08.2006r. - 13.08.2016r.	-popioły lotne z węgla kod 10 01 02, w ilości 700 Mg
2	Zakład Garbarski „SKÓRMEX” Jan Sowiński Budki II nr 30, 26-500 Szydłowiec	RO-7644-45-2/06 odzysk	24.11.2006r. - 23.11.2016r.	-odpady z wapnienia kod 04 01 02, w ilości 4000 Mg
3	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe s.c. „MET-BUD” Konstanty Jerzy Nitek, Małgorzata Nitek, Anna Nitek ul. Polna 26, 26-500 Szydłowiec	RO-7644-23-3/07 odzysk odpadów	10.11.2007r. - 29.11.2010r. żużel 29.11.2017r. popioły	-żużel kod 10 01 01 w ilości 150 Mg/rok; -popioły lotne z węgla kod 10 01 02, w ilości 2900 Mg/rok.
4	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „STOLPAW-Bis” IMPORT-EKSPORT Marcin Pawlak Pawłów 230b, 26-510 Chlewiska	RO-7644-27-3/07 /1-08 odzysk	10.01.2008r. - 09.01.2018	-trociny, wióry, ścinki, drewno kod 03 01 05 - 200,00 Mg.
5	Zakład Stolarski „STOLPAW” IMPORT-EKSPORT Czesław Pawlak Pawłów 159, 26-510 Chlewiska	RO-7644-30-3/07/1-08 odzysk	10.01.2008r. - 09.01.2018	- trociny, wióry, ścinki, drewno kod 03 01 05 - 200,00 Mg.
6	Firma „POLMINK” sp. z.o.o Chów i hodowla zwierząt futerkowych ul. Spacerowa 14, 26 - 500 Szydłowiec	RO-7644-6-2/08 transport i odzysk	25.02.2008r. - 24.02.2018r.	<i>Transport:</i> Odpadowa tkanka zwierzęca - kod 02 01 02 <i>odzysk</i> Odpadowa tkanka zwierzęca - kod 02 01 02 - 800,00 Mg.

7	Huta Szkła Gospodarczego „GRACJA” Wola Korzeniowa 137 26-500 Szydłowiec	RO-7644- 7-5/08 odzysk i transport	22.04.2008 r. - 21. 04.2018 r.	a) szkło odpadowe o kodzie 10 11 12, inne niż wymienione w 10 11 11 - 1700,00 Mg; b) opakowania ze szkła o kodzie 15 01 07 – 500 Mg.
---	--	---	--	---

1.5. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami

Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych objęci są wszyscy mieszkańcy powiatu. W gminach powiatu szydłowieckiego funkcjonuje system selektywnej zbiórki odpadów „u źródła” – zbierane są odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych, szkła i papieru. Zbiórka odbywa się poprzez rozstawione pojemniki i worki do selektywnej zbiórki.

Firmy świadczące usługi w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w gminach powiatu szydłowieckiego:

- Jednostka Budżetowa Gminy M.W.Ś w Szydłowcu, ul. Zamkowa 20, 26-500 Szydłowiec,
- P.W.N.S. „ALMAX” ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom,
- „MAKRO” Marek Pogorzewski, Barak 21, 26-500 Szydłowiec,
- Przedsiębiorstwo Usług Remontowo-Budowlanych Wywóz Nieczystości Płynnych i Stałych, Maciej Gwarek, Wola Korzeniowa 20, 26-500 Szydłowiec,
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe s.c. „EKO – SAM” Kaszewska Wola 30, 26-806 Stara Błotnica
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Orońsku ul. Wesoła 8, 26 – 506 Orońsko.

Na terenie powiatu zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje w niektórych placówkach handlowych – baterie, akumulatory, sprzęty elektryczne (sprzęt RTV i AGD) z częściami niebezpiecznymi, opakowania po środkach ochrony roślin.

Na terenie powiatu szydłowieckiego zbieraniem zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zajmują się:

Jednostki sprzedaży detalicznej (wpis do rejestru)

- Market BIEDRONKA ul. Staszica 17, 26-500 Szydłowiec.
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „ELTRON” Bożena Dobosz ul. Ogrodowa 1a, 26-500 Szydłowiec.
- Hurtownia Elektrycznych Urządzeń Przemysłowych i AGD HURT-DETAL pl. Wolności 6, 26-500 Szydłowiec.

Podmioty gospodarcze (w punktach zbierania)

- „Grupa 5” Aneta Staniszevska, punkt zbierania: Gąsawy Rządowe 116, 26-502 Jastrząb.
- Optima Recykling Sp. z o. o. punkt zbierania: Gąsawy Rządowe 116, 26-502 Jastrząb.

1.6. Wnioski

Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami pozwala na przedstawienie wniosków:

1. Konieczna jest poprawa skuteczności działania systemu segregacji odpadów u źródła we wszystkich gminach na terenie powiatu.
2. Na terenie powiatu możliwe jest utworzenie punktu wtórnej segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki „u źródła”. Lokalizacja punktu powinna umożliwiać minimalizację kosztów transportu odpadów z poszczególnych gmin (sołectw).
3. Istniejące składowiska odpadów powinny zostać zamknięte w przewidywanym terminie a ich teren poddany rekultywacji.
4. Należy podjąć działania w celu lokalizacji i likwidacji dzikich wysypisk istniejących na terenie powiatu.
5. Konieczne jest podjęcie działań z zakresu edukacji proekologicznej, adresowane do dzieci oraz dorosłych
6. Konieczna jest likwidacja mogilnika, zlokalizowanego na terenie powiatu oraz rekultywacja terenów przylegających do mogilnika.

II Plan Gospodarki Odpadami

2.1. Prognozowane zmiany wpływające na gospodarkę odpadami

Najistotniejszy wpływ na gospodarkę odpadami w regionie będą miały: zmiany demograficzne, budownictwo mieszkaniowe, rozwój gospodarczy oraz zmiany struktury odpadów komunalnych.

2.1.1. Demografia

Wg stanu na 31 grudnia 2008 roku w powiecie szydłowieckim było zameldowanych 40 395 mieszkańców.

Tabela 55. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu szydłowieckiego w latach 2010, 2015, 2020, 2025 i 2030 wyniesie wg GUS:

Powiat szydłowiecki	2010	2015	2020	2025	2030
	40 896	40 894	40 898	40 717	40 345

2.1.2. Rozwój gospodarczy

Plany zagospodarowania przestrzennego gmin przewidują lokalizację różnych form działalności gospodarczej na swoim terenie. Preferowana ma być działalność nieuciążliwa dla środowiska. Program gospodarki odpadami powinien uwzględniać perspektywiczne zwiększenie ilości odpadów z sektora gospodarczego.

2.1.3. Mieszkalnictwo

Wzrost liczby mieszkań na terenie powiatu szacowany jest przy założeniu utrzymania dotychczasowego tempa przyrostu.

Tabela 56. Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w powiecie szydłowieckim w latach 2004 – 2007:

Rok	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
2004	11 988	848 203
2005	12 020	852 344
2006	12 074	859 452
2007	12 158	870 564

*GUS Warszawa

Tabela 57. Prognoza liczby mieszkań i powierzchni użytkowej mieszkań w powiecie szydłowieckim na lata 2009 -2016

2009		2012		2016	
Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
12 268	887 064	12 433	910 164	12 633	939 160

2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów

Tabela 58. Ilość odpadów komunalnych wywiezionych na składowiska z terenu gmin w roku 2007 i 2008.

Lp.	Rok	Ilość wywiezionych odpadów komunalnych (Mg)	Odpady odzyskane w wyniku wstępnej segregacji (u źródła) (Mg)
1	2007	5 934,60	167,80
2	2008	6 121,17	195,80

* wg danych Gmin

Na terenie powiatu szydłowieckiego w roku 2008 zebrano 6316,97 Mg. Dane te obejmują jednak tylko odpady wywiezione na składowiska przez wyspecjalizowane firmy działające na zlecenie Urzędów Gminnych. Odpady spalane w gospodarstwach domowych, wywożone na „dzikie wysypiska” nie są uwzględnione w tej statystyce. Dlatego bliższe rzeczywistej ilości wytwarzanych na terenie powiatu odpadów komunalnych są dane szacunkowe przedstawione w „Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2015” Wg tych ocen, liczonych na podstawie wskaźników ilości odpadów wytwarzanych rocznie przez jednego mieszkańca, na terenie powiatu powstało w roku 2008 około 9 122 Mg odpadów.

Tabela 59. Szacunkowe ilości odpadów komunalnych w 2008 roku oraz prognoza:

	2008	2012	2016
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	1 668	1 825	1 894
Odpady zielone	248	271	282
Papier i tektura	1 437	1 571	1 631
Opakowania wielomateriałowe	542	591	614
Tworzywa sztuczne	1 140	1 247	1 295
Szkło	695	759	788
Metale	412	450	467

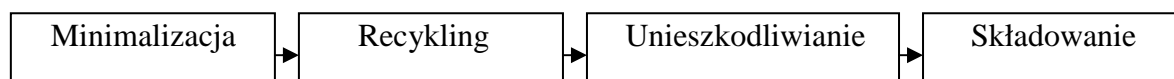
Odzież, tekstylia	118	129	134
Drewno	146	160	167
Odpady niebezpieczne	83	104	93
Odpady mineralne, w tym drobna frakcja popiołowa	1 738	1 901	1 972
Odpady wielkogabarytowe	443	485	505
Odpady usług komunalnych	452	494	513
RAZEM	9 122	9 987	10 355

* obliczenia własne na podstawie Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2015

2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów

Podstawowym warunkiem racjonalnej gospodarki odpadami jest selektywna zbiórka i pozyskiwanie surowców wtórnych – pozwala zmniejszyć strumień odpadów trafiających na wysypiska (dłuższa eksploatacja składowisk), umożliwia odzysk surowców wtórnych bez nadmiernego obciążania linii w sortowniach, umożliwia tworzenie stabilnego rynku surowców wtórnych i przemysłu przetwarzającego te surowce.

Schemat racjonalnego gospodarowania odpadami:

Minimalizacja ilości odpadów – osiągnięta przez wstępną segregację

Recykling – wykorzystanie odzyskanych surowców wtórnych w gospodarce

Unieszkodliwianie – pozbawienie pozostałych odpadów właściwości szkodliwych dla środowiska

Składowanie – docelowe składowanie odpadów obojętnych dla środowiska

Podstawowe systemy selektywnej zbiórki odpadów to:

- **System zbiorczych punktów selektywnego gromadzenia** (tzw. kontener w sąsiedztwie) polega na ustawieniu w wybranych punktach miasta specjalnie oznakowanych kontenerów przeznaczonych do zbierania szkła, papieru, tworzyw sztucznych, metali. Odpady zmieszane (frakcja mokra) gromadzone są w osobnych pojemnikach. System stosuje się w rejonach o wysokim stopniu urbanizacji.
- **System zbiórki „u źródła”**, polegający na rozstawieniu pojemników na poszczególne frakcje odpadów w miejscu ich powstawania (gospodarstwa domowe, posesje przy punktach usługowych itp.). Rozróżnia się systemy:
 - dwupojemnikowy – pojemnik na frakcję suchą i frakcję moką
 - trójpojemnikowy – pojemnik na surowce wtórne, pojemnik na odpady do kompostowania, pojemnik na pozostałe odpady
 - wielopojemnikowy – pojemniki na: szkło, papier, tworzywa sztuczne, odpady do kompostowania oraz pozostałe odpady
- **System centralnych punktów selektywnego gromadzenia**, polegający na stworzeniu ogrodzonych, nadzorowanych miejsc wyposażonych w zestawy kilku pojemników i kontenerów obsługujących skupiska ludności około 20 tys. mieszkańców. Punkty te mogą odbierać również odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne, motoryzacyjne, budowlane.

Zgodnie z przepisami, regulującymi składowanie odpadów komunalnych konieczne będzie uzyskanie tzw. pozwolenia zintegrowanego, co w praktyce oznacza, że za kilka lat nie będzie możliwe docelowe składowanie odpadów na istniejących składowiskach na terenie powiatu. Wojewódzki plan gospodarki odpadami przewiduje utworzenie Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO), dysponującymi nowoczesnymi systemami segregacji i unieszkodliwiania odpadów (np. unieszkodliwianie termiczne, biochemiczne, fizykochemiczne) oraz spełniającymi wymogi bezpieczeństwa składowiskami obojętnego chemicznie i biologicznie balastu.

2.3. Możliwości wykorzystania i utylizacji odpadów

Rosnąca ilość wytwarzanych odpadów komunalnych powoduje konieczność zmniejszania ich objętości przed ostatecznym składowaniem z jednoczesnym odzyskaniem możliwych do odzyskania surowców i energii. Najpopularniejsze sposoby utylizacji pozostałych po segregacji odpadów komunalnych to:

- spalanie – termiczna utylizacja zmniejszająca masę odpadów składowanych. Ciąg technologiczny do spalania składa się z urządzeń do przygotowania odpadów, pieca z systemem do odzysku ciepła, instalacji do oczyszczania spalin, systemu kontroli toksyczności spalin oraz urządzeń do usuwania popiołu i żużla
- wykorzystanie niektórych frakcji odpadów jako paliwa alternatywne – spalanie odpadów odbywa się nie w specjalnym piecu do spalania odpadów, ale w palenisku funkcjonującej instalacji przemysłowej (kotły fluidalne i paleniska rusztowe w zakładach energetycznych, siłowniach przemysłowych, cementowniach itp.). Paliwami mogą być np. guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne. W tych systemach konieczny jest ciągły monitoring spalin.
- piroliza – polega na odgazowaniu różnego rodzaju odpadów i spalanie produktów gazowych procesu. Tą metodą można utylizować takie odpady jak: guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne.
- ekobetonowanie – wykorzystanie niektórych rodzajów odpadów jako domieszki do betonów, stosowanych do budowy m.in. podbudowy dróg i ulic, budowy obwałowań wysypisk odpadów, budowy barier dzwiękochłonných itp.
- kompostowanie – procesowi kompostowania mogą być poddane odpady organiczne z gospodarstw domowych, placów targowych, pielęgnacji zieleni miejskiej itp. Kompostowanie może być prowadzone w warunkach naturalnych (pryzmy) lub w bioreaktorach.
- przyzma energetyczna – odpady ulegające biodegradacji składowane są w przyzmach, w których odbywa się beztlenowy proces rozkładu. Wykorzystuje się powstający w wyniku procesu rozkładu biogaz do wytwarzania energii cieplnej lub elektrycznej.

Warunki geologiczne i technologiczne na istniejących na terenie powiatu składowiskach nie dają możliwości rozwoju przedstawionych wyżej technologii. Możliwa jest natomiast budowa „czystej” kompostowni – przyzmy, na której byłyby przerabiane wyłącznie czyste odpady biologiczne (np. odpady z pielęgnacji zieleni miejskiej). Kompost wytworzony w takiej kompostowni mógłby być wykorzystany przez firmy zajmujące się terenami zielonymi oraz do sprzedaży.

2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami

Główne rodzaje odpadów, jakie powstają na terenie gmin można podzielić na:

- komunalne: stałe i ciekłe odpady z gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej, odpady z ogrodów i parków, odpady uliczne (tzw. zmiotki), nieczystości ze zbiorników bezodpływowych
- inne (w tym niebezpieczne): wraki samochodowe, odpady z zakładów opieki zdrowotnej i weterynaryjnej, baterie, świetlówki, odpady ropopochodne, eternit, odpady budowlane (gruz, ziemia), odpady z działalności usługowej i produkcyjnej itp.

Główne cele planu gospodarki odpadami to:

- zapobieganie powstawaniu odpadów
- zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwienia powstałych odpadów

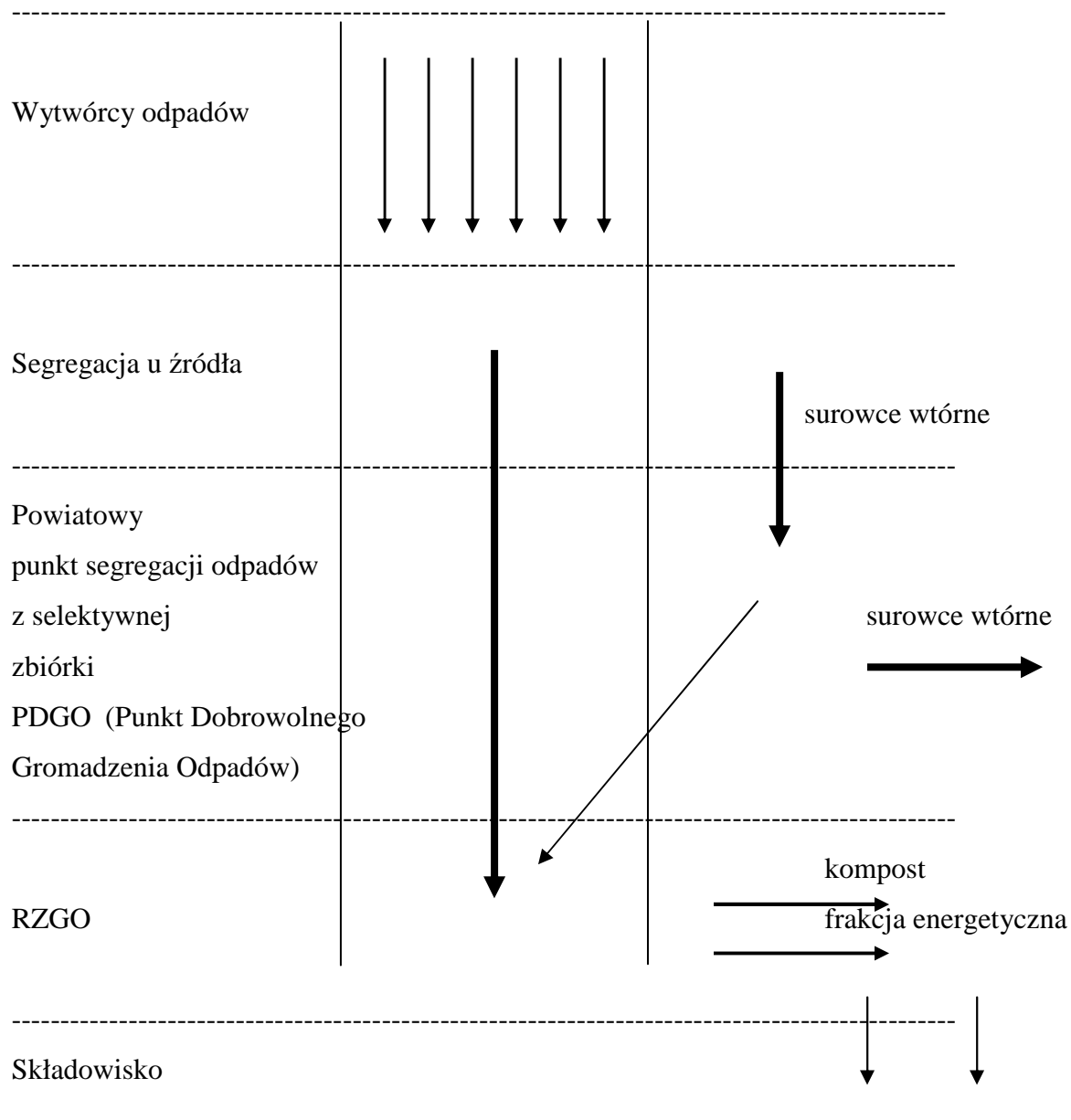
Realizacja głównych celów wymaga podjęcia szeregu działań, m.in.:

- podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców
- wprowadzenia powszechnego systemu segregacji odpadów

Odpady wielkogabarytowe powinny być odbierane systemem „na telefon”.

2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie powiatu

Docelowy system zbierania, segregacji i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przedstawia poniższy schemat:

Planowany system gospodarki odpadami na terenie powiatu szydłowieckiego przewiduje trzy etapy działań:

1. Segregacja „u źródła”

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji zostanie oddzielona frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie transportowana do punktu segregacji odpadów i poddawana wtórnej segregacji.

2. Segregacja w punkcie segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki

Odpady zmieszane, odbierane z gospodarstw domowych, będą przewożone na składowiska odpadów do czasu ich funkcjonowania. Po zamknięciu składowisk, odpady będą trafiały do Regionalnego Zakładu Gospodarki Odpadami. Odpady pochodzące ze wstępnej segregacji transportowane będą do powiatowego punktu segregacji odpadów, gdzie będą poddane procesowi wtórnej segregacji. Odzyskane surowce wtórne będą magazynowane w specjalnych pomieszczeniach, a następnie odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania.

Odpady wielkogabarytowe powinny być odbierane systemem „na telefon”.

Odpady niebezpieczne będą czasowo gromadzone w Punkcie Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO).

3. RZGO – Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami zakłada utworzenie na terenie województwa 6 Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO), posiadających wymagane pozwolenia i spełniających wymogi ochrony środowiska. Dla subregionu radomskiego przewiduje się lokalizację RZGO na istniejącym składowisku w Radomiu-Wincentowie.

Zgodnie z zapisami projektu KPGO 2010 RZGO powinny spełniać następujące warunki:

- w zakresie technicznym winny spełniać kryteria najlepszej dostępnej techniki,
- winny stanowić obiekty regionalne posiadające moce przerobowe wystarczające do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego minimum przez 150 tys. mieszkańców,

powinny zapewniać co najmniej następujący zakres usług:

- sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie,
- kompostowanie odpadów zielonych,
- mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie odpadów resztkowych i pozostałości z sortowni,
- zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych,
- składowanie odpadów balastowych,
- zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalnie).

2.5. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami

Z analizy danych zbiórki, odzysku, recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów wynika, że najgorsza sytuacja jest w sektorze odpadów komunalnych – większość tych odpadów składowana jest bez segregacji. Konieczne jest podjęcie działań, które zmienią tę sytuację.

Działania powinny dotyczyć następujących obszarów:

- zapobieganie powstawaniu odpadów (optymalizacja gospodarki materiałowej, modernizacja urzędzeń – poprawa wydajności, nowe technologie, recykling i ponowne użycie)
- poprawa gospodarki odpadami (optymalizacja transportu, intensyfikacja odzysku, unieszkodliwianie)
- optymalizacja sieci instalacji do utylizacji odpadów i docelowych składowisk (zamykanie składowisk, niespełniających wymogów ochrony środowiska, modernizacja i rozbudowa regionalnych składowisk odpadów).

Odpady komunalne

Odpady komunalne zmieszane

Podstawowym działaniem poprawiającym gospodarkę odpadami komunalnymi będzie rozszerzenie powszechnej segregacji odpadów w miejscu ich powstawania, czyli w gospodarstwach domowych. Odpady komunalne mają być poddawane wstępnej segregacji, mającej na celu oddzielne gromadzenie odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych i odpadów z remontów.

Efektem funkcjonowania tego systemu będzie minimalizacja strumienia odpadów, trafiających na docelowe składowisko.

Selektywnej zbiórce będą również podlegały odpady niebezpieczne generowane w strumieniu odpadów komunalnych przez gospodarstwa domowe /baterie i akumulatory, lakiery, farby, świetlówki itp./

Odpady komunalne, które nie będą zbierane w sposób selektywny, gromadzone będą w pojemnikach lub kontenerach o pojemności zapewniającej pokrycie zapotrzebowania. Zarządcy nieruchomości wielolokalowych zobowiązani będą dostosowywać pojemność pojemników i cykl wywozu do liczby mieszkańców.

Odpady niesegregowane odbierane będą z częstotliwością dostosowaną do potrzeb, nie rzadziej niż raz w miesiącu.

Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych i surowców wtórnych

Dla zapewnienia prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi zostało wydane rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 25 października 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami opakowaniowymi (Dz. U. nr 219, poz. 1858). Rozporządzenie to określa szczegółowy sposób postępowania obejmujący zbieranie oraz odzysk, w tym recykling odpadów opakowaniowych: z papieru, ze szkła, z tworzyw sztucznych, z aluminium, ze stali w tym blachy stalowej, wielomateriałowych, a także z drewna. System zbiórki odpadów opakowaniowych powinien uwzględniać powyższe rozporządzenie.

Odpady komunalne ulegające biodegradacji

Na terenie powiatu szydłowieckiego można wyróżnić dwa podstawowe źródła odpadów komunalnych ulegających biodegradacji: odpady z gospodarstw domowych oraz odpady powstałe podczas pielęgnacji zieleni miejskiej. Odpady z gospodarstw domowych na terenach wiejskich w większości zagospodarowywane są w miejscu ich powstawania – jako pasze dla zwierząt oraz jako kompost. Odpady kuchenne z terenów miejskich trafiają na istniejące składowiska jako odpady zmieszane. Planuje się, że odpady z zabudowy jednorodzinnej będą częściowo trafiały na przydomowe kompostowniki, a pozostała część trafi na składowisko odpadów w Radomiu, gdzie będzie przetwarzana. Odpady z zabudowy wielorodzinnej będą trafiały do specjalnych pojemników na odpady ulegające biodegradacji, skąd będą wywożone przez wyspecjalizowane firmy do kompostownika zlokalizowanego przy powiatowym punkcie segregacji odpadów. Wytworzony kompost będzie zagospodarowywany przez miejskie firmy komunalne.

Celem w zakresie gospodarki odpadami biodegradowalnymi jest zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko, aby nie było składowanych:

- w 2010 r. więcej niż 75%
- w 2013 r. więcej niż 50%
- w 2020 r. więcej niż 35%

masy tych odpadów w stosunku do wytworzonych w 1995 r.

Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne będą czasowo gromadzone w Punkcie Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO), lub odbierane bezpośrednio od wytwórców przez wyspecjalizowane firmy. Planuje się utworzenie Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO), który ma powstać przy punkcie segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki w Szydłowcu. PDGO powstaną w gminach: Chlewiska, Jastrząb, Mirów i Orońsko w przypadku, gdy poszczególne rodzaje odpadów nie będą przyjmowane w PDGO w Szydłowcu.

- **Odpady medyczne i weterynaryjne** – odpady z Ośrodków Zdrowia, aptek, prywatnych gabinetów lekarskich oraz placówek weterynaryjnych odbierane są przez wyspecjalizowane firmy na podstawie zawartych umów i wywożone poza teren powiatu. Nie przewiduje się zmiany funkcjonującego systemu.
- **Przeterminowane leki** będące w posiadaniu gospodarstw domowych powinny być zbierane przez sieć aptek, po uzyskaniu zgody ich właścicieli na umieszczenie specjalnych pojemników oraz które uzyskają pozytywną opinię Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego co do sposobu ich wprowadzenia. Pojemniki takie powinny być specjalnie oznakowane co należy do nich wrzucać (leki w postaci tabletek, drażetek, ampułek, maści itp.), a czego nie należy wrzucać (leki w postaci płynnej – butelki, aerozole, zużyte igły, strzykawki). Zbiórka powinna być przeprowadzona szeroką akcją informacyjną, należy do współpracy włączyć placówki oświaty, stacje benzynowe, ZOZ-y itp.
- **Termometry rtęciowe** będzie można oddawać w aptekach, które będą posiadały pojemniki na tego typu odpady. Zebrane termometry rtęciowe następnie trafią do przedsiębiorstwa wyspecjalizowanego w ich utylizacji.
- **Padłe zwierzęta** – w okresie obowiązywania planu będą zawierane przez gminy umowy na odbiór i utylizację odpadów weterynaryjnych z firmami zajmującymi się utylizacją tych odpadów.
- **Opakowania po środkach ochrony roślin** – odpady tego typu będą odbierane w punktach sprzedaży, a także będzie je można bezpośrednio dostarczać do PDGO, skąd zostaną wywiezione przez wyspecjalizowaną firmę poza teren powiatu w celu unieszkodliwienia.
- **Wyeksploatowane pojazdy** – demontaż wraków samochodowych powinny prowadzić firmy posiadające odpowiednie zezwolenia – na tablicy ogłoszeń Urzędów Gmin i Starostwa oraz na stronach internetowych będą zamieszczone informacje o lokalizacji takich punktów.
- **Opony** – ilość pojazdów (różnego rodzaju) zarejestrowanych na terenie powiatu wynosi 15 542 szt. Przy założeniu wymiany opon średnio co 5 lat szacuje się, że rocznie wystąpi konieczność utylizacji około 15 000 szt. opon różnych rozmiarów. Przewiduje się utworzenie punktu czasowego gromadzenia zużytych opon przy PDGO, skąd będą transportowane do wyspecjalizowanych firm prowadzących utylizację odpadów gumowych.
- **Oleje** – odpadowe oleje, występujące w procesach produkcyjnych oraz zbierane w punktach obsługi samochodów, stacjach benzynowych itp. są odbierane od wytwórców przez wyspecjalizowane firmy. Po uruchomieniu PDGO będzie istniała możliwość czasowego gromadzenia odpadów olejowych.
- **Akumulatory** – przeciętny okres użytkowania akumulatora wynosi około 3,5 roku, przy liczbie pojazdów zarejestrowanych na terenie powiatu szacuje się, że rocznie

powstawać będzie około 90 Mg odpadów tego rodzaju. Punkt demontażu samochodów powinien posiadać magazyn do czasowego przechowywania zużytych akumulatorów i baterii.

- **Odpady elektryczne i elektroniczne** – odpady tego typu będą odbierane przez wyspecjalizowane firmy, z którymi gminy mają podpisane umowy, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem.
- **Opakowania po środkach ochrony roślin** – odpady tego typu będą nadal odbierane przez firmy które posiadają odpowiednie zezwolenia na zbieranie odpadów opakowaniowych. Odpady będzie można bezpośrednio dostarczać do PDGO, skąd zostaną wywiezione przez wyspecjalizowaną firmę poza teren powiatu w celu unieszkodliwienia.
- **Odpady zubożające warstwę ozonową** - zbieranie odpadów tego typu będzie organizowane przez bezpośrednie dostarczenie odpadów do PDGO oraz przez odbieranie zużytych urządzeń w punktach sprzedaży. Odpady te zostaną wywiezione przez wyspecjalizowaną firmę poza teren powiatu w celu unieszkodliwienia.
- **Chemikalia** - zbieranie odpadów tego typu będzie organizowane przez bezpośrednie dostarczenie odpadów do PDGO.
- **Odpady zawierające PCB** - obecnie w kraju realizowany jest program likwidacji PCB z terminem zakończenia w 2010 roku. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dn. 24.06.2002 (Dz.U.96 poz.860) podmioty gospodarcze miały obowiązek przeprowadzenia inwentaryzacji urządzeń zawierających PCB (eksploatowanych i wycofanych z eksploatacji) oraz magazynowanych odpadów PCB w terminie do 31.12.2002 r., a następnie przedłożenia informacji o wynikach inwentaryzacji Marszałkowi. Obecnie brak jest pełnego rozeznania o ilości urządzeń zawierających PCB na terenie Powiatu Szydłowieckiego. W związku z tym na terenie powiatu należy zinwentaryzować lokalizacje wszelkich instalacji zawierających PCB, opracować harmonogram ich usunięcia oraz przeprowadzić likwidację i dekontaminację urządzeń zawierających PCB (przede wszystkim transformatory i kondensatory z olejem zawierającym domieszkę PCB). Do 2010 roku urządzenia zawierające PCB powinny zostać zlikwidowane i unieszkodliwione przez wyspecjalizowane firmy.
- **Azbest** – wszystkie wyroby zawierające azbest powinny zostać usunięte ze środowiska do 2032 r. Planowane działania informacyjne i edukacyjne przyczynią się do usuwania wyrobów azbestowych z budynków i instalacji – konieczne jest utworzenie magazynu, w którym możliwe będzie tymczasowe (przed transportem na składowiska odpadów niebezpiecznych) magazynowanie odpadów zawierających azbest. Odpady zawierające azbest będą transportowane przez wyspecjalizowane firmy na składowisko w miejscowości Rachocin (gmina Sierpc, powiat sierpecki) lub na inne składowiska zlokalizowane poza terenem województwa, posiadające odpowiednie zezwolenia.
- **Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych** – wydzielenie odpadów niebezpiecznych, które znajdują się w zmieszanych odpadach komunalnych będzie prowadzone w punkcie segregacji w czasie wtórnej segregacji oraz w ramach eksploatacji istniejących składowisk.

Mieszkańców gmin wchodzących w skład powiatu należy szczegółowo poinformować o utworzonym Punkcie Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów. Jego właściwa lokalizacja – „w pobliżu”, tj. w odległości maksymalnie kilkunastu kilometrów – powinna ułatwić mieszkańcom „pozbywanie się” odpadów niebezpiecznych w sposób zorganizowany (we własnym zakresie lub na telefon) i bezpieczny dla środowiska.

Odpady z sektora gospodarczego

Sytuacja w zakresie gospodarki odpadami z sektora gospodarczego na terenie powiatu szydłowieckiego jest relatywnie dobra – prawie cały strumień tych odpadów jest zagospodarowywany. Zmniejszenie ilości odpadów z tego sektora planuje się osiągnąć przez:

- promocję nowoczesnych „czystych” technologii
- promocję termomodernizacji budynków i modernizacji systemów grzewczych w celu ograniczenia ilości powstających popiołów
- wzmocnienie kontroli przestrzegania warunków postępowania z odpadami przez podmioty gospodarcze

Osady ściekowe

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się 2 oczyszczalnie komunalne w Szydłowcu i Łaziskach (gmina Orońsko) i 2 oczyszczalnie przyobiektowe w Mirowie i Guzowie (gmina Orońsko). Przewidywana jest budowa systemów kanalizacyjnych w pozostałych gminach powiatu, co spowoduje zwiększenie ilości powstających osadów. W związku z powyższym konieczne jest przeprowadzenie pełnego bilansu odpadów z oczyszczalni ścieków oraz opracowanie prognozy ilości osadów po uruchomieniu planowanych oczyszczalni oraz określenie ich charakterystyki w celu analizy możliwości ich wykorzystania lub unieszkodliwienia.

Zgodnie z WPGO dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015 należy dążyć do:

- sukcesywnego wykorzystywania osadów ściekowych nagromadzonych na terenach oczyszczalni ścieków, do osiągnięcia 30% wykorzystania nagromadzonych osadów w roku 2011;
- całkowitego ograniczenia składowania osadów ściekowych do roku 2015.

Obecnie skratki i piasek z oczyszczalni ścieków deponowane są na terenie składowiska odpadów w Szydłowcu i Guzowie wykorzystywane jako warstwa przesypowa. Nie planuje się zmian działającego systemu gospodarowania osadami ściekowymi.

Odpady z rozbiórki obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej

Odpady budowlane umieszczane będą na terenie nieruchomości odrębnie od pozostałych odpadów komunalnych, w kontenerach/pojemnikach dostarczonych przez uprawniony podmiot, w miejscach dostępnych do odbioru przez jednostkę wywozową. Zbiórka odpadów budowlanych prowadzona będzie według potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców. Odpady tego typu planuje się gromadzić na specjalnie wydzielonym placu w punkcie segregacji odpadów w Szydłowcu.

Odpady nadające się do zagospodarowania – gruz budowlany – będą sprzedawane zainteresowanym osobom lub podmiotom gospodarczym. Azbest (eternit) podczas rozbiórki obiektów budowlanych będzie demontowany i odbierany przez specjalistyczne firmy. Odpady te będą wydzielane i deponowane w specjalnym magazynie w punkcie segregacji odpadów.

Odpady opakowaniowe

Strategia gospodarki odpadami opakowaniowymi, przyjęta w krajowym planie gospodarki odpadami zakłada m.in.:

- rozbudowę infrastruktury technicznej w zakresie sortowania i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- kontrolę działania wprowadzających produkty w opakowaniach, organizacji odzysku i przedsiębiorców zajmujących się odzyskiem, w tym recyklingiem odpadów opakowaniowych,
- wprowadzenie instrumentów monitorowania przepływu odpadów opakowaniowych i działania systemu

W Powiecie Szydłowieckim planuje się zmniejszenie ilości odpadów opakowaniowych trafiających na składowiska, przez wprowadzenie systemu segregacji odpadów w miejscu ich wytwarzania we wszystkich gminach powiatu. Opakowania szklane, plastikowe, papierowe, kartonowe i metale będą zbierane w systemie wieloworkowym (zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna) oraz wielopojemnikowym (obiektu użyteczności publicznej oraz tereny otwarte). Po przetransportowaniu odpadów z gospodarstw do punktu segregacji odpadów nastąpi wtórna segregacja na linii sortowniczej.

Ważnym elementem planu jest również zbiórka opakowań po środkach ochrony roślin, które zawierają szkodliwe substancje. Tego rodzaju opakowania należy traktować jako odpad niebezpieczny, który powinien być gromadzony osobno. Odpady tego typu będą odbierane w punktach sprzedaży, a także będzie je można bezpośrednio dostarczyć do PDGO, skąd zostaną wywiezione przez wyspecjalizowaną firmę poza teren powiatu w celu unieszkodliwienia.

Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe z uwagi na okresowość ich występowania w odpadach powinny być odbierane przez firmę wywozową, która ustali sposób ich gromadzenia i wywożenia w formie np. okresowych wystawek lub odbiór w dowolnym terminie systemem „na telefon”. Odpady te mogą być również przekazywane przez mieszkańców do PDGO utworzonego przy obecnym składowisku w Szydłowcu i składowane w odpowiednio przygotowanych miejscach.

2.6. Zdania strategiczne obejmujące lata 2009-2016

Plan Gospodarki Odpadami dla powiatu szydłowieckiego definiuje cele strategiczne które obejmują okres 8 lat - zadania priorytetowe na lata 2009-2012 oraz zadania perspektywiczne na lata 2013-2016.

Do zadań strategicznych, które będą realizowane przez gminy powiatu szydłowieckiego w latach 2009-2016 należą:

- Popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów
- Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu zorganizowanym systemem zbierania odpadów
- Budowa linii do segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki
- Budowa Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów

-
- Zorganizowanie systemu odbioru odpadów ulegających biodegradacji (propagowanie przydomowych kompostowników)
 - Organizacja systemu zbiórki padłych zwierząt
 - Organizacja zbierania zużytych urządzeń zawierających substancje zubożające warstwę ozonową z gospodarstw domowych (do 2011r.)
 - Rozwój systemu zbierania małogabarytowych baterii i akumulatorów oraz zużytych olejów odpadowych ze źródeł rozproszonych, w tym od ludności
 - Coroczna aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających PCB
 - Likwidacja i monitoring terenu mogilnika w Orońsku
 - Monitoring składowiska w Broniowie
 - Rekultywacja i monitoring terenu składowiska w Jastrzębiu-Czerwienicy
 - Zamknięcie i monitoring składowiska w Szydłowcu
 - Zamknięcie i monitoring składowiska w Guzowie
 - Opracowanie i wdrożenie powiatowego i gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest

Zadania dotyczące edukacji ekologicznej na terenie powiatu szydłowieckiego:

- Przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami, pojazdami wycofanymi z eksploatacji, ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym
- Podnoszenie świadomości w zakresie prawidłowych sposobów postępowania z odpadami medycznymi i weterynaryjnymi w służbie zdrowia i gabinetach weterynaryjnych
- Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu informowanie o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest
- Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu informowanie o szkodliwości PCB i o metodach jego unieszkodliwiania

Ponadto, zgodnie z zapisami Kpgo 2010, działania w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, ukierunkowane zostały na:

- intensyfikację edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno - edukacyjnej w tym zakresie,
- wypracowanie i monitorowanie rzeczywistych wskaźników wytwarzania i morfologii odpadów celem zdiagnozowania potrzeb w zakresie gospodarowania odpadami,
- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania,
- weryfikację lokalizacji dotychczas istniejącego składowisk odpadów oraz eliminowanie uciążliwości dla środowiska związanych z ich eksploatacją, w tym zamykanie i rekultywacja składowisk niespełniających wymogów prawa,
- wzmocnienie kontroli przez Gminy stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych
- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie sposobów zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- doskonalenie sposobów ewidencji wytwarzanych, poddawanych odzyskowi oraz unieszkodliwianiu odpadów komunalnych,
- wprowadzenie instrumentów finansowych umożliwiających realizację zadań w zakresie gospodarki odpadami przez jednostki samorządu terytorialnego i

dyscyplinujących jednostki samorządu w zakresie wykonywania przez nie obowiązków.

- wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów.

2.7. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2009 – 2012)

Podstawowym zadaniem samorządu powiatowego oraz samorządów gmin wchodzących w skład powiatu szydłowieckiego będzie udoskonalenie systemu gospodarki odpadami poprzez rozwój powszechnej segregacji odpadów, aby zapewnić sprawnie funkcjonujący system zbierania i unieszkodliwiania odpadów.

CELE

- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- objęcie 100% gminy systemem selektywnego zbierania (do końca 2009 r.) poszczególnych frakcji odpadów komunalnych:
 - odpadów zielonych z parków i ogrodów,
 - papieru i tektury,
 - odpadów opakowaniowych ze szkła w podziale na kolory
 - tworzyw sztucznych i metali,
 - odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych (w tym: zużyte baterie i akumulatory, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przeterminowanych leków, chemikaliów)
 - odpadów wielkogabarytowych i odpadów budowlano-remontowych.
- utworzenie linii do segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki – lokalizacja obecne składowisko w Szydłowcu,
- budowa na terenie powiatu Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (lokalizacja składowisko w Szydłowcu),

DZIAŁANIA

- opracowanie programu informacyjnego o selektywnej zbiórce odpadów
- rozszerzenie na terenie powiatu systemu segregacji odpadów „u źródła”
- opracowanie i wdrożenie gminnych programów usuwania materiałów zawierających azbest
- opracowanie dokumentacji technicznej punktu segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki oraz Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów
- ustalenie zasad współfinansowania inwestycji przez samorządy lokalne
- opracowanie projektu umożliwiającego ubieganie się o środki zewnętrzne na realizację inwestycji
- likwidacja składowiska i rekultywacja terenu w Jastrzębiu
- zamknięcie i rekultywacja składowiska w Szydłowcu
- monitoring składowiska w Broniowie
- likwidacja mogilnika w Orońsku

Gmina Szydłowiec opracowała koncepcję budowy punktu do segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki, który ma powstać przy istniejącym składowisku

odpadów komunalnych w Szydłowcu. Koncepcja zakłada przepustowość linii umożliwiającą przetworzenie odpadów z terenu całego powiatu. Poniżej przedstawiony jest zarys tej koncepcji.

PUNKT SEGREGACYJNY Z LINIĄ DO SEGREGACJI ODPADÓW Z SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI „U ŹRÓDŁA”

Przewidywany strumień odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki „u źródła” wymaga zastosowania linii sortowniczej o wydajności 1000 Mg/rok oraz niezbędnych urządzeń pomocniczych. W hali, umożliwiającej pracę bez względu na warunki atmosferyczne powinny zostać zainstalowane następujące urządzenia:

- stanowisko rozładowcze
- podajnik wznoszący
- kabina sortownicza
- kontener na balast
- pojemniki na wysegregowane surowce wtórne
- belownica

Ponadto w budynku sortowni powinny znajdować się pomieszczenia administracyjno-socjalne, sanitarne oraz magazyn do czasowego przechowywania papieru i tektury. Poza głównym budynkiem sortowni powinny zostać zlokalizowane boksy do czasowego przechowywania wysegregowanego plastiku, szkła, metalu. Zarówno wewnątrz budynku sortowni, jak i na zewnątrz powinny być zaplanowane ciągi komunikacyjne, umożliwiające bezkolizyjny transport odpadów i surowców wtórnych.

Zakłada się wstępną segregację mechaniczną (sita do oddzielenia frakcji drobnych) oraz segregację właściwą prowadzoną ręcznie (cztery stanowiska robocze przy podajniku taśmowym)

Proces technologiczny realizowany w punkcie segregacji:

- przyjmowanie odpadów ze środków transportowych do zasobni lub na plac magazynowy,
- segregacja mechaniczna na sitach,
- segregacja ręczna na linii o długości ok. 10 m
 - wyselekcjonowanie odpadów typu:
 - makulatura, papier, karton
 - tworzywa sztuczne (PET, folia, opakowania)
 - opakowania szklane
 - złom
 - odpady niebezpieczne
- kierowanie balastu z kontenera:
 - na składowisko w Szydłowcu (do czasu jego eksploatacji)
 - Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów w Radomiu (po zamknięciu składowiska w Szydłowcu)

OCZEKIWANE EFEKTY

Realizacja planowanych działań powinna doprowadzić do:

- w wyniku szerokiej akcji informacyjno-popularyzacyjnej – wprowadzenia spójnych zasad finansowania unieszkodliwiania odpadów komunalnych (zanieczyszczający płaci) i rozszerzenia wstępnej segregacji odpadów we wszystkich gminach
- przygotowania i rozpoczęcia inwestycji „punkt segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki”
- osiągnięcie (do 2011 roku) limitów odzysku i recyklingu na poziomie:

- odpadów wielkogabarytowych – 45%
- odpadów budowlanych – 54%
- odpadów niebezpiecznych – 20%
- odpadów opakowaniowych – odzysk 60%, recykling 55-80%
- uporządkowanie i rekultywacja terenu zamkniętego składowiska w Jastrzębiu i monitoring składowiska w Broniowie
- skierowanie w roku 2011 na składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne nie więcej niż 63% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).

PUNKT DOBROWOLNEGO GROMADZENIA ODPADÓW

Planuje się utworzenie Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO), który ma powstać przy punkcie segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki w Szydłowcu. PDGO w gminach Chlewiska, Jastrząg Mirów i Orońsko będą utworzone w przypadku gdy poszczególne rodzaje odpadów nie będą przyjmowane w PDGO w Szydłowcu.

PDGO będzie zamkniętym, dozorowanym obiektem, do którego mieszkańcy (a także niewielkie przedsiębiorstwa) będą mogli dowozić bezpłatnie określone odpady powstające w sposób nieregularny oraz w małych ilościach. Dotyczy to odpadów wielkogabarytowych, złomu, odpadów budowlanych – remontowych, niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, odpadów zielonych, zużytych opon, szkła, tworzyw, papieru. Poszczególne frakcje odpadów gromadzone będą oddzielnie. PDGO powinien obejmować ludność w promieniu nie przekraczającym 10 - 15 min. jazdy samochodem. W punktach tych można zebrać od 8-20% wszystkich odpadów zbieranych selektywnie. Zgromadzone odpady w dalszej kolejności kierowane będą do stacji przeładunkowych (SPO) lub bezpośrednio do instalacji odzysku/unieszkodliwiania, funkcjonujących w ramach Regionalnych Obszarów Gospodarki Odpadami.

2.8. Cele gospodarki odpadami na lata 2013 – 2016

Podstawowym celem planu gospodarki odpadami na lata 2013-2016 jest kontynuacja wprowadzonego systemu gospodarki odpadami.

CELE

- kontynuacja powszechnego systemu segregacji „u źródła” oraz odbioru odpadów posegregowanych i odpadów zmieszanych z terenu powiatu
- kontynuacja działań w kierunku podwyższania świadomości ekologicznej mieszkańców
- wymiana pokryć dachowych zawierających azbest

DZIAŁANIA

- kontynuacja działań informacyjnych na temat segregacji odpadów
- objęcie całego powiatu zorganizowaną zbiórką odpadów oraz systemem segregacji odpadów „u źródła”
- kontynuacja programu wymiany pokryć dachowych zawierających azbest
- monitoring terenu składowiska w Jastrzębiu
- monitoring terenu składowiska w Szydłowcu
- monitoring składowiska w Broniowie

- rekultywacja terenu mogilnika w Orońsku
- zamknięcie składowiska w Guzowie

OCZEKIWANE EFEKTY

- minimalizacja ilości odpadów poza systemem (składowanych na „dzikich wysypiskach”)
- zwiększenie zainteresowania mieszkańców gminy wymianą pokryć dachowych, zawierających azbest
- osiągnięcie (do 2015 roku) limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
 - odpadów wielkogabarytowych – 65%
 - odpadów budowlanych – 70%
 - odpadów niebezpiecznych – 57%
 - odpadów opakowaniowych – odzysk 60%, recykling 55-80%
- skierowanie w roku 2015 na składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne nie więcej niż 44% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).

2.9. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska

Powiatowy program ochrony środowiska definiuje cele strategiczne (główne) i cele operacyjne (szczegółowe). Dla realizacji celu strategicznego (poprawa stanu środowiska) – definiuje się cel operacyjny – Racjonalizacja gospodarki odpadami. Zakłada się opracowanie szczegółowych programów realizacyjnych, niezbędnych dla realizacji tego celu. Poniżej przedstawione są programy i odpowiadające im działania w układzie zadań priorytetowych i działań w dłuższym okresie czasu.

Cel Operacyjny - Racjonalizacja gospodarki odpadami

- Program rozszerzenia systemu segregacji odpadów „u źródła”

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów	Burmistrz i Wójtowie Gmin Zarząd Powiatu	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
2.	Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu selektywną zbiórką odpadów	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
3.	Budowa linii do segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
4.	Budowa Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
5.	Zorganizowanie systemu odbioru odpadów ulegających biodegradacji (propagowanie przydomowych kompostowników)	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
6.	Organizacja systemu zbiórki padłych zwierząt	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO

			• Środki pomocowe
7.	Organizacja zbierania zużytych urządzeń zawierających substancje zubożające warstwę ozonową z gospodarstw domowych (do 2011r.)	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
8.	Rozwój systemu zbierania małogabarytowych baterii i akumulatorów oraz zużytych olejów odpadowych ze źródeł rozproszonych, w tym od ludności	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
9.	Coroczna aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających PCB	Burmistrz i Wójtowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Zwiększanie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

- Program zamykania i rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Likwidacja mogilnika w Orońsku – do końca 2010r.	Starosta Wójt Gminy Orońsko	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
2.	Monitoring składowiska w Broniowie	Wójt Gminy Chlewiska	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
3.	Rekultywacja terenu składowiska w Jastrzębiu-Czerwienicy	Wójt Gminy Jastrząb	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
4.	Zamknięcie składowiska w Szydłowcu	Burmistrz Miasta Szydłowiec	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Rekultywacja terenu mogilnika	Wójt Gminy Orońsko	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
2	Monitoring składowiska w Broniowie	Wójt Gminy Chlewiska	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
3	Zamknięcie składowiska w Guzowie	Wójt Gminy Orońsko	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
4	Monitoring terenu składowiska w Jastrzębiu-Czerwienicy	Wójt Gminy Jastrząb	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
5	Rekultywacja terenu składowiska w Szydłowcu	Burmistrz Miasta Szydłowiec	• Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

• Program usuwania azbestu

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Opracowanie i wdrożenie programów usuwania wyrobów zawierających azbest	Starostwo Powiatowe Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Kontynuacja usuwania azbestowych pokryć dachowych na terenie powiatu	Starostwo Powiatowe Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

• Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009– 2012</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami, pojazdami wycofanymi z eksploatacji, ze użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym	Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
2.	Podnoszenie świadomości w zakresie prawidłowych sposobów postępowania z odpadami medycznymi i weterynaryjnymi w służbie zdrowia i gabinetach weterynaryjnych	Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
3.	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu informowanie o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
4.	Działania edukacyjno- informacyjne mające na celu informowanie o szkodliwości PCB i o metodach jego unieszkodliwiania	Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

<i>Zadania na lata 2013– 2016</i>			
<i>L.p.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1.	Kontynuacja działań edukacyjno-informacyjnych	Burmistrz i Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

Tabela 60. Szacunkowe koszty realizacji programów z zakresu gospodarki odpadami oraz edukacji proekologicznej:

<i>Cele operacyjne</i> Programy	Szacunkowe koszty realizacji 2009-2012	Szacunkowe koszty realizacji 2013-2016	Potencjalne źródła środków
Racjonalizacja gospodarki odpadami			
Program rozszerzenia systemu segregacji odpadów „u źródła”	100.000	10.000	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
Program zamykania i rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów	1.300.000	2.500.000	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
Program usuwania azbestu	500.000	500.000	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	20.000	20.000	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe
Monitoring planu gospodarki odpadami na terenie powiatu	50.000	50.000	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne JST • RPO • Środki pomocowe

2.10. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko

Funkcjonujące obecnie w gminach na terenie powiatu systemy zbierania odpadów komunalnych nie odpowiadają wymogom ochrony środowiska i racjonalnej gospodarki odpadami. W gminie Orońsko brak jest jakiegokolwiek segregacji odpadów, zły stan techniczny składowisk i ograniczony czas ich eksploatacji powodują konieczność podjęcia działań przez samorzady lokalne. Szacunkowa ilość odpadów wytworzonych na terenie powiatu (liczona wskaźnikowo) jest znacznie wyższa niż odpady deponowane na składowiskach. Oznacza to, że znaczna ilość odpadów jest spalana w gospodarstwach domowych lub trafia na „dzikie wysypiska”. Przewidywane w ramach Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami działania powinny przynieść efekty w postaci:

1. Podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu, co wpłynie na zmniejszenie zagrożenia środowiska przez spalanie odpadów w gospodarstwach i wywożenie odpadów do lasów.
2. Zmniejszenia ilości odpadów komunalnych trafiających na docelowe składowiska – przez wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów.
3. Zwiększenia ilości odzyskiwanych odpadów metalowych, szklanych, plastikowych oraz papieru – segregacja „u źródła” oraz segregacja w punkcie segregacji odpadów.
4. Zwiększenia możliwości wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych – segregacja „u źródła” oraz segregacja w punkcie segregacji odpadów.
5. Zmniejszenia emisji metanu do atmosfery – odpady z zieleni miejskiej będą kompostowane i zagospodarowywane na terenie powiatu.

6. Zwiększenie (docelowo do poziomu limitów odzysku i recyklingu) ilości odzyskiwanych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych oraz opakowaniowych.
7. Zmniejszenia ilości odpadów niebezpiecznych (azbest, akumulatory, sprzęt AGD, opony itp.) trafiających na „dzikie wysypiska”. W tym celu konieczna jest szeroka akcja informacyjna, dogodna lokalizacja punktu zbierania odpadów niebezpiecznych oraz szersze wprowadzenie odbioru odpadów innych niż komunalne „na telefon”
8. Likwidacji zagrożenia dla środowiska jakim jest istniejący na terenie powiatu mogilnik.

Planowana docelowo likwidacja wszystkich znajdujących się na terenie powiatu składowisk odpadów i rekultywacja terenów po składowiskach zmniejszy zagrożenie dla wód podziemnych. Nieczynne składowiska powinny być monitorowane, a dane z monitoringu powinny być na bieżąco analizowane.

2.11. Edukacja

Istotnym elementem, warunkującym skuteczność wdrażania programu gospodarki odpadami jest prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa. Konieczne jest opracowanie programu informacyjnego, który będzie wspierał działania inwestycyjne i zwiększał poparcie społeczne dla tych działań. Funkcjonujące obecnie systemy zbierania odpadów i odpłatności za odpady są różne w poszczególnych gminach. Realizacja zasady, że wytwórca odpadów płaci za ich utylizację może spotkać się z negatywnym odbiorem społecznym. Kampania informacyjno-edukacyjna musi być prowadzona wielotorowo (dla różnych grup docelowych), przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków komunikowania społecznego, takich jak:

Materiały drukowane

- materiały drukowane nie wymagające dużych nakładów: (ulotki, broszury, obwieszczenia itp.);
- publikacje w prasie i wydawnictwach periodycznych: (artykuły, komentarze, stałe rubryki, wywiady, artykuły redakcyjne)
- materiały dla prasy: komunikaty, powiadomienia i obwieszczenia służb komunalnych;
- okolicznościowe pamiątki (znaczkę, długopisy, teczki z nadrukami itp.).

Materiały audiowizualne:

- wywiady dla radia i telewizji;
- ogłoszenia służb komunalnych w radiu i telewizji;
- filmy;
- wystawy.

Imprezy promocyjne:

- konferencje prasowe;
- zebrania mieszkańców;
- imprezy specjalne (festiwale, akcje);
- warsztaty, seminaria, konferencje.

Wybór odpowiednich form kontaktu z mieszkańcami powinien zapewnić optymalną skuteczność przy istniejących możliwościach finansowych.

2.12. System monitoringu i oceny realizacji programu

Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami na terenie powiatu wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu. Stały monitoring umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Tabela 61 Harmonogram działań monitorujących program:

Działanie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bieżący monitoring funkcjonowania systemu	X	X	X	X	X	X	X	X
Raporty z realizacji programu	X		X		X		X	
Aktualizacja Programu			X				X	

Monitoring systemu gospodarki odpadami powinien być jednym z elementów kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska, w związku z powyższym proponuje się harmonogram przedstawiania raportów Radzie Powiatu zbieżny z harmonogramem monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Ustawa o odpadach definiuje kompetencje Starosty w zakresie gospodarki odpadami. Starosta:

- zatwierdza program gospodarki odpadami niebezpiecznymi – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje pozwolenie na wytwarzanie odpadów
- przyjmuje informację o wytworzonych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- prowadzi rejestr posiadaczy odpadów, zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu, zbierania, odzysku lub unieszkodliwiania
- wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku bądź unieszkodliwiania odpadów - za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów
- zatwierdza w drodze decyzji instrukcje składowiska odpadów - za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć

- wydaje zezwolenie na zamknięcie składowiska odpadów – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje zezwolenie na składowanie odpadów niebezpiecznych na wydzielonych częściach innych składowiskach

Starosta, za pomocą odpowiednich służb może w skuteczny sposób prowadzić monitoring realizacji działań określonych w powiatowym planie gospodarki odpadami.

Dobry system sprawozdawczości oparty na miernikach (wskaźnikach) stanu środowiska jest podstawą właściwego systemu oceny realizacji Planu Gospodarki Odpadami. Poniżej przedstawiono propozycje istotnych wskaźników, w oparciu o które będzie prowadzony monitoring PGO.

Tabela 62. Wskaźniki opisujące stopień realizacji założonych zadań:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość
1.	Odsetek mieszkańców gminy objętych zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych	% mieszkańców	100
2.	Masa odpadów wytworzonych - ogółem	Mg	9 122
3.	Masa zebranych odpadów komunalnych - ogółem	Mg	6 316,97
4.	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	Mg	195,80
5.	Masa odpadów komunalnych zebranych jako zmieszane odpady komunalne	Mg	5934,60
6.	Ilość surowców wtórnych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych w wyniku selektywnej zbiórki	%	3
7.	Udział odpadów komunalnych deponowanych na składowiskach w stosunku do ilości odpadów wytworzonych	%	65
8.	Liczba czynnych składowisk odpadów, na których składowane są odpady komunalne	szt.	2
9.	Liczba nieczynnych składowisk odpadów	szt.	2
10.	Masa wytworzonych odpadów niebezpiecznych	Mg	83
11.	Masa wytworzonych osadów ściekowych	Mg	245
12.	Ilość odpadów wytworzona w sektorze gospodarczym	Mg/rok	brak danych
13.	Liczba zinwentaryzowanych mogiłników pozostałych do likwidacji	szt.	1

* stan na 2008 rok

2.13. Streszczenie

Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Szydłowieckiego stanowi aktualizację Planu opracowanego w 2004 r. Na terenie powiatu rozpoczęto realizację zadań w zakresie gospodarki odpadami zgodną z zapisami zawartymi w „Powiatowym planie gospodarki odpadami”. Prowadzone są akcje informacyjno-edukacyjne, sukcesywnie rozwijana jest zbiórka odpadów komunalnych wśród mieszkańców. Zbiórka odpadów odbywa się w sposób najbardziej efektywny – indywidualna zbiórka pojemnikowa lub workowa w zabudowie jednorodzinnej oraz system kontenerowy w zabudowie wielorodzinnej, budynkach użyteczności publicznej. Rozpoczęto i sukcesywnie rozwijano prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych – plastiku, szkła, makulatury, odpadów wielkogabarytowych i niebezpiecznych.

Aktualizowany Plan obejmuje lata 2009 – 2012 r. (zadania krótkookresowe) oraz lata 2013 – 2016 r. (zadania długookresowe).

W niniejszym Planie przedstawiono m. in.:

- charakterystykę powiatu z uwzględnieniem czynników wpływających na gospodarkę odpadami,
- analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami,
- prognozy wzrostu ilości wytwarzanych odpadów,
- identyfikację problemów,
- cele i zadania,
- system gospodarki odpadami,
- harmonogram realizacji przedsięwzięć,
- źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami,
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

W skład powiatu szydłowieckiego wchodzi: Miasto i Gmina Szydłowiec, Gmina Chlewiska, Gmina Jastrząb, Gmina Mirów, Gmina Orońsko. Liczba mieszkańców powiatu wynosi 40 395 (stan na 31.12.2008r.), prognoza na rok 2015 zakłada wzrost liczby mieszkańców o około 1,1%. Szacunkowa ilość odpadów (2008 r.), wytwarzanych na terenie powiatu wynosi 9122 Mg.

Na terenie powiatu znajdują się 4 składowiska odpadów - w Broniowie (gmina Chlewiska), Szydłowcu, Guzowie (gmina Orońsko) i Jastrzębiu. Składowisko w Jastrzębiu zostało zamknięte w 2005r. Składowisko w Broniowie zostało zrekultywowane we wrześniu 2008r.

W najbliższych latach przewidywane jest zamknięcie pozostałych 2 składowisk:

- w Szydłowcu – przewidywany termin zamknięcia 31.12.2009r.
- w Guzowie - przewidywany termin zamknięcia 2015r.

Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w gminach Szydłowiec, Chlewiska, Jastrząb i Mirów. Gmina Orońsko nie wprowadziła jeszcze selektywnej zbiórki na swoim terenie.

Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami zakłada organizację trzyetapowego systemu gospodarki odpadami:

Etap 1. - Segregacja „u źródła”

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji oddzielona zostaje frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmę, z którą gmina podpisze odpowiednią umowę w zakresie odbioru odpadów.

Etap 2. - Segregacja w punkcie segregacji odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki. Odpady z selektywnej zbiórki, odbierane z gospodarstw domowych, będą przewożone na linię do segregacji odpadów z selektywnej zbiórki, gdzie będą poddane procesowi ponownej segregacji (sugerowana lokalizacja – Szydłowiec). Odzyskane surowce wtórne będą magazynowane w specjalnych pomieszczeniach, a następnie odbierane przez firmy w celu ich dalszego zagospodarowania. Powstający podczas segregacji odpadów balast będzie trafiał na składowisko odpadów w Szydłowcu.

Odpady wielkogabarytowe do czasu utworzenia Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów będą zbierane akcyjnie, tj. poprzez okresowy odbiór bezpośrednio od mieszkańców. Po utworzeniu Punktu Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów odpady wielkogabarytowe będą zbierane w PDGO.

Etap 3. - RZGO (Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami) jako docelowe miejsce składowania i unieszkodliwiania odpadów.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami zakłada utworzenie na terenie województwa kilku Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami, posiadających wymagane pozwolenia i spełniających wymogi ochrony środowiska. Dla subregionu radomskiego przewiduje się lokalizację RZGO na istniejącym składowisku w Radomiu-Wincentowie.

Edukacja

Ważnym działaniem warunkującym skuteczność wdrażania programu gospodarki odpadami jest prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa. Efektem działań edukacyjnych powinno być wprowadzenie powszechnego systemu segregacji odpadów „u źródła”, wyeliminowanie niekorzystnych dla środowiska nawyków (spalanie śmieci w gospodarstwach domowych, wywożenie odpadów do lasów itp.).

2.14. Wykaz materiałów źródłowych

- Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- II Polityka ekologiczna państwa, grudzień 2000 r.,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014, Warszawa grudzień 2006 r.,
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa listopad 2002 r.,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, Rada Ministrów, Warszawa 2006r.,
- Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006r.,
- Polityka leśna państwa – dokument przyjęty przez Radę Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (1997) – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22.04.1997 r.,
- Polityka energetyczna Polski do 2025 roku, Warszawa 2005r.,
- Krajowy plan gospodarki odpadami 2010– Ministerstwo Środowiska, grudzień 2006 r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, Rada Ministrów, Warszawa maj 2002 r.,
- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020 – Sejmik Województwa Mazowieckiego – Warszawa 2006 r.,
- Rocznik statystyczny województwa mazowieckiego, Urząd Statystyczny w Warszawie 2007 r.,
- Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego, Warszawa 2007 r.,

- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015, Warszawa 2007 r.,
- Natura 2000 – Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.,
- Stan środowiska w województwie mazowieckim – WIOŚ, Warszawa 2006 r.,
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za 2005r. – WIOŚ, Warszawa 2006 r.,
- Poradnik – powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami, Warszawa 2002 r.,
- Wytuczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa lipiec 2002r.,
- Sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Jastrzęb, Jastrzęb 2007 r.,
- Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego, Szydłowiec 2004 r.
- Powiatowy Program Ochrony Środowiska i Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Szydłowieckiego, Szydłowiec 2003 r.

Wykaz tabel

Tabela 1.	Liczba ludności powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu w latach 2004 – 2008	11
Tabela 2.	Szczegółowe dane demograficzne gmin powiatu szydłowieckiego w 2008 roku	12
Tabela 3.	Liczba mieszkańców i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminach powiatu w 2007 roku	12
Tabela 4.	Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w poszczególnych gminach powiatu w 2007 roku (%)	12
Tabela 5.	Korzystający z instalacji infrastruktury technicznej w gminach powiatu szydłowieckiego (% ludności)	15
Tabela 6.	Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz stan gospodarki ściekowej w gminach powiatu szydłowieckiego	15
Tabela 7.	Wykaz dróg powiatowych	17
Tabela 8.	Stan sieci dróg gminnych na terenie powiatu	18
Tabela 9.	Dochody budżetu powiatu szydłowieckiego w latach 2004-2007	18
Tabela 10.	Dochody i wydatki budżetu powiatu szydłowieckiego na 1 mieszkańca w latach 2004-2007	18
Tabela 11.	Wydatki budżetu powiatu szydłowieckiego na inwestycje służące ochronie środowiska w roku 2007	19
Tabela 12.	Klasyfikacja strefy radomsko-zwoleńskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia	20
Tabela 13.	Klasyfikacja strefy radomsko-zwoleńskiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin	20
Tabela 14.	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie szydłowieckim w roku 2007	20
Tabela 15.	Lokalne kotłownie w gminach powiatu	22
Tabela 16.	Charakterystyka sieci gazowej w gminie Szydłowiec	23
Tabela 17.	Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	24
Tabela 18.	Wyniki klasyfikacji ogólnej w badanych ppk rzek powiatu szydłowieckiego w 2007r.	28
Tabela 19.	Wyniki badań rzeki Korzeniówki	29
Tabela 20.	Charakterystyka GZWP nr 413 Zbiornik Szydłowiec w jednostkach i piętrach hydrogeologicznych	30
Tabela 21.	Charakterystyka ujęć wody na terenie powiatu	30
Tabela 22.	Stan sieci wodociągowej w powiecie, na tle województwa mazowieckiego w roku 2007	32
Tabela 23.	Stan sieci wodociągowej w gminach powiatu szydłowieckiego	33
Tabela 24.	Stan urządzeń melioracyjnych w poszczególnych gminach powiatu szydłowieckiego	35
Tabela 25.	Stan sieci kanalizacyjnej w powiecie, na tle województwa mazowieckiego w roku 2007	35
Tabela 26.	Oczyszczalnia komunalna, oczyszczalnie przyobiektove i przemysłowe na terenie powiatu szydłowieckiego – stan na 31.12.2008r.	36
Tabela 27.	Struktura gruntów na terenie gmin wchodzących w skład powiatu	41
Tabela 28.	Klasy jakości gleb w gminach powiatu szydłowieckiego	42
Tabela 29.	Zakwaszenie gleb powiatu	43

Tabela 30.	Stopień zanieczyszczenia gleb metalami w poszczególnych gminach powiatu	43
Tabela 31.	Wyniki badań gruntów w pobliżu składowisk odpadów	43
Tabela 32.	Zasoby kamienia budowlanego na terenie powiatu szydłowieckiego	45
Tabela 33.	Zasoby kruszywa naturalnego na terenie powiatu szydłowieckiego	45
Tabela 34.	Wykaz przedsiębiorców prowadzących działalność wydobywczą na podstawie decyzji koncesyjnych wydanych przez Starostę Szydłowieckiego	47
Tabela 35.	Wykaz przedsiębiorców prowadzących działalność wydobywczą w zakresie wydobycia kruszywa naturalnego na podstawie decyzji koncesyjnych wydanych przez Marszałka Województwa Mazowieckiego	49
Tabela 36.	Przykłady efektywnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w warunkach polskich	51
Tabela 37.	Zasoby energii odnawialnej, jej potencjał i wykorzystanie w województwie mazowieckim	52
Tabela 38.	Powierzchnia i lesistość poszczególnych gmin powiatu szydłowieckiego (w ha)	54
Tabela 39.	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie powiatu szydłowieckiego	57
Tabela 40.	Rejestr Pomników Przyrody z powiecie szydłowieckim (zgodnie z rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2002 r.)	57
Tabela 41.	Cele strategiczne, operacyjne i programy	66
Tabela 42.	Szacunkowe koszty realizacji zadań w układzie celów strategicznych, operacyjnych i programów	98
Tabela 43.	Harmonogram działań monitorujących program	100
Tabela 44.	Wskaźniki opisujące stopień realizacji założonych zadań	101
Tabela 45.	Sposób świadczenia usług w zakresie gospodarki odpadami w gminach powiatu szydłowieckiego	105
Tabela 46.	Szacunkowa ilość odpadów wytwarzanych na terenie powiatu szydłowieckiego w 2008 r. w podziale na poszczególne strumienie	106
Tabela 47.	Ilość odpadów zmieszanych zebranych na terenach poszczególnych gmin w latach 2007-2008	107
Tabela 48.	Ilości odpadów stałych i ciekłych zebranych z terenu powiatu w latach 2005-2007	107
Tabela 49.	Wytwarzanie oraz sposób zagospodarowania osadów ściekowych powstających na terenie powiatu szydłowieckiego	108
Tabela 50.	Odpady niebezpieczne wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w latach 2002-2006	110
Tabela 51.	Informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu szydłowieckiego	112
Tabela 52.	Odpady z sektora gospodarczego wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w 2005 r.	115
Tabela 53.	Odpady z sektora gospodarczego oraz odpady niebezpieczne unieszkodliwiane są poza terenem powiatu.	116

Tabela 54.	Wykaz decyzji wydanych podmiotom gospodarczym w latach 2006-2008 w zakresie odzysku odpadów	118
Tabela 55.	Prognozowana liczba mieszkańców powiatu szydłowieckiego w latach 2010, 2015, 2020, 2025 i 2030 wyniesie wg GUS	120
Tabela 56.	Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w powiecie szydłowieckim w latach 2004 – 2007	121
Tabela 57.	Prognoza liczby mieszkań i powierzchni użytkowej mieszkań w powiecie szydłowieckim na lata 2009 -2016	121
Tabela 58.	Ilość odpadów komunalnych wywiezionych na składowiska z terenu gmin w roku 2007 i 2008	121
Tabela 59.	Szacunkowe ilości odpadów komunalnych w 2008 roku oraz prognoza	121
Tabela 60.	Szacunkowe koszty realizacji programów z zakresu gospodarki odpadami oraz edukacji proekologicznej	139
Tabela 61.	Harmonogram działań monitorujących program	141
Tabela 62.	Wskaźniki opisujące stopień realizacji założonych zadań	142